

“ ΝΕΟΣ ΠΟΙΜΗΝ ”

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἐκδόσεις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχείου
πρὸς τῶν ἐκ Λονδίνου, Γενεύης καὶ Βελιγράδου συνεδροσάτων ἐκκλη-
σιαστικῶν καὶ χριστιανικῶν συνεδρίων κατὰ τὸ 1920.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐν τῷ παρόντι τεύχει ἐκδίδονται αἱ ἐκδόσεις, ὡς κατὰ
τὸ παρελθὸν ἔτος ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ἀγ. καὶ ἱερὰν Σύνοδον
ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Οἴκου: Πατριάρχείου εἰς τὰ ἐν Βού-
ρσπρη συνελθόντα χριστιανικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ Συνέδρια. Ἐν
κύριος σκοπὸς ἡ συνεννόησις πρὸς κοινὴν συνεργασίαν καὶ ἑ-
νώσειν τῶν διαφόρων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν.

Ἐπισημαστικῶς καὶ κατὰ τὴν ὑποδασιότητα ἐρχεται ἐν
τῇ σείρῃ ἡ ἐκθεσις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Οἴκου: Πατριάρ-
χείου εἰς τὸ ἐν Lambeth-Palace κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον
συνελθὸν συνέδριον τῶν Ἀγγλων ἐπισκόπων σύμπραξις τῆς
Ἰρλανδίου. Ἐν τῷ συνέδριῳ τούτῳ συνήλθον 254 ἐπίσκοποι τῆς
ἀπὸ ἀνατολῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας, συμπεριλαμβασθέντων ἐν
τῷ ἀριθμῷ τούτῳ τῶν ἀρχιεπισκόπων Κανταουρίας καὶ Ἰερουσά-

καὶ τῶν ἄλλων ἀρχιεπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. Τὰ συνέδρια ταῦτα συγκαλούμενα κατὰ δεκαετίαν ἀπὸ τοῦ 1867, ὅτε ὁ τότε ἀρχιεπ. Κανταουρίας σεβ. Dr Longroy συνεκάλεσε τὸ πρῶτον τούτων, κατατείνουσιν ἐν τοῖς πρώτοις εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν φιλικῆς συνεννοήσεως. Εἰς τὸ τελευταῖον τῶν συνεδρίων τούτων, τὸ ἀπὸ 5ης (ν. ἡ) Ἰουλίου μέχρι 7ης Αὐγ. 1920 ἐκλήθη διὰ πρώτην φοράν ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ συνεδρίου τούτου, τοῦ σεβ. ἀρχιεπ. Κανταουρίας, ὅπως ἀντιπροσωπευθῆ εἰς αὐτὸ καὶ τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον, ὅπερ καὶ προθύμως ἀπεδέξατο ἀποστείλαν πρὸς τούτο εἰς Λονδίνον τὸν σεβ. Μητροπολίτην Διδυμοτεῖχου κ. Φιλάρετον καὶ τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολ. Ἀκαδημίας κ. Π. Κομνητὸν μετὰ τῆς ἐντολῆς, ὅπως περιληφθῶσιν εἰς τὴν ἀντιπροσωπείαν καὶ οἱ προϊστάμενοι Λονδίνου: ἀρχμ. Κ. Παγώνης καὶ Μάνσεστερ: πρωτοπρ. Κ. Καλλίνικος. Ἡ καταχαριζομένη ἐνταῦθα ἐκθεσις τῆς ἐν λόγῳ ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἶκουμ. Πατριαρχείου, ὑποβληθεῖσα ἅμα τῇ ἐπανόδῳ τῶν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς σεβ. ἀγ. Διδυμοτεῖχου καὶ κ. Π. Κομνητοῦ, παρέχει συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς συμμετοχῆς καὶ τῆς συνεργασίας αὐτῆς μετὰ τῶν Ἀγγλικανικῶν ἐπιτροπῶν, αἰτινὲς ἴδιον προορισμὸν εἶχον τὴν μελέτην τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορούντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων συνεννόησιν.

Εἰς ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἐκθεσις τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἶκουμ. Πατριαρχείου εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγούστου συνελθοῦσαν προπαρασκευαστικὴν Συνδιάσκεψιν τοῦ Πάγκριστιανικοῦ Συνεδρίου. Τὸ Πάγκόσμιον Συνέδριον περὶ πίστεως καὶ τάξεως (The World Conference on Faith and Order) ὡρμήθη ἐξ ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Ἀμερικ. Ἐπισκοπικῆς ἐκ]σίας, τῆς συγκληθείσης κατὰ τὸ 1910 ἐν Οὐάσιγκτον, ἐν ᾗ καὶ ὠρίσθη ἐπιτροπὴ ἐξ 7 ἐπισκόπων,

πρεσβυτέρων καὶ 7 λικῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐπισκόπου Σικάγου Σεβ. Charles P. Anderson, ὅπως καλέσῃ πάσας τὰς χριστ. ἐκ]σίας, τὰς ἀποδεχομένας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰ. Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα, εἰς κοινὴν ἐνέργειαν πρὸς σύγκλησιν συνεδρίου μέλλοντος νὰ συζητήσῃ θέματα ἀφορῶντα εἰς τὴν τάξιν τῆς ἐκ]σίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀπέλυσε ἐγκυκλίους συγκαλοῦσα πολλὰς ἐκ]σίας ἐν Ἀμερικῇ, μεθ' ὧν ἡδύνατο νὰ συνεννοηθῆ, εἰς συνεργασίαν καὶ ἐξέδωκε πλῆθος φυλλαδίων πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ σκοποῦ, δι' ὧν ἀπ' ἀρχῆς ὠρίσθη, δὲν ἡδυνήθη ὁμως νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἕνεκα τοῦ ἐκραγέντος παγκοσμίου πολέμου. Μετὰ τὴν ἀνακωχὴν ὁμως ἐπαναληφθείσης τῆς συγκοινωνίας, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1919 Ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ ἐπισκόπου Σικάγου κ. Anderson, τοῦ ἐπισκόπου Southern Ohio, τοῦ ἐπισκόπου Fond-du Lac, τοῦ αἵδεσμ. Dr Parsons καὶ τοῦ αἵδεσμ. Dr Rogers περιήλθε τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἐκάλεσε τὰς διαφόρους χριστιαν. ἐκ]σίας εἰς συνεργασίαν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐκ τῶν πρώτων αὐτῆς καθηκόντων ἔκρινε νὰ ἀπευθυνθῆ πρὸς τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον ἐπὶ τούτῳ ἐπισκεφθεῖσα τὴν Κων]πολιν καὶ γενομένη δεκτὴ μετὰ τιμῶν ὑπὸ τῆς Ἀγ. καὶ Ἱ. Συνόδου. Εἰς τὴν θερμοτάτην καὶ πλήρη σεβασμοῦ πρὸς τὴν πρεσβυγενῆ ὀρθόδ. ἐκ]σίαν τῆς Κων]πόλεως ἐκκλησίῳ ἡ Ἀγ. καὶ Ἱ. Σύνοδος ἀπήντησεν ἀποδεχομένη αὐτὴν μετὰ χαρᾶς καὶ ὑπισχνουμένη, ὅτι ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι θὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸ συγκροτηθῆσόμενον συνέδριον ἀντιπροσώπους αὐτῆς ὅπως μετάσχῳσι τῶν ἐν αὐτῷ συζητήσεων. Τοῦ Συνεδρίου τούτου ἐκρίθη καλὸν ὑπὸ τῆς Διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπως προηγήθῃ προπαρασκευαστικὴ συνδιάσκεψις πρὸς καθορισμὸν τοῦ προγράμματος τοῦ μέλλοντος συνεδρίου, ὡς χρόνος δὲ ταύτης ὠρίσθη ἡ 12 Αὐγούστου 1920 (ν. ἡ) καὶ τόπος ἡ Γενεύη τῆς Ἑλβετίας. Τῆς Συνδιασκέψεως ταύτης, συνοδικῆ ἀποφάσει, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Οἶκουμ. Πατριαρχείου μετέσχον ὁ Μητροπολίτης Σελευ-

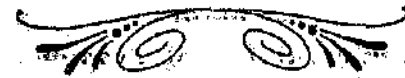
κείας κ. Γερμανός Π. Στρατηγόπουλος καὶ ὁ ἐν Λωζάνῃ προκατά-
μενος Ἀρχιμ. Κ. Βαλιάδης, οἵτινες κατ' ἐκπεραιώσαντες τὴν
ἐντολὴν αὐτῶν ὑπέβαλαν τὴν ἐπισυναπτομένην ἐκθεσιν προτι-
ξαντες αὐτῆς τὴν ἀνεκδιδομένην ἐπιστολήν.

Τρίτη ἔπεται ἡ ἐκθεσις περὶ τῆς ἐν St. Βαστάρμπεργκ τῆς Βα-
βητίας τῇ 25 Αὐγούστου 1920 (ν. ἡ) συνελεύσεως τῆς Διε-
θνικοῦς Ἐπιτροπείας τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου (World Alli-
ance), ἧς κατ' ἐντολὴν τῆς Ἀγ. καὶ Ἱ. Συνόδου μετέσχον ὁ
Μητροπολίτης Σελευκείας Γερμανός. Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐκθέσει ταύ-
τῃ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἴκου Πατριαρχείου ἱκανὰ διαλαμ-
βάνει περὶ τῆς συστάσεως, τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς
Παγκοσμίου Συνδέσμου κρίνεται περιττὸς πᾶς περὶ τούτων λό-
γος ἐνταῦθα.

Ἡ τελευταία ἐκθεσις ἐνδιατρίβει κυρίως μὲν εἰς τὴν εἰσαγω-
γὴν μετάβασιν ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ Οἴκου Πατριαρχείου
τοῦ Μπτρ. Σελευκείας Γερμανοῦ καὶ τῆς αὐτόθι δράσιν αὐτοῦ,
εἶτα δὲ καὶ εἰς τὰ πεπραγμένα ἐν τῷ προκαταρκτικῷ συνεδρίῳ
τῆς Γενικῆς Συνδιασκέψεως τῆς ἐκ]σίας τοῦ Χριστοῦ περὶ ζωῆς
καὶ πράξεως (Universal Conference of the Church of Christ
on Life and Work), ἧς συνεήλθεν ὁμοθυμῶν ἐν Γενεύῃ ἀπὸ τῆς
9 13 Αὐγ. 1920 (ν. ἡ). Ἡ πρόσκλησις τοῦ Οἴκου Πατριαρ-
χείου πρὸς ἐπιμετοχὴν εἰς τὸ ἐκ λόγῳ προκαταρκτικὸν συνέ-
δριον ὀφείλεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπ. Θανά-
σιου κ. Nathan Söderblom, τῆς ψυχῆς τῆς ορθόδοξης κινήσε-
ως. Τὴν ἀφορμὴν δὲ εἰς τὴν σύγκλησιν τοιοῦτου συνεδρίου πα-
ρέσχεν αἰτήσις ὑποβληθεῖσα εἰς τὸ ἐν Παρισίοις τῇ 17 Νοεμ-
βρίου 1919 (ν. ἡ) συνεληθὸν συνέδριον περὶ συγκλήσεως Οἴ-
κου. Συνδιασκέψεως, οὗ μετέσχον ὁ Ἀρχιεπ. Σουηδίας, ὁ Σε-
κάνος Ἐλβετίας Harold καὶ ὁ γεν. γραμματεὺς τοῦ «Ἐνωμένου
Συμβουλίου τῶν ἐν Ἀμερικῇ Χριστ. Ἐκκλησιῶν» Macfarland.
Συγκλητὴ τῆς αἰτήσεως ταύτης ἐξελέγη ἐπιτροπὴ, ἧς συνέ-

θεύσα τῇ 2 Μαρτίου 1920 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Αἰδέου
Φρειδερίκου Lyndh ἐν Νέα Ἰόρκῃ ἐνέκρινε τὴν σύγκλησιν κα-
τὰ πρῶτον προκαταρκτικῷ συνεδρίῳ καὶ ὤρισεν ὡς χρόνον τῆς
συγκλήσεως αὐτοῦ τὴν 10 καὶ 11 Αὐγούστου 1920 καὶ τόπον
τὴν Γενεύην. Σκοπὸς τοῦ συνεδρίου τούτου ἦτο ὅπως συσχεφθῆ
περὶ τῆς συγκλήσεως μελλούσης Γενικῆς Συνδιασκέψεως τῶν
ἐκ]σιῶν πρὸς ἐξέτασιν ἐπείγοντων πρακτικῆς φύσεως θεμάτων
τῆς χριστ. ζωῆς καὶ πράξεως.

ὑπὸ πλείστων ἀντιπροσώπων τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησι-
ῶν ἡ συμμετοχὴ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐν τοῖς συνεδρίοις
τούτοις ἐχαιρέτισθη ὡς εὐοίωνος ἀπαρχῆς εὐκρινούς καὶ σταθε-
ρᾶς συνεργασίας τῆς πρεσβυτενοῦς Ἀνατολ. Ἐκ]σίας μετὰ τῶν
νεωτέρων αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἐν ζητήμασιν, ἅτινα ἀπα-
σχολοῦσι τὸν ὅλον χριστιανικὸν κόσμον. Ἐξετιμήθησαν δὲ
προσηκόντως οὐ μόνον ἡ στοργὴ πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὰ θέ-
σμα τῆς ἰδίας ἐκ]σίας ἀπὸ μέρους τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς,
ἀλλὰ καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰς πεποιθήσεις τῶν ἄλλων, τὸ
πνεῦμα πῆς ἀνεξίβητα καὶ ἐπὶ πᾶσι ὁ πόθος πρὸς ἀνεν-
νόησιν καὶ ἑνωσιν μετὰ τῶν ἄλλων χριστιαν. ἐκ]σιῶν. Εὐχρηθῶ-
μεν, ὅπως ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία μὴ ἀρκομένη εἰς τὰ
γεγόμενα πρῶτα βήματα μετ' ἀδιαπτάτου ζήλου ἐξακολουθήσῃ
τὸ ἐπ' ἀλήθειαν ἀρξάμενον ἔργον «μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες
ἐν τῇ ἐνότητι τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Τύτου τοῦ
Θεοῦ» (Ἐφ. Δ' 13).

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΛΑΜΠΕΘ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ

Σεβασμιώτατε

Ἅγια καὶ Ἱερὰ Σύνοδος :

Οἱ ὑποφαινόμενοι, ὁ πρόεδρος καὶ τὰ ἄλλα μέλη τῆς εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ Πατριαρχικῆς ἀντιπροσωπείας, διεξαγαγόντες ἐφ' ὅσον αἱ περιστάσεις τοῦτο ἐπέτρεπον τὴν ἐντολὴν Ὑμῶν ὑποβάλλομεν ὧδε, διὰ βραχείων, ἐκθεσίων τῶν πεπραγμένων.

Ἐπισκοποῦντες, Σεβασμιώτατε, ἅγια καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, τὸν χρόνον τῆς ἐν Λονδίῳ διαμονῆς ἡμῶν καὶ ἀναπολοῦντες τὰς ἐπιδαφιλευθείσας εἰς τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου ἐκδηλώσεις τιμῆς καὶ συμπαθείας πρώτην καὶ μεγάλην βλέπομεν προβάλλουσαν πρὸς ἡμῶν τὴν συμπαθεστάτην φυσιογνωμίαν τοῦ διαπρεπεστάτου Πρωθιεράρχου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας κ. Ράνδαλλ Δάβιδσον. Ὁ οὐ μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ τῶν Ἀγγλων μέγα σημαίνων οὗτος πρωθιεράρχης ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀφίξεως ἡμῶν μέχρι τέλους περιέβαλεν ἡμᾶς διὰ πλείους τιμῆς καὶ δὴ καὶ στοργῆς, ἐκδηλῶν οὕτω τὸν βαθὺν σεβασμὸν καὶ τὴν εὐκρινῆ ἀφοσίωσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀποστολικὸν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν ἱστορικὴν αἴγλην, ἣτις περιβάλλει αὐτόν. Μεταξὺ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐκδηλώσεων ὑπῆρξεν

ἡ πανηγυρικὴ δεξιῶσις ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ Λονδίνου, ἡ τιμητικὴ ὑποδοχὴ εἰς τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν μέγαρον, καθ' ἣν ἡ σεβασμιότης αὐτοῦ ὁ ἀγ. Διδυμοτείχου προσεφώνησε τὰ εἰκότα, ἐπίσημον δεῖπνον, τιμητικὴ ὑποδοχὴ καὶ σύστασις ἐν πλήρει συνεδρίᾳ τοῦ συνεδρίου τῶν ἐπισκόπων, παρουσίας εἰς τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὑποδοχῆς ἐν τῷ ἀνακτόρῳ Βούκιγκαμ. Ἐκτὸς τούτων ὁ πάντοτε εὐγενῆς καὶ πρόφρων Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡ οὐχ ἤττον εὐγενῆς κυρία αὐτοῦ ἐδράττοντο πάσης εὐκαιρίας, ὅπως ἐπιδαφιλεύσωσιν εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἀποστολὴν ἐκδηλώσεις τιμῆς καὶ συμπαθείας.

Πρὸς τὸ ἀγαστὸν παράδειγμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου συμμορφούμενοι καὶ τὴν φυσικὴν εὐγένειαν τῆς φυλῆς αὐτῶν ὡς ἀριστα ἐκπροσωποῦντες, διὰ πολλοῦ σεβασμοῦ καὶ τιμῆς ἤγον ἡμᾶς, Σεβασμιώτατε, ἀγ. καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, καὶ πάντες οἱ σεβασμιώτατοι ἀρχιεπίσκοποι, μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας, οἱ ἀπὸ περάτων γῆς συγκεντρωθέντες εἰς Λονδίνον. Ἀλλὰ καὶ ὁ καθόλου εὐσεβῶν καὶ εὐάγωγος Ἀγγλικὸς λαὸς καὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων, οἱ ἰδίᾳ ἡ εὐγενῆς δυὰς τῶν ἐξόχως φιλελλήνων μαρκησίου Σαλισβουρή καὶ λόρδου Σέσιλ, ὁ λόρδος Χάρδη, ὁ βουλευτὴς Χόρ, ὁ στοργικὸς πρὸς τὰ πάτρια καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ἐξ ἰπποτῶν κ. Ἀδελσταμ Ράιλη, αἱ πανεπιστημιακαὶ ἀρχαὶ τοῦ Λονδίνου, οἱ διευθυνταὶ τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ μουσείων, αἱ ἐκκλ. ἀρχαὶ καὶ οἱ καθηγηταὶ τῶν διαφόρων σεμιναρίων καὶ κολλεγίων ἐν τε Οὐίντσαστερ καὶ Ὁξφόρδῃ, τὰ ὅποια ἐπεσκέψθημεν, πάντες οὗτοι περιέβαλλον ἡμᾶς δι' ἀμερίστου σεβασμοῦ, πολλὴν ἐκδηλοῦντες τὴν χαρὰν διὰ τὴν γνωρίαν, καὶ ἀσμένως τὰ τε καθ' ἡμᾶς διαπυνθανόμενοι καὶ τὰ εἰς αὐτοὺς ἀφορῶντα πληροφοροῦν.

της. Ἐν τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων τινὲς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ δι' ἐπισήμων γευμάτων καὶ ὑποδοχῶν ὡς ὁ μαθητὴς Σουλίουσσορη καὶ ὁ κ. Ράλλη. Μετὰ τῶν ἄλλων Ἀγγλῶν ἐπισκόπων ἐτύχουμεν τῆς τιμῆς νὰ παρακαθίσωμεν εἰς ἐπίσημον δεῖπνον τοῦ λόρδου δημάρχου, μετὰ τινων δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἄλλων ἐντίμων προσώπων καὶ εἰς γεῦμα παρὰ τῷ ἐπιτημῷ πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος ἐν Λονδίῳ κ. Γενναδίῳ.

Θὰ ἦτο παρὰλείψις ἐκ μέρους ἡμῶν, ἂν ἐν τῇ ἀεὶ καὶ ταύτῃ ἀνάγραφῃ τῶν προσώπων, αἵτινα ἐν τῷ προδρόμῳ ἡμῶν ἐξεδήλωσαν τὴν πρὸς τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν στοργὴν καὶ τιμὴν, παρεσιωπῶμεν τὸν φιλελληνικώτατον Ιερῆ Δάγγλιας, ὅστις ἐνεργῶν Μίαν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν πάνδημον σχεδὸν φωνὴν τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς ἀποδόσεως ἡμῖν τοῦ μεγαλωνύμου νοτοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ὡς καὶ τὸν ἀκαταπόνητον καὶ προθυμότατον εἰς πᾶν ὄντι ἀφώρκα ἡμᾶς γραμματεῖα τῆς διαρκουῆς ἐπιτροπῆς αἰδοῦ κ. Φ. Κλίντον.

Φυσικὸν ἦτο νὰ μὴ καθυστερήσωσιν εἰς ἐκδηλώσειν ἡμῶν καὶ προθυμίας καὶ οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων στοργικώτερθι πρὸς τὰ πατρία, καθ' ὅσον αἱ περιστάσεις ἐπέτρεπον ἀπειρεῖς. Οὕτως ὁ μὲν ἐξοχώτατος πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Λονδίῳ κ. Κοκλαμάνος προφρόνως διηκούλυε τὴν ἐπίδοσιν ἡμῶν εἰς τὰ ἴδια, οἱ δὲ ἐκ τῶν προκρίτων ὁμογενῶν Λονδίνου κ. Ἀλ. Μάγκος καὶ Ἰ. Παπαηλία ἐτίμησαν ἡμᾶς δι' ἐπισημῶν γευμάτων. Δι' ἐπισήμου γεύματος ἐτίμηθη ἡ Πατριαρχικὴ ἀποστολὴ καὶ ὑπὸ Ἀμερικανῶν τινων ἐπισκόπων ἐπισημῶν παρευρεθέντων εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπειθ. Ἐπίσης δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐπιάνοδον αὐτῆς.

Καὶ τὰτα μὲν, Σεβασμιότατε, ἀγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος.

ὡς πρὸς τὴν τιμὴν καὶ τὸν σεβασμὸν, οὐ ἀντικείμενον ἐγένετο ἡ Πατριαρχικὴ Ἀντιπροσωπεία καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἐν Λονδίῳ διαμονῆς αὐτῆς. Ὡς πρὸς δὲ τὴν χρῆσιν τοῦ χρόνου τούτου ὑπ' αὐτῆς καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐπιτελεσθὲν ὑπ' αὐτῆς ἔργον ἀξία ἀναγραφῆς κρίνομεν τὰ ἐπόμενα.

Πρῶτον καὶ κύριον ἔργον ἡμῶν συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς ἡμῶν ἦτο, ὅπως ἀντιπροσωπεύσωμεν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον παρὰ τῷ παναγγλικανικῷ Συνεδρίῳ τοῦ Λάμπειθ. Συμφώνως πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Συνεδρίου τούτου φυσικὸν ἦτο, ὅπως μετὰ τὴν ἐπίσημον παρουσίαν ἡμῶν εἰς αὐτὸ περιορισθῇ ἡ ἐπαφὴ καὶ ἐπικοινωνία ἡμῶν μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς αὐτοῦ, ἣτις θὰ ἐξήταζε τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν σχέσιν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν, συγχρόνως δὲ καὶ μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις, συμφώνως πρὸς σχετικὴν ἀπόφασιν τοῦ προηγουμένου Λαμπεθείου Συνεδρίου, διαρρίσθη ὡς μόνιμον σῶμα, προωρισμένον ὅπως καλλιεργῇ τὰς μετὰ τῆς Ἀνατολῆς ἐκκλησιαστικὰς σχέσεις καὶ εἰς ὃ, κατ' ἀκολουθίαν, παραπέμπεται πρὸς μελέτην καὶ γνωμοδότησιν πᾶν σχετικὸν ζήτημα. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη προεδρεύεται ὑπὸ ἐνὸς τῶν διακρινεστέρων Ἀγγλων θεολόγων, τοῦ τέως ἐπισκόπου Ὁξφόρδης Γόρ. Μερθ' ἑκατέρωθεν τῶν ἐπιτροπῶν τούτων συνεδριάσαμεν ἐπανειλημένως ἀνταλλάξαντες σκέψεις καὶ γνώμας, ὧν τὸ περιεχόμενον ἐκτίθεται κατωτέρω. Ἰδιαιτέρως δὲ μετὰ τῆς μονίμου ἐπιτροπῆς, τῆς καὶ σπουδαιότερας λόγῳ τοῦ τοιούτου χαρακτῆρος αὐτῆς, ἐθέσαμεν τὰς βάσεις καὶ μελλούσης ἐργασίας ἀπαραιτήτου διὰ τόσῳ μέγα ἔργον.

Τὸν χρόνον, ὅστις ὑπελείπετο ἡμῖν ἐκ τῶν μνημονευθειῶν συνεδριῶν καὶ ἐκ ποιᾶς τινος προπαρασκευῆς εἰς αὐτὰς,

καθ' ἣν συνεννοούμεθα πρὸς ἀλλήλους ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς ἀποστολῆς διδομένων συνήθως ἀπαντήσεων, ἐνομίσαμεν ὅτι ὀφείλομεν νὰ χρησιμοποιήσωμεν, ὅπως γνωρίζωμεν κάλλιον τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν τῶν Ἀγγλων καὶ οὗτοι δυνηθῶμεν νὰ ἐκτιμῶμεν κάλλιον πρόσωπα καὶ πράγματα. Πρὸς τὸν σκοπὸν ἡμῶν τοῦτον προθυμοτάτης ἐτύχομεν συνδρομῆς παρὰ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς διαρκoῦς ἐπιτροπῆς αἰδ. κ. Δάγλα καὶ Ἰδία παρὰ τοῦ γενηματέως αὐτῆς αἰδ. κ. Κλίντον καὶ τοῦ εὐγενoῦς καὶ φιλοφρήσκου κ. Ἄδ. Ράιλη. Οὕτω κατέστη δυνατὸν εἰς ἡμᾶς νὰ ἐπισκεφθῶμεν διαφόρους ναοὺς, κολλέγια, μονὰς, εὗρισκοντες πανταχοῦ πρόφρονα ὑποδοχὴν καὶ οὐχὶ τὴν τυχοῦσαν ἡμῶν. Ἡ Α. Σεβασμότης ὁ ἅγ. Διδυμοτείχου προσεφώνει ἐκάστοτε τὰ εἰκότια, τὸ δὲ εὐσεβὲς ἐκκλησίασμα καὶ οἱ κληρικοὶ αὐτοὶ ἐδέχοντο ἄσμενοι καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ τὴν ἀρχιερατικὴν εὐλογίαν αὐτοῦ. Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις ἡμῶν ταύτας διεπιστώσαμεν, ὅτι καὶ οἱ ναοὶ τῶν Ἀγγλικανῶν ὁσημέραι, ἐνιαχοῦ τοῦλάχιστον, ἤρχισαν περιβαλλόμενοι τὸν ἀρχαῖον κόσμον αὐτῶν, καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τελεταὶ καὶ πανηγύρεις τὴν ἀρχαιοπαράδοτον αἴγλην καὶ μεγαλοπρέπειαν. Ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἀξία ἢ ὁσημέραι ἐπίσης αὐξομένη ἀνάπτυξις τοῦ μοναστηριακοῦ βίου, πρακτικoῦς κοινωφελεῖς ἐπιδιωκοντος σκοποῦς, οἷον τὴν ἱεραποστολὴν, ὅπου δὲν ἠκούσθη ἔτι τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τὴν περισυλλογὴν τῶν ἀποπλανωμένων γυναικῶν καὶ τὰ ὅμοια. Εἰς ἰδρύματα Ἐκκλησιαστικὰ ἢ μὴ παρρημοίας φύσεως εὐμοιρεῖ ἀφθόνως ὡς γνωστὸν ἢ Ἀγγλία, ἐλάβομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἀφορμὴν νὰ ἴδωμέν τινα ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ σύνεγγυς.

Οὕτω μεταβαίνομεν εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν μετὰ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθειῶν ἐπιτροπῶν γενομένην ἐργασίαν, εἰς

ἣν πολυτιμοτάτην παρέσχεν ἡμῖν συνδρομὴν ὁ νεαρὸς εὐελπις ἐπιστήμων τῆς Ὁξφόρδης κ. Μ. Χρυσάκης τελειότατος γνώστης τῆς Ἀγγλικῆς, πεπρωτισμένος δὲ καὶ ὑπὸ πολλῆς νοημοσύνης ἀπαραιτήτου εἰς παρόμοιον ἔργον. Εἰς τὴν πρώτην ἐπίσημον συνάντησιν πρὸς τε τὴν διαρκῆ ἐπιτροπὴν καὶ πρὸς τὴν τῶν Ἐπισκόπων τοῦ Λαμπεθείου Συνεδρίου ἐξεφράσθη ἀπὸ μέρους τῶν Ἀγγλων πολλὴ συμπάθεια διὰ τὰ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἐξελιχθέντα μεγάλα γεγονότα τῆς Μ. Ἀσίας καὶ Θράκης. Πρὸς τὰ τοιαῦτα αἰσθήματα ἀπηντήσαμεν, ὡς ἐπόμενον, τὰ εἰκότια, ἐτονίσσαμεν δὲ τὴν συμπάθειαν τοῦ Ἑλλην. λαοῦ πρὸς τὸν Ἀγγλικὸν ὡς καὶ τὴν εἰλικρινῆ πρὸς ἕνωσιν διάθεσιν ἡμῶν. Κατόπιν ἤρχισαν αἱ συζητήσεις περιστραφεῖσαι περὶ τὰ ζητήματα, εἰς ἃ ἠσχολήθησαν καὶ αἱ μετὰ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιτροπῆς ὡς καὶ αἱ μετὰ ἀναλόγων ἐκ Σερβίας καὶ Ρουμανίας, ἀλλὰ καὶ περὶ πολλὰ ἄλλα ζητήματα καὶ θέματα. Καίτοι ἐκ τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν ἡμετέρων δημοσιεύσεων εἶχομεν γινῶσιν τῶν συζητηθέντων μετὰ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν Ἐπιτροπῆς ἐνομίσαμεν καλὸν, ὅπως πρὸ πάσης συζητήσεως ἀναγνωθῶσι τὰ σχετικὰ πρακτικὰ ὡς καὶ τὰ μετὰ τῶν ἐκ Σερβίας καὶ Ρουμανίας Ἐπιτροπῶν. Ἡ τοιαύτη ἀνάγνωσις θὰ περιώριζε τὴν συζήτησιν ἐπὶ σημείων τινῶν, θὰ καθίστα δὲ ἡμᾶς ἐνημερωτέρους τῶν ἀπαντήσεων τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ξένων Ὁρθοδόξων, ὡς ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν διὰ τε τὰ ἐπὶ μέρους καὶ διὰ τὸν γενικὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν. Ἐν πνεύμα τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης καὶ ὁ σεβασμὸς, τὸν ὁποῖον ἐκάστοτε ἐπιδεικνύει ἢ Μ. Ἐκκλησία πρὸς τε τὴν ὁμαίμονα καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὁμοδόξους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἦσαν ζωηρὰ καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην πρὸ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν.

Ὡς ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων πρακτικῶν μετὰ τῆς ἐξ Ἀ-

θηνῶν ἐπιτροπῆς ἐξάγεται, τὰ μετ' αὐτῆς συζητηθέντα ζητήματα καὶ αἱ διαμειφθεῖσαι γνῶμαι ἀναφέρονται εἰς τὸ Βάπτισμα, τὸ Χρίσμα, καὶ τὴν Εὐχαριστίαν, ὁμοίως δὲ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν Ζ' Οἰκ. Σύνοδον. Αἱ μετὰ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ συζητήσεις τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἀπετέλουν, ὡς γνωστὸν, συνέχειαν τῶν μετὰ τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἐπισκοπιανῶν. Περὶ τοῦ Βαπτίσματος, τοῦ Χρίσματος, καὶ τῆς Εὐχαριστίας ὁ λόγος ἦτο καὶ ἐν ταῖς μετὰ τῶν Σέρβων καὶ Ρουμάνων συναντήσεσι τῶν Ἀγγλικανῶν, ἐπίσης δὲ καὶ περὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἱερωσύνης καὶ κανονικῶν τινῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν γάμον σημείων. Φυσικὸν ἦτο, ὅπως τεθῶσι καὶ ἐν ταῖς μεθ' ἡμῶν συζητήσεσι ἐκ τῶν πρώτων ἐπὶ τοῦ τάπητος τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰ ἀνωτέρω ζητήματα, ἅτινα μάλιστα ἐνδιαφέρουσι τοὺς Ἀγγλικανούς ἐν ἀναφορᾷ εἰς τὰς πρὸς ἡμᾶς σχέσεις αὐτῶν. Ἐκτὸς τῶν ζητημάτων ταύτων συνεζητήθησαν καὶ τὰ ἐπόμενα σπουδαιότερα ἢ ὀλιγώτερον σπουδαῖα σημεῖα, σχετικὰ πρὸς τὴν μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν διάκρισιν καὶ διαφορὰν, προῦβλήθησαν δ' ἡμῖν ἐρωτήσεις καὶ ἐξηγήθησαν ἐξηγήσεις, αἵτινες συντελοῦσι πολὺ, ὅπως σχηματισωσιν ἀκριβεστέραν καὶ ἁμαζῶσαν εἰκόνα τῶν καθ' ἡμᾶς. Οὕτως δὲ ἐκτὸς τοῦ Βαπτίσματος, Χρίσματος, Εὐχαριστίας, Ἀγγλικανικῆς Ἱερωσύνης καὶ Ζ' Οἴκου. Συνόδου, περὶ ὧν, ὡς ἐλέχθη, ἀντιλλάγησαν σκέψεις καὶ γνῶμαι πρὸς τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιτροπὴν καὶ πρὸς τὰς ἐκ Ρουμανίας καὶ Σερβίας, εἰς τὰς ἐπανειλημμένας πρὸς ἡμᾶς συναντήσεις τῶν τε μελῶν τῆς διαρκοῦς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν τῆς Λαμπειθείου ἐπιτομώτερον ἢ εὐρύτερον καὶ μετὰ συζητήσεων ἐθίγησαν τὰ ἀκόλουθα. Ἡ περὶ ἱ. Παραδόσεως διδασκαλία, ἢ διδασκαλία περὶ Ἐκκλησίας, τὰ παρὰ τοῖς Ἀγγλικαναῖς ἐν χρήσει σύμβολα καὶ δὴ μερικώτερον τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ τῆς Νικαίας Κοιν.

πόλεως καὶ τὴν εἰς αὐτὸ προσθήκην, τὰ ὑπὸ συμβολικὸν χαρακτηριστῆρα παρουσιάζοντα βιβλία τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ τὰ 39 λεγόμενα ἄρθρα καὶ τὸ βιβλίον τῶν Κοινῶν προσευχῶν, τὸ μυστήριον τοῦ γάμου ἀπὸ κανονικῶν τινῶν ἰδίᾳ ἀπόψεων, τὸ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τὸ τοῦ ἱ. Εὐχελαίου. Ἐπίσης δὲ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν κατάστασιν τῶν ἐν Κυρίῳ ἀποθανόντων, εἰς τὴν μετ' αὐτῶν σχέσιν καὶ κοινωνίαν τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, εἰς τὸν τρόπον καὶ τὴν μέθοδον τῆς παρ' ἡμῖν χρήσεως τῆς οἰκονομίας. Καὶ ἐπὶ τούτοις ζητήματά τινα, εἰς ἃ ἔδωκεν ἀφορμὴν ἢ ἀπὸ 20στῆς Ἰανουαρίου ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ τοῦ σεβ. Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἴκου. Θρόνου, οἷα τὸ ἐνιαῖον ἡμερολόγιον, ἢ ἀμοιβαία διάμειψις καὶ ἐπικοινωνία τῶν δύο Ἐκκλησιῶν δι' ἐπιστολῶν, διὰ φοιτητῶν Ἀγγλῶν, σπουδαζόντων παρ' ἡμῖν καὶ ἡμετέρων παρ' ἐκεῖνοις, διὰ συναντήσεων καθηγητῶν, δι' ἀνταλλαγῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν καὶ συγγραμμάτων, δι' ἐκδόσεως κοινοῦ περιοδικοῦ κλπ.

Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι πάντα τὰ ἀνωτέρω ζητήματα καὶ θέματα, ἅτινα ἐτέθησαν ὑπὸ συζήτησιν ἢ ἐφ' ὧν ἐζητήθησαν ἐξηγήσεις καὶ διασαφήσεις, δὲν ἀπέρρευσαν ἀπὸ προγράμματος ὀρισμένου ἐκ τῶν προτέρων, διὸ καὶ ἐτίθεντο εἰς συζήτησιν ἐκ τοῦ προχείρου συνήθως καὶ ἀνευ συστηματικότητος, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσοι τὸ ἐν ζήτημα προῦκάλει πολλάκις ἄλλο καὶ τοῦτο ἄλλο καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὅτι πάντως καὶ διὰ τὴν μεθ' ἡμῶν συνάντησιν προητοίμασεν ἑκατέρω τῶν Ἀγγλικανικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ εἰς ὃ κυρίως ἀπέβλεπον, ὅπως στρέψωσι τὸν λόγον καὶ τὴν ἡμετέραν προσοχὴν, τόχωςι δὲ καὶ ἀπαντήσεων καὶ διαβεβαιώσεων ὅσον τὸ δυνατόν εὐνοϊκῶν, ἦτο τὸ ζήτημα τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας, εἰς ὃ φαίνονται πλείστην καὶ μεγίστην ἀποδίδοντες σημασίαν. Τὰ

λοιπὰ ζητήματα προὐκλήθησαν ὑφ' ἡμῶν, οἵτινες ἐπεθυμοῦμεν εὐρεῖαν καὶ ἀσφαλῆ βάσιν εἰς τὴν συζήτησιν καὶ εἰς τὴν θεῖα εὐδοκία ἔνωσιν, εἴτε καὶ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων αὐτῶν. Ἡ τε ἀνωτέρω καὶ ἡ περαιτέρω ἔκθεσις καὶ διατύπωσις τῶν πραγμάτων ἀποτελεῖ, Σεβασμιώτατε, ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, συστηματικὴν καίτοι σύντομον ἀπεικόνισιν τοῦ ὅλου, ὅταν οὐδαμῶς παρέχουν τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριῶν ἡμῶν. Διὰ τῆς τοιαύτης συστηματικῆς διατάξεως τῆς ὕλης ὁ προσανατολισμὸς καθίσταται πολλῶ ἐνκολώτερος καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ὅλου πλήρης, κατὰ τὸ ἐνδόν, ἄνευ ματαίων καὶ ἐπιπόνων ἐπαναλήψεων.

Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐνδιαφέρον τοῖς Ἀγγλικανοῦς ζήτημα, ὡς σαφῶς φανερόν ἐγένετο καὶ ἐκ τῶν συζητήσεων μετὰ τῶν ἐπιτροπῶν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἐκ Σερβίας καὶ Ρουμανίας, ἦτο καὶ εἶνε τὸ τῆς μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας. Οἱ Ἀγγλικοὶ, ἄλλαις λέξεσιν, ἀσμένως καὶ προθύμως ἀποδεχόμενοι, ὅπως ἐπιτρέψωσιν εἰς τοὺς ἡμετέρους τὴν ἐπι μελῶν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν τέλεσιν οἰουδὴποτε μυστηρίου ποθοῦσι καὶ εὐχονται, ὅπως κατ' ἀνάλογον τρόπον καὶ οἱ ἡμέτεροι ἐν τῇ ξένη, ὅπου οὗτοι τυχὸν στεροῦνται ἰδίῳν αὐτῶν ἱερῶν, προσφρεύωσιν εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ βαπτίσματος, τοῦ χρίσματος, τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ γάμου ὑπὸ τὸν ἀπαραίτητον ὅρον, ὅπως ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἀναγνωρίζῃ τὰς πράξεις αὐτῶν ὡς κανονικὰς καὶ οὐδαμῶς ἀποδοκιμάζῃ καὶ ἐπαναλαμβάνῃ αὐτὰς ὡσεὶ ἀκύρους καὶ μὴ γενομένας. Τὸ ἐλατῆριον δὲ τὸ ὅποιον παρακινεῖ αὐτοὺς εἰς παρομοίαν ζωηρὰν ἀναμφισβητήτως ἐπιθυμίαν καὶ εὐχὴν γνωρίζων τις, ἰδίᾳ τὸν θρησκευτικὸν χαρακτήρα τῶν Ἀγγλων, πρέπει νὰ ἀποδεχθῇ, ὅτι εἶνε ἐν τοῖς πρώτοις τοῦλάχιστον ἢ εἰλικρινῆς αὐτῶν ἐπιθυ-

μία, ὅπως ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν μελῶν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, τῶν ἀπανταχοῦ γῆς ἐσκορπισμένων, τῶν ὁποίων δὲ ἀναμφισβητήτως πλεῖστοι ἀδυνατοῦσι καὶ θέλοντες νὰ ἐπαρκέσωσι εἰς αὐτὰς ἐπὶ μακρὰ πολυλάκις ἔτη. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἄλλος λόγος πείθων καὶ καλλιεργῶν παρ' αὐτοῖς τὴν ἀνω ρηθεῖσαν ἐπιθυμίαν καὶ εὐχὴν. Ὁ λόγος οὗτος εἶνε, ὅτι ἔνεκα τοῦ πρακτικωτέρου χαρακτήρος αὐτῶν προάγονται συνήθως νὰ νομίζωσιν, ὅτι δεόν νὰ ἀρχηται τις ἀπὸ τῶν ἔργων, ἀπὸ τῆς πράξεως καὶ εἶτα νὰ χωρῇ εἰς τὰς ἀφηρημένας ἀρχὰς καὶ θεωρίας. Οὕτω φρονοῦντες καὶ σκεπτόμενοι νομίζουσιν, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁμαλιωτέρα θὰ ἦτο ἡ ὁδὸς ἢ ἀπὸ τῆς παρομοίας σχέσεως καὶ ἐπικοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπως οὕτω βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον μονοноῦ ἀνεπαισθήτως συντελεσθῇ τὸ μέγα ἔργον τῆς ἐνώσεως. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἐκτίμησις τῶν πραγμάτων ὑπὸ τῶν Ἀγγλων δικαιολογεῖται ἐκ τῆς εὐσιωδῶς ἀντιλήψεως αὐτῶν προκειμένου περὶ τῆς ἐννοίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν συναποτελούντων αὐτὴν μελῶν. Ἡ παρ' αὐτοῖς ἐννοια τῆς Ἐκκλησίας, ὡς δὲν εἶνε ἀγνωστον εἰς πολλοὺς ἐξ ἡμῶν, εἶνε πολλῶ εὐρυτέρα τῆς ἡμετέρας. Καθ' ὃν χρόνον καθ' ἡμᾶς τὸ ἀληθὲς μέλος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἐν ὀργανικῇ μετὰ τοῦ ὅλου ἐνώσει διατελοῦν, ὁφείλει νὰ ἀσπάζηται τὸ σύνολον τῆς Ἰ Κατηχίσεως ἡμῶν, νὰ μετέχη κανονικῶς τῶν Ἰ. Μυστηρίων, καὶ νὰ πειθῆται ἅμα εἰς τὰς νομίμως τεταγμένας ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἄνθρωποι διαφέροντες ἀλλήλων ἐν τῇ πίστει οὐχὶ περὶ ἀδιάφορα καὶ ἐπουσιώδη ἀποτελοῦσιν ἐν ἀδιάσπαστον ὅλον. Τοῦτων οὕτως ἐχόντων λίαν εὐνόητον, ὅτι οὐδεμίαν μὲν ἐκείνοι αἰσθάνονται δυσκολίαν, ὅπως κοινωνήσωσι μυστηριακῶς μεθ' ἡμῶν, οὐς ἐπὶ τούτοις θεωροῦσι γενικῶς ἐκπροσωποῦντας τὴν

ἀρχαίαν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν, πολλὴν ὅμως αἰσθανόμεθα δυσκολίαν ἡμεῖς, ὅτινες εἰς ἐπίμετρον εὐρισκόμεθα καὶ πρὸ τοῦ ἀλύτου εἶτι τελειοτικῶς ζητήματος τοῦ ἐγκύρου καὶ κανονικοῦ ἢ μὴ τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν.

Ὅσφδῆποτε καὶ ἂν συμφώνως καὶ πρὸς τὴν ἐντολὴν ἡμῶν ἐνεφοροῦμεθα φιλικωτάτων διαθέσεων καὶ τῆς θερμότητος πρὸς προσέγγισιν προθυμίας, δὲν ἠδυνάμεθα νὰ προσχωρήσωμεν εἰς παρομοίας φύσεως ἀπόψεις χωρὶς νὰ ἐγκαταλίπωμεν τὸν θεμέλιον, ἐφ' οὗ οὐσιωδῶς ἐδράζεται ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία. Καὶ ἄλλως δὲ καὶ πρότερον ἐφρονοῦμεν καὶ κατὰ τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ διαμονὴν ἡμῶν ἐπέισθημεν κάλλιον, ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ εὐρύτης, ἀνοχὴ καὶ συγκατάβασις εἰς ἑτεροδόξα δογματικὰ φρονήματα καὶ ἡ μυστηριακὴ κοινωνία, ἄνευ προηγουμένης συνεννοήσεως καὶ ὁμοφωνίας ἐπὶ τοῦ δόγματος καὶ τῆς διδασκαλίας, δὲν εἶνε ἡ ἴδιος ἢ ἄγουσα εἰς τὴν ἀσφαλῆ καὶ σωτηριώδη ἔνωσιν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Φυσικὸν ἦτο ἄνθρωποι ἐξόχως πεφωτισμένοι καὶ καλῆς καὶ εὐλικρινοῦς θελήσεως νὰ μὴ ἀρνηθῶσιν εἰς ἡμᾶς δίκαιον καὶ νὰ προχωρήσωσι κατ' οὐσίαν εἰς τὴν ἀποψιν ἡμῶν ὑπὲρ ἑνα οὐσιώδη καὶ δίκαιον, ὀφειλομένον νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅρον, ὅπως δηλ. ὡς ἀπαραίτητον ὅρον δογματικῆς ἐνώσεως, συνεπαγομένης κανονικῶς καὶ τὴν ὁμαλὴν καὶ πλήρη μυστηριακὴν κοινωνίαν, προβάλωμεν αὐτοῖς πρὸς ἀποδοχὴν τὰ οὐσιώδη καὶ καιρῖα τῆς διδασκαλίας ἡμῶν, ὡς γινόμενα ἐν τούτῳ δυναμένων κατ' εἰσῆγησιν αὐτῶν νὰ χρησιμεύσωσι τῶν ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὀρισθέντων καὶ θεσπισθέντων. Τοιαύτην τινὰ ἐργασίαν παρασκευαστικῶς ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναλάβῃ ἀρμοδίᾳ ἐπιτροπὴ, οἷα ἢ νῦν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. ἀγ. Κυζίκου καθ' ἐαυτὴν τε καὶ ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς ἐν Ἀθήναις τοιαύτης,

σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἴσως καὶ μετὰ ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Πιλομοία ἐργασία, οἷαν ζητεῖ παρ' ἡμῶν διὰ τῆς μονίμου αὐτῆς ἐπιτροπῆς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας, παρ' ὅσας τὰς δυσκολίας κατὰ τῶν ὁποίων προσκόπτει, θὰ ὠφελήσῃ πολὺ καὶ ἡμᾶς αὐτούς, προσανατολιζόμενους κάλλιον πρὸς τὴν κατάστασιν καὶ καθορίζοντας καὶ διασαφηνίζοντας τὰ μὴ ἀκριβῶς καθωρισμένα καὶ ἀκριβῆ. Ἀνάλογον ἐργασίαν ἀνέλαβε νὰ ἐκπονήσῃ ἡ διαρκὴς ἐπιτροπὴ τῶν Ἀγγλων θεολόγων, ἥτις ἐν προσεχεῖ μέλλοντι θὰ ὑποβάλλῃ τοὺς ὅρους, ὑφ' οἷς θὰ προσεχώρῃ εἰς τὰ ἡμέτερα. Οὕτω θὰ διανοιχθῇ, καὶ ὀφείλει νὰ διανοιχθῇ, σταθερὰ διαρκὴς καὶ ζωηρὰ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν δύο μνημονευθεισῶν ἐπιτροπῶν, πολλὰ δυναμένη νὰ φέρῃ καλά.

Μετὰ τὴν τοιαύτην θέσιν τοῦ ζητήματος γενικῶς καὶ θεμελιωδῶς τὸ μὲν διὰ τὰς δηλωθείσας ἐπιγούσας ἐν τῇ ξένη θρησκευτικῆς ἀνάγκας Ἀγγλων τε καὶ ἡμετέρων, τὸ δὲ πρὸς ἀμοιβαίαν διαφώτισιν ἀλλήλων καὶ παρασκευὴν εὐνοϊκότερου ἐδάφους συνεννοήσεως, ἐχωρήσωμεν εἰς συζήτησιν καὶ ἀνταλλαγὴν γνώμων ἐπὶ ὅλων τῶν προμνημονευθέντων θεμάτων καὶ ζητημάτων.

Οὕτω δὲ 1. ὡς πρὸς τὸ βάπτισμα τὸ ὑπὸ Ἀγγλικανῶν. ἱερέων τελούμενον δὲν ἠδυνάμεθα ἢ ν' ἀποδεχθῶμεν ἔστω καὶ κατ' οἰκονομίαν (ὅν τρόπον καὶ οἱ ἐξ Ἑλλάδος καὶ αἱ ἄλλαι Ὀρθόδοξοι ἐπιτροπαὶ) τὸ ἐγκυρον αὐτοῦ, ἐκφράσαντες ἐπὶ τούτῳ τὴν εὐχὴν, ὅπως, εἰ δυνατόν, ἐφαρμοζήται μὲν ἡ διάταξις τοῦ βιβλίου τῶν Προσευχῶν αὐτῶν ὀρίζοντος τὴν τριττὴν κατάδυσιν, ἐπεκταθῇ δὲ τὸ ἔθος τοῦ καταδύειν, ἐφαρμοζόμενον ἐνιαχοῦ ὡς ἐν Ἰνδίας π. χ., περιορισθῇ δὲ κατὰ τὸ δυνατόν ἐπίσης ἢ ὑπὸ τῶν διακόνων τέλεις τοῦ βαπτίσματος, ἀρκετὰ συνήθης ἐν Ἀγγλίᾳ. Ὡς πρὸς τὴν

γενομένην ἡμῖν παρατήρησιν περὶ τῆς πράξεως τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις δὲν ἀναβαπτίζει τοὺς τε ἀπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς Ἀγγλικανικοὺς, ἐδέησε νὰ ἀναπτύξωμεν τοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία περιήχθη εἰς τὴν ἀνάγκην, ὅπως τῷ 1756 ἐπιβάλλῃ τὸν ἀναβαπτισμόν τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ὅστις ἑμῶς οὐδέποτε ἐτηρήθη αὐστηρῶς.

2. Ὡς πρὸς τὸ χρίσμα συμφώνως πρὸς τὰ ἱστορικὰ διδόμενα ἐνομίσαμεν, ὅτι δὲν ὤφειλομεν νὰ ἐπιμείνωμεν ἐπὶ τῆς διὰ τοῦ ἱεροῦ μύρου καὶ οὐχὶ δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ ἐπισκόπου τελέσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐνομίσαμεν, ὅτι δὲν ἠδυνάμεθα ἀνεπιφυλάκτως νὰ ἀποφανθῶμεν περὶ τοῦ ἐγκύρου αὐτοῦ τελουμένου ὑπὸ Ἀγγλικανοῦ ἐπισκόπου, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπιλύεται δι' ἡμᾶς τὸ τελείως ἐγκυρον καὶ κανονικὸν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας καὶ ἱεροσύνης. Συμφώνως καὶ πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιτροπῆς παρατήρησιν ἐνομίσαμεν ἐπὶ τούτοις, ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν συνομιλητῶν ἡμῶν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ μυστηρίου καὶ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης, ὅπως ὁ διὰ τοῦ Βαπτίσματος ἀναγεννηθεὶς συμπληρώσῃ διὰ τοῦ Χρίσματος τὴν νέαν πνευματικὴν αὐτοῦ ζωὴν ἅμα τῇ ἐκ τῆς ἱ. κολυμβήθρας ἀναδύσει αὐτοῦ. Τὸ δίκαιον τῆς τοιαύτης παρατηρήσεως ἀνεγνώρισαν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ πρότερον, ὁσπδήποτε καὶ ἂν ἐξακολουθῶσι προσάγοντες τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἀνάγκης τῆς ἀναβολῆς τοῦ χρίσματος (τῆς ἐπιθέσεως δηλ. τῶν χειρῶν κατ' αὐτούς), ὅπως κατηχηθῇ πρότερον ὁ παῖς εἰς τὴν πίστιν, ἣν ἐδέχθη καὶ ὅπως ἔχη συνείδησίν τινα ἑαυτοῦ. Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἱ. μῦρον ἐζητήθησαν παρ' ἡμῶν πληροφορίαι τινὲς ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἀναγκαιότητα ἢ μὴ τῶν συστατικῶν διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ, τὸν χρόνον τοῦ περιορισμοῦ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ εἰς μόνον τὸν ὑπόγον τῆς Κηλόεως κλπ.

εἰς ἅπαντα τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἐδόθησαν αἱ προσήκουσαι ἀπαντήσεις.

3. Προκειμένου περὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ δὴ καὶ τῆς παροχῆς τῆς θείας κοινωνίας εἰς τοὺς ἡμετέρους, ὅπου ἐλλείπουσιν ἱερεῖς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἐνομίσαμεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅ,τι καὶ περὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ χρίσματος εἶπομεν, ἅτε τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν δώρων ἐξαρωμένου ἐκ τοῦ ἐγκύρου καὶ κανονικοῦ τοῦ τελούντος τὸ μυστήριον. Ἐξεφράσαμεν δὲ καὶ τὴν εὐχὴν, ὅπως ἡ σχετικὴ Ἀγγλικανικὴ περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου διδασκαλία ἀκριβωθῇ κατὰ τὸ δυνατόν συμπληρουμένη καὶ διὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς Εὐχαριστίας ὡς θυσίας καὶ δὴ ἐξιλιαστικῆς, προστεθῇ δ' ἅμα εἰς τὴν ἱ. τελετὴν αὐτῆς καὶ ἡ ἐπίκλησις τοῦ ἁγ. Πνεύματος ἢ πρὸς μεταβολὴν τῶν ἁγ. δώρων ἀναγκαία. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο εὐχαρίστως ἠκούσαμεν, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐν Σκωτίᾳ καὶ Ἀμερικῇ γίνεται χρῆσις παρόμοιας εὐχῆς, ἣτις θὰ εἰσαχθῇ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ βιβλίου τῶν Προσευχῶν. Παρατηρήσαμεν καὶ μερικώτερά τινα ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀντικατάστασιν, εἰ δυνατόν, τῶν ὄσπιων διὰ τοῦ ἄρτου, ὅπερ καὶ ἐνιαχοῦ παρ' αὐτοῖς τηρεῖται, καὶ ὡς πρὸς τὴν κρᾶσιν τοῦ οἴνου μετὰ ὕδατος. Θυγέντος τοῦ ὄρου μετουσίωσις, ὅστις παρέχει ἀφορμὰς παρεξηγήσεων, ἐνομίσαμεν ὅτι πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ζητήματος ἠδυνάμεθα νὰ δηλώσωμεν, ὅτι ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ ἀρκεθῶμεν εἰς τὰ μεταβάλλεσθαι καὶ μεταποιεῖσθαι δι' ὧν δηλοῦται ἡ πραγματικὴ μεταβολή. Ἐνταῦθα δὲ νομίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ὅ,τι ἠκούσαμεν ὡς βέβαιον καὶ μεμαρτυρημένον, ὅτι δηλ. κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦλάχιστον τῆς πολεμικῆς περιόδου Ἀγγλοὶ μετελάμβανον ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ Σέρβων ἱερέων, ἐχόντων τὴν ἐπὶ τούτῳ ἀδειαν τῶν

ἀρμοδίων Ἐκκλησιᾶν αὐτῶν ἀρχῶν, καὶ οἱ Σέρβοι φοιτηταί, οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ διαμένοντες, παρὰ Ἀγγλικανῶν, ὅτι δὲ ὁ παλαιώτατος ἐπίσκοπος Ζίτσης κ. Ν. Βελμίροβιτς συλλειτουργήσας μετὰ Ἀγγλικανῶν μετέλαβε μετ' αὐτῶν τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ἐλέγη ἐπίσης πρὸς ἡμᾶς, ὅτι καὶ ὁ Πατριάρχης Μόσχας Τύχων ἐπέτρεψεν τὴν τοιαύτην μυστηριακὴν κοινωνίαν, ἣν, ὡς γνωστὸν, οὐδαμῶς ἐπέτρεπον προκάτοχοι Ρῶσαι Μητροπολίται.

4. Μακρὸς, ὡς ἐπόμενον, θὰ ἐγίνετο λόγος περὶ τοῦ κύρους καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἱερωσύνης. Οἱ ἐν τῇ διαρκεῖ ἐπιτροπῇ, ὅπου καὶ μόνον τὸ ζήτημα τοῦτο ἐθίγη, προσεπάθησαν, ἀντιλοῦντες τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῶν Κοινῶν Προσευχῶν, νὰ πείσωσιν ἡμᾶς, ὅτι ἀπὸ τε δογματικῆς καὶ τελετουργικῆς ἀπόψεως ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἱερωσύνη ἴσταται καλῶς καὶ ὅτι φέρει πάντας τοὺς χαρακτῆρας τοῦ μυστηρίου, ὁσπδήποτε καὶ ἂν δὲν γίνεται χρῆσις τῆς ὀνομασίας ταύτης καὶ δι' αὐτὴν ὡς καὶ διὰ τὰ λοιπὰ, ἐκτὸς τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς εὐχαριστίας, μυστήρια. Καὶ πράγματι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι τοιαύτην τινὰ ἐν τοῖς πλείστοις εἰκόνα τοῦ μυστηρίου τούτου παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς παρέχει τὸ Βιβλίον τῶν Προσευχῶν αὐτῶν, εἰς ὃ καὶ τὴν πλείστην ὡς εἰς συμβολικὸν βιβλίον ἀποδίδουσιν οὗτοι σημασίαν. Ἀλλὰ δὲν ἐνομίσαμεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐξανεγκώμεν ἀνεπιφύλακτον περὶ τοῦ σοβαρωτάτου τούτου ζητήματος καὶ προσωπικὴν ἔτι γνώμην, φρονοῦντες ὅτι πρέπει νὰ ἐξετασθῇ ἔτι τοῦτο παρ' ἡμῖν καὶ ἄλλως καὶ διὰ τὴν γνωστὴν ἀρνητικὴν στάσιν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἣν δὲν δυνάμεθα οὐδὲ ὀφείλομεν ν' ἀντιπαρέλθωμεν ἀβασανίστως καὶ ἀνεξετάστως. Δὲν παρελίπομεν οὐχ ἥττον νὰ ἐκδηλώσωμεν ὅλον τὸ εὐνοϊκὸν πνεῦμα, ὅπερ κρατεῖ παρ' ἡμῖν καὶ

ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι οἱ ἐκ Σερβίας καὶ Ρουμανίας, ὄν τρόπον ἐν Ἀμερικῇ καὶ οἱ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπέμειναν εἰς τὴν ἀνάγκην, ὅπως ὀνομασθῇ καὶ ἡ Ἱερωσύνη μυστήριον, πρὸς ὃ οἱ συνομιληταὶ ἡμῶν δὲν ἐφάνησαν δυσκολευθέντες ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὀρισμοῦ τοῦ μυστηρίου ὡς θεοσυστάτου τελετῆς δι' ὀρατῶν σημείων μεταδίδουσης τὴν ἀόρατον χάριν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἀνάλογόν τι προτεῖναμεν, ἐν ἀναφορᾷ εἰς τὰ ἄλλα (ἐκτὸς τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Εὐχαριστίας) μυστήρια διατυπώσαντες τὴν πρότασιν ἡμῶν ὡςδε πως: Δεδομένου ὅτι ὁ μυστηριακὸς χαρακτῆρ τῶν 5 μυστηρίων ἀναγνωρίζεται παρ' ὑμῶν εὐκτέον θὰ ἦτο, ὅπως ἡ Ἀγγλ. Ἐκκλησία διατυπώσῃ ὀρισμένως τὸν ἀριθμὸν τῶν μυστηρίων ἀποδεχομένη, ὅτι καὶ τὰ 7 τυγχάνουσι θεοσυστάτα παρὰ τὴν ἀνομολογουμένην ὑπεροχὴν 2 ἐξ αὐτῶν. Ἡ πρότασις ἡμῶν αὕτη ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ἐξηγήσεις τῶν λόγων, δι' οὓς ὀνομάζονται παρ' αὐτοῖς τὸ βάπτισμα καὶ ἡ εὐχαριστία μυστήρια, χωρὶς νὰ ἀποκλείωνται καὶ τὰ ἄλλα τοῦ τοιούτου χαρακτηρισμοῦ. Νομίζομεν περιττὸν, ὅπως εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, τόσῳ μάλλον ὅσῳ οἱ σχετικοὶ λόγοι καὶ τὰ ἐπιχειρήματα εἶνε καὶ ἄλλοθεν γνωστά. Περὶ τῆς Ἱερωσύνης προκειμένου ἡ Πατριαρχικὴ Ἀντιπροσωπεία παρεκλήθη ὅπως διαβιβᾷ ἐπισημῶς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τὴν αἴτησιν ὅπως μὴ προβαλῆ εἰς ἀναχειροτονίας Ἀγγλων κληρικῶν, ἀνευ συγκαταθέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν ἀρχῶν.

5. Περὶ τῆς Ζ' Οἴκου. Συνόδου δὲν ὑπῆρξεν ἀνάγκη μακρᾶς συζητήσεως, διότι τὸ ζήτημα τοῦτο συνεζητήθη ἱκανῶς μετὰ τῆς ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν ἐπιτροπῆς, ἣ δὲ συζήτησις ἐφάνη καταλήξασα εἰς ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Ἀφορμῆς τινος ὅμως δοθείσης ἐνομίσαμεν, ὅτι ὡ-

φείλομεν νὰ δηλώσωμεν, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῆς Ζ' Οἰκ. Συνόδου ὡς τοιαύτης εἶνε ἀπαραίτητος, δεδομένου, ὅτι παρουσιάζει πάντα τὰ στοιχεῖα πρὸς ἀναγνώρισιν καὶ ἀποδοχὴν αὐτῆς. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν ἐπισκόπων διεβεβαίωσεν ἡμᾶς, ὅτι ἔλαβεν ὑπὸ σημείωσιν τὴν δῆλωσιν ἡμῶν ταύτην, φαίνεται δὲ ὅτι καὶ διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ὠρισμένους τινὰς σφαλῶν τούλάχιστον πνέει εὐνοϊκὸς ἄνεμος, παρατηρεῖται δὲ ἐπίσης καὶ ἐν τῇ πράξει βαθμιαία ἐπάνοδος εἰς τὸ πρῶην, τὸ μὴ δεισιδαιμονικὸν βεβαίως, καθεστὼς τῆς τιμῆς τῶν ἁγίων καὶ τῶν εἰκόνων αὐτῶν.

6. Διαβεβαίωσεως ἐπίσης ἐτύχομεν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ἐπισκόπων, ὅτι ἡ φράσις τοῦ βιβλίου τοῦ Σαλισβουρίας ἐπ. Οὐόρσορθ σ. 11 «Τιμῶμεν τὰς Ἀγ. Γραφὰς ὡς τῆς θείας ἀληθείας κανόνα καὶ κριτήριον δι' ὃν πᾶς τύπος δόγματος, εἴτε ἔξ ἀρχαίας παραδόσεως, εἴτε ἐκ θεολογικοῦ ὀρισμοῦ πηγάζων ὀφείλει νὰ δοκιμάζηται οὐδεμίαν ἐγκλείει τάσιν πρὸς ὑποτίμησιν τῆς ἱ. Παραδόσεως.

7. Ἐρωτηθέντες περὶ τῆς σημασίας τῆς φράσεως τῆς Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου «τῶν τε κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἐν τῇ Δύσει καὶ ἀπανταχοῦ σαβ. χριστ. Ἐκκλησιῶν» ἐδέησε νὰ δηλώσωμεν, ὅτι δὲν ἀπεφάνθη μὲν ἐπισημῶς ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ὡς ἡ Δυτικὴ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς σωτηρίας τῶν ἔξω τῶν κόλπων αὐτῆς χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀποδέχεται, ὡς εἶνε ἐπόμενον, τοὺς μὴ ἀνήκοντας εἰς αὐτὴν ὡς συναποτελοῦντας τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ πλήρει καὶ κυρίᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως. Κατ' ἀκολουθίαν δὲ, ὅτι ὁσάκις ἐφαρμόζει αὕτη τὸν ὄρον Ἐκκλησία ἐπὶ τῶν μὴ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐφαρμόζει τοῦτον ὑπὸ τινα εὐρυτέραν, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τὴν στενὴν καὶ κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως.

8. Γνωστοῦ ὄντος, ὅτι πρὸς ὁμολογίαν τὴν χριστιανικῆς πί-

στεως αὐτῶν γίνεται χρῆσις πρὸς τοὺς Ἀγγλικανοὺς οὐχὶ μόνον τοῦ συμβόλου τῆς Νικαίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ τῶν Ἀποστόλων καὶ τοῦ Ἀθανασίου ἐνομίσασμεν, ὅτι ἡδυνάμεθα νὰ ὑποβάλωμεν τὴν δετὴν πρότασιν. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ὑπερόχου αὐθεντίας, ἣν κέκτηται τὸ σύμβολον τῆς Νικαίας, θὰ προετιμῶμεν, ὅπως ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἐν τῇ διατυπώσει τῆς πίστεως αὐτῆς περιορισθῇ εἰς μόνον τὸ σύμβολον τοῦτο. Ἡ πρότασις ἐγένετο ἀρκετὰ εὐνοϊκῶς δεκτὴ, ἀναγνωρισθέντος, ὡς ἐπόμενον ἦτο, τοῦ ὑπερόχου κύρους καὶ τῆς αὐθεντίας τοῦ Συμβόλου Νικαίας-Κων] πόλεως καὶ θεωρηθέντος ὡς τοῦ μόνου ἀπαραιτήτου ἐν τῇ ἐπικοινωνίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐδηλάθη ἡμῖν, ὅτι τοῦ Συμβόλου τούτου ὡς συμβόλου τῆς οἰκουμ. πίστεως γίνεται χρῆσις παρ' αὐτοῖς ἐν τῇ λειτουργίᾳ καὶ εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, π. χ. κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ Συνεδρίου Λάμπενθ. Παρητηρήθη, ὅτι τὸ Ἀθανασιανὸν σύμβολον θεωρεῖται ὡς ἀπλοῦς ὅμιλος, ὅστις ἐγκατελείφθη ἤδη ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλ' ὅτι τὸ σύμβολον τῶν Ἀπ. ὡς συνδεόμενον μετὰ τῆς τελετῆς τοῦ βαπτίσματος ἦτο δύσκολον νὰ παραλειφθῇ. Μᾶλλον ἀνένδοτον στάσιν παρουσίασαν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ὡς μὴ ὄφελε γενομένης εἰς τὸ Σύμβολον προσθήκης. Ἴδου ἐπὶ π. δ. αἱ λέξεις τοῦ συμπαιθεστάτου προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐπισκόπων. «Ἐννοοῦμεν κάλλιστα τὴν θέσιν σας. Μετὰ λύπης πάντοτε ἀνεγνωρίσαμεν, ὅτι ἡ προσθήκη ἐγένετο κατὰ τρόπον μὴ κανονικόν. Δὲν θὰ ἠθέλομεν νὰ ἀπαιτήσωμεν παρ' ὑμῶν τὴν ἀποδοχὴν τῆς λέξεως. Ἐφ' ὅσον εἰσθε πεπεισμένοι, ὅτι ἡ διδασκαλία ἡμῶν εἶνε ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐλπίζομεν, ὅτι δὲν θὰ δυσκολευθῆτε ἂν ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι ἐξακολουθήσουν ἀπαγγέλλουσαι τὸ σύμβολον ὡς ἐλαττέρα παρέλαβεν αὐτό». Ἴδου δὲ καὶ οἱ λόγοι τοῦ δια-

πρεπεστάτου Ἀγγλου θεολόγου προέδρου τῆς διαρκoῦς ἐπιτροπῆς». Ἀξιoῦμεν νὰ ἐξακολουθῶμεν ἔχοντες τὴν προσθήκην, ἐν ᾧ θὰ ἀναγνωρίζωμεν συγχρόνως, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατέχει τὸ σύμβολον ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ μορφῇ. Δι' ἡμᾶς τὸ *filioque* περιέχει διδασκαλίαν ὑψίστης σημασίας. Ὅτι ἀρχικῶς συνετάχθη τὸ σύμβολον ἀνευ τῆς προσθήκης, τοῦτο τὸ ἀναγνωρίζομεν». Ὡς συνηγοροῦν ὑπὲρ τοῦ δυνατοῦ τῆς τηρήσεως τῆς προσθήκης προσήχθη τὸ παράδειγμα, καθ' ὃ ἐν τῇ Ζ' Οἰκουμ. Συνόδῳ ἀνεγνώσθησαν ἐπιστολαὶ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ταρασίου καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Θεοδώρου, αἵτινες περιείχον καὶ ὁμολογίαν πίστεως, τοῦ μὲν μετὰ τῶν λέξε. ἐκ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ, τοῦ δὲ μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς. Ἡ ἐν λόγῳ Σύνοδος ἀνεγνώρισεν ὡς Ὁρθοδόξους ἀμφοτέρως τὰς ἐπιστολάς. Ὡς πρὸς τὸ ἀξιοσημείωτον τοῦτο παράδειγμα φυσικὸν ἦτο νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἕτερον προσθήκη εἰς τὸ Οἰκουμ. Σύμβολον καὶ ἕτερον ἐλευθέρα διατύπωσις ὁμολογίας πίστεως, εἰς ἣν ἠδύνατο νὰ προστεθῇ φράσις ὀρθόδοξον ἐκφράζουσα ἐννοίαν.

9. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἐνώσεως θὰ προήγετο ἰσχυρῶς διὰ τῆς καταργήσεως τῶν γνωστῶν 39 ἄρθρων τῆς Ἀγγλικανικῆς ὁμολογίας, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσο ταῦτα κατηργήθησαν ἤδη ἐνιαχοῦ τῶν ἔξω τῆς Ἀγγλίας ἐπισκοπικῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Ἀμερικανικῶν π. χ., τῶν τῆς Σκωτίας κλπ. ἐνομίσαμεν, ὅτι δὲν θὰ προσέκρουεν ἡ πρότασις γενικῆς καταργήσεως αὐτῶν. Εἰς ἀπάντησιν ἐδόθησαν ἡμῖν ἐξηγήσεις τινές, οἷαι: «Σκοπὸς τῆς Ἐλισάβετ [καὶ τῶν συμβούλων αὐτῆς ἦτο, ὅπως ἐξευρεθῇ μέσον πρὸς συνδιαλλαγὴν τῶν ἀντιμαχομένων μερίδων. Ἐπεζητήθησαν τὸν συμβιβασμὸν καθολικιστῶν καὶ προτεσταντιστῶν. Ἦτο καιρὸς ἀταξίας,

ὅτε ἐξεδίδοντο ὑπὸ διαφόρων μερίδων ἐν Εὐρώπῃ διάφορα ἄρθρα πίστεως. Οὕτω συνέβη καὶ διὰ τὰ 39 ἄρθρα. Οἱ θεολόγοι ἡμῶν ἐτόνισαν, ὅτι ταῦτα δὲν ἐπιβάλλουσι νέαν πίστιν, ἀλλὰ συνετάχθησαν πρὸς κατάπνιξιν συζητήσεων. Ἦσαν λοιπὸν ἄρθρα συνεννοήσεως. Σκοπὸς αὐτῶν δὲν ἦτο ὁ καθορισμὸς τῶν δογμάτων. Δὲν ἦσαν ἄρθρα πίστεως, ἀλλὰ ἄρθρα δημοσίου κρατικῆς ὁμολογίας ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς χαρακτῆρος αὐτῶν. Δ' ἂν ὑπάρχει κλάδος Ἐκκλησίας μὴ ἔχων τύπους ἀπορριπτέους, οὗς ὁμοῦς δυσκολεῖται νὰ ἀπορρίψῃ. Κατὰ τὰ τελευταῖα 50 ἔτη τὰ 39 ἄρθρα κατέπεσον, τὰ δὲ σύμβολα ἀνυψώθησαν εἰς τὴν δημοσίαν ἐκτίμησιν. Ἄν θέλατε νὰ μάθετε τί φρονεῖ ἡ Ἀγγλ. Ἐκκλησία μελετήσατε τὸ βιβλίον τῶν Προσευχῶν αὐτῆς, οὐχὶ δὲ τὰ 39 ἄρθρα. Καὶ τοιαῦτα μὲν πρὸς ἄλλους εἶπεν ὁ Πρόεδρος τῆς μονίμου ἐπιτροπῆς, ὃ δὲ τῆς τῶν Ἐπισκόπων τὰ ἔξης περίπου. «Ἐννοοῦμεν, ὅτι ἡ κατάργησις τῶν 39 ἄρθρων θὰ ἦτο βοηθητικῆ. Εἶνε ἀληθές, ὅτι παρ' ἡμῖν ταῦτα ἰσχύουν ὀλιγώτερον τοῦ βιβλίου τῶν Προσευχῶν καὶ τῆς Καινήσεως. Εἰς τινὰ τμήματα τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας οὐδεμία γίνεται χρῆσις αὐτῶν. Δὲν ζητοῦμεν νὰ τὰ δεχθῇ ἄλλη Ἐκκλησία, ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσεις μεθ' ἡμῶν. Ἐγράφησαν κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα πρὸς καταπολέμησιν αἱρέσεων. Πολλοὶ τούτων ἤδη ἐξέλιπον. Περιστάσεως δοθείσης εἶνε δυνατόν νὰ ἀναθεωρηθοῦν τὰ ἄρθρα». Συμφώνως πρὸς τοὺς τελευταίους τούτους λόγους τοῦ διακεκριμένου ἐπισκόπου προετάθη ἡμῖν ὑπὸ τῆς μονίμου ἐπιτροπῆς, ὅπως ἡ ἡμετέρα μόνιμος τοιαύτη ἀναλάβῃ νὰ ὑποδείξῃ τὰ κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν χρῆζοντα τροποποιήσεως. Ἐφ' ὅσον δὲν συντελεῖται, ἐν Ἀγγλίᾳ χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ κράτους, ὅπερ ἐγένετο ἤδη ἔξω αὐτῆς, ὡς καὶ ἐν Σκωτίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Οὐαλίᾳ, φαίνεται πρᾶ-

γματι, ὅτι μόνον τροποποιήσις τις τῶν 39 ἄρθρων θὰ εἶνε ἴσως δυνατή. Ἡ τροποποίησις αὕτη περιβαλλομένη ἀρμόδιον κῦρος, φανερόν, ὅτι θὰ ἀναπληρώσῃ ἐν πολλῷ μέτρῳ τὴν τελείαν τῶν ἄρθρων κατάργησιν.

10. Ἐν σχέσει πρὸς τὸ βιβλίον τῶν Προσευχῶν ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ἐπισκόπων ἐδήλωσε πρὸς ἡμᾶς, ὅτι «τοῦτο ἀπολαύει πληρεστέρως αὐθεντίας, διότι ἐγένετο ἀποδεκτὸν τῷ 1662 ὑπὸ τῶν ἐπαρχιῶν Καντουαρίας καὶ Ὑόρκης. Ὅτι εἶνε ἡ ἐπίσημος καὶ αὐθεντικὴ διδασκαλία Ἁγγλων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς *lex orandi lex credendi*, καὶ ὅτι διαρκῶς ποιοῦνται χρῆσιν αὐτοῦ ὡς κανόνος πίστεως». Φανερόν εἶνε, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐκτίμησις τοῦ βιβλίου τῶν Προσευχῶν, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ πολὺ εὐνοϊκωτέραν βᾶσιν συνεννοήσεως πρὸς ἡμᾶς καὶ συμβιβασμοῦ, εἶνε λίαν εὐπρόσδεκτος τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ τοῦτο ὁσημέραι τροποποιεῖται καὶ μεταρρυθμίζεται, εἰς τὴν μεταρρυθμίσιν δὲ αὐτοῦ ἐκλήθημεν, ὅπως συμβάλωμεν καὶ ἡμεῖς.

Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι οἱ Ἁγγλοι εὐχονται καὶ ποθοῦσι, ὅπως ἐπιτραπῇ κανονικῶς οὐ μόνον νὰ βαπτίζωσι καὶ ἐπιθέτωσι τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους, ὅπου ἀπόλυτος πρὸς τοῦτο ἀνάγκη, οὐ μόνον ὅπως μεταλαμβάνωσιν αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ὅπως στέφωσιν αὐτούς. Ἰδίως προκειμένου περὶ μικτῶν γάμων ὑποβάλλεται δι' ἡμῶν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ σχετικὸν ἔγγραφο, δι' οὗ ζητεῖται, ὅπως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τελῆται ἢ παρὲς μόνον μυστηριακὴ ἱεροτελεστία τοῦ γάμου ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἢ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικανοῦ ἱερέως, ἐπίσης δὲ ὅπως ὡσι σεβαστὰ παρ' ἑκατέρας Ἐκκλησίας τὰ κανονικὰ κωλύματα τὰ ἐν ἰσχύϊ παρὰ τῇ ἐτέρᾳ αὐτῶν. Ἄξια προσοχῆς εἶνε ἡ παρατήρησις αὐτῶν, ἂν τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον θὰ προτιμήσῃ νὰ περιορίζωνται τὰ πνευματικὰ τέ-

κνα αὐτοῦ εἰς τὸν πολιτικὸν γάμον ἢ καὶ νὰ συζῶσι μόνον ἐλλείψει ὁμοδόξου ἱερέως, ἢ νὰ στέφωνται ὑπὸ Ἀγγλικανοῦ τοιούτου.

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως ἐδηλώθη εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν Σέρβων καὶ Ρουμάνων, ὅτι πολλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς κατήγγησε τοῦτο ἀπλοῦς τύπος, καὶ ὅτι παρὰ Σέρβοις δὲν ὑπάρχει ἡ κατ' ἰδίαν ἐξομολόγησις. Ἐφ' ᾧ καὶ ἠρωτήθημεν, ἂν παρ' ἡμῖν οἱ ἐξομολογούμενοι ἐξομολογοῦνται ὁμαδικῶς ἢ κατ' ἰδίαν. Ἐδῶκαμεν τὰς δεούσας ἐξηγήσεις.

Διασαφήσεις τινες ἐζητήθησαν παρ' ἡμῶν καὶ περὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ Εὐχελαίου, περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς σημασίας αὐτοῦ, ὡς καὶ περὶ τοῦ τελετουργικοῦ μέρους αὐτοῦ.

Ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐν Κυρίῳ ἀποθανόντας ἠκούσαμεν εὐχαρίστως τὰ ἀκόλουθα. «Ἡ στάσις τῆς Ἀγγλικαν. Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων εὐχὰς ἠλλάξε τελευταίως πολὺ καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ πολέμου καὶ ἐντεθῆεν. Ὁ λαὸς ἡμῶν ἐπιζητεῖ αὐτὰς πολὺ. Παρόμοιαι εὐχαὶ οὐδέποτε παρ' ἡμῖν ἀπηγορεύθησαν, μόνον περιοκόπησαν διὰ τὰς κατὰ τὸν μεσαίωνα παπικὰς καταχρήσεις. Παρόμοιαι εὐχαὶ ἤρχισαν νὰ ἐπικρατοῦν ὄχι μόνον παρὰ τῇ Ὑψηλῇ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῇ κάτω καὶ παρὰ τῇ μέσῃ Ἐκκλησίᾳ. Ὅτι καταδικάζομεν εἶνε ὄχι αἱ ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων εὐχαὶ, ἀλλὰ τὸ παπικὸν πουργατόριον. Ἐν τῇ κηδεῖα τοῦ λόρδου Κίτσενερ ἐτελέθη *requiem*, δηλ. λειτουργία ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Οἱ ἡμέτεροι Ἐπίσκοποι πολλάκις καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐπέτραπον τὰς ὑπὲρ τῶν ἀποικοιμημένων δεήσεις. Ρητῶς δὲ σήμερον οἱ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ βιβλίου τῶν Προσευχῶν ἀναλαβόντες ὑπέδειξαν τὴν ἀνάγκην προσθήκης τοιαύτης. Ποτὲ μέχρι τοῦδε οἱ πιστοὶ τῆς Ἀγγλ. Ἐκκλησίας

δὲν ἔπαυσαν νὰ προσεύχωνται μυστικῶς ὑπὲρ τῶν νεκρῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τώρα πλέον θὰ συσταθῆ τοῦτο εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπισήμως».

Εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν ἐμβάλλει δικαίως τοὺς Ἄγγλους ἢ σημασία καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐφαρμογῆς τῆς τρσοῦτον ἐν χρήσει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ οἰκονομίας, ἣν φαίνεται ἀσμένως θὰ ἐβλεπον ἐφαρμοζομένην καὶ εἰς τὰς πρὸς αὐτοὺς Ἐκκλησιαστικὰς σχέσεις ἡμῶν. Εἰς ἀπάντησιν τῶν ζητηθειῶν παρ' ἡμῶν ἐξηγήσεων ἐδηλώσαμεν, ὅτι ἡ οἰκονομία δὲν ἰσχύει προκειμένου περὶ δογματικῶν ζητημάτων καὶ περὶ θεμελιωδῶν κανονικῶν καὶ ἄλλων διατάξεων, ἀντιτίθεται δὲ πρὸς τὴν ἀκριβείαν, καθ' ἣν πρόκεινται ἐφαρμοζόμενοι ὅλοι οἱ ὅροι τοῦ ἐγκύριου καὶ κανονικοῦ.

Μετὰ πολλῆς εὐαρεσκείας ἀντελήφθημεν τὴν ἐκτίμησιν, ἣς ἔτυχεν ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Τοποτηρητοῦ ἀπὸ τε τῆς προελεύσεως καὶ ἀπὸ τοῦ περιεχομένου, ἔδωκε δὲ ἀφορμὴν καὶ εἰς ἡμᾶς εἰς συζήτησιν ἐπὶ σημείων τινῶν. Τοιοῦτον ἐν τοῖς πρώτοις ὑπῆρξε τὸ τοῦ ἐνιαίου Ἡμερολογίου καὶ δὴ τοῦ κοινοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Ἐδηλώθη πρὸς ἡμᾶς, ὅτι ἐν Ἄγγλιᾳ ὑπάρχει μεγάλη κίνησις πρὸς καθορισμὸν τοῦ Πάσχα εἰς σταθεράν τινα ἡμέραν, τὴν πρώτην π. χ. Κυριακὴν τοῦ Ἀπριλίου. Ἐπίσης ἐμάθομεν, ὅτι ἡ Ἀγγλ. Κυβέρνησις ἐδέχθη πρότασιν περὶ διεθνοῦς ἡμερολογιακῆς συμβάσεως καὶ ἀπήντησεν, ὅτι ἂν ἄλλα κράτη λάβωσι μέρος εἰς αὐτὴν δὲν θὰ ἀρνηθῆ τὴν συμμετοχὴν αὐτῆς. Συναφῶς πρὸς ταῦτα ἀνεκοινώσαμεν τὴν τε παλαιότεραν καὶ τὴν νεωτέραν παρ' ἡμῶν ἡμερολογιακὴν κίνησιν, ὡς καὶ τοὺς γνωστούς λόγους, δι' οὓς ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἠναγκάσθη νὰ ἐμμείνη ἐν τῇ Ἰουλιανῷ ἀποκρούουσα τὸ Γρηγοριακόν. Εὐχαρίστως θὰ καθίσταντο ἐνήμεροι τῶν περαιτέρω σχετικῶν ἐργασιῶν ἡμῶν

καὶ τῶν πορισμάτων αὐτῶν, ὅπως ἀναλόγως σκεφθῶσι καὶ πράξωσιν.

Ἰκανὸς λόγος ἐγένετο καὶ περὶ τῆς ὠφελείας, ἣν θὰ παρεῖχεν ἡ ὑπὸ Ἄγγλων Θεολόγων ἐπίσκεψις ἡμῶν καὶ ἡ ἐπὶ χρόνον τινὰ μεταξὺ ἡμῶν διαμονὴ αὐτῶν ὡς καὶ ἡμετέρων παρ' αὐτοῖς, ποιουμένων τυχόν καὶ διαλέξεις περὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας.

Τὸ ζήτημα τῆς σπουδῆς Ἄγγλων ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ἡμῶν καὶ ἡμετέρων ἐν Ὁξφόρδῃ ἀνησχόλησεν ἐπίσης ἡμᾶς οὐκ ὀλίγον, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν προτιμότερον καὶ ὠφελιμότερον τρόπον τῆς διαμονῆς καὶ σπουδῆς, ἀνδρ. οἱ ἡμέτεροι ἐν Ὁξφόρδῃ φοιτηταὶ τῆς Θεολογίας πρέπει νὰ ζῶσιν ἕκαστος κατ' ἰδίαν, ὅπου ἂν ἐγκρίνη ὁ καθείς, ἢ ἂν πρέπει νὰ διατρίβωσι ἐν τινι τῶν Κολλεγίων ἢ ὑπὸ εἰδικὴν κηδεμονίαν ἀρμοδίου προσώπου, ὅσον συμβαίνει διὰ τοὺς Σέρβους φοιτητάς. Ἐνεκρίθη ὅπως ἐπιστάσης τῆς ὥρας συνεννοηθῆ περὶ τοῦ πράγματος ἡ μόνιμος Ἐπιτροπὴ ἡμῶν μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς τοιαύτης τῆς προνοούσης διὰ τοὺς Σέρβους φοιτητάς.

Ἀσμένως ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν καὶ συγγραμμάτων, συνεζητήθη δὲ καὶ τὸ περὶ κοινοῦ περιοδικοῦ ζήτημα, ὅπερ ὁμως προσκρούει τό γε νῦν κατὰ ἀνυπερβλήτων οἰκονομικῶν δυσχερειῶν.

Ἐπὶ πᾶσιν ἐζητήθη, ὅπως ἀνακοινωθῆ παρ' ἡμῶν ἐπισήμως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὅτι ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία διατελεῖ ἀπὸ πολλοῦ εἰς σχέσεις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἄλλας ἀπεσχισμένας Ἐκκλησίας, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι αὗται τείνουσι νὰ ἀπαλλάξωσιν ἑαυτὰς πάσης αἰρετικῆς διδασκαλίας καὶ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκ-

κλησία θὰ ἐπικοινωνήσῃ μυστηριακῶς μετ' αὐτῶν, ὅπερ ἐπιθυμεῖ πολὺ νὰ γνωρίζῃ τὸ Οἶκ. Πατριαρχεῖον πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων.

Τοιοῦτον τέλος εἶχε, Σεβασμιώτατε, ἅγια καὶ ἱερὰ Σύνοδος, ἡ ἐργασία ἡμῶν ἢ μετὰ τῶν δύο μνημονευθεισῶν ἐπιτροπῶν, ὅτε ἐπερατώθη καὶ ἡ ὅλη ἐργασία τοῦ Συνεδρίου κατακλεισθεῖσα διὰ πανηγυρικῆς κανδήμου λειτουργίας, εἰς ἣν παρέστημεν ἐπίσης τιμηθέντες ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐναρκτήριον τοιαύτην. Φυσικὸν ἦτο νὰ καταλίπωμεν ἀμέσως τὸ Λονδῖνον, ἀλλ' ἐνομίσαμεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναμείνωμεν ἡμέρας τινας, ὅπως κατὰ τὰς δοθείσας ἡμῖν ὑποσχέσεις λάβωμεν γνῶσιν τῶν τελικῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ Συνεδρίου καὶ τῶν ἐν σχέσει πρὸς ἡμᾶς ληφθεισῶν γενικῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ. Οὕτω δὲ ἐπανερχόμεθα κομίζοντες τὰς ἀποφάσεις ταύτας ἐντύπους, ἐπισυνημμένας εἰς τὰ γράμματα τοῦ Σεβασμ. ἀρχιεπισκόπου Κανταουρίας.

Ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης ὁ Πρωθιεράρχης Ἀγγλίας εἰς τὰ πρὸς τὴν Αὐτοῦ Σεβ. τὸν Τοποτηρητὴν ἀπαντητικὰ γράμματα αὐτοῦ ὁμολογεῖ, ὡς ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης καὶ ἡ ἅγια καὶ ἱερὰ Σύνοδος θὰ ἴδωσιν, ὅτι ἡ εἰς Λονδῖνον μετάβασις τῆς Πατριαρχικῆς ἀντιπροσωπείας οὐδαμῶς ἦτο ματαία, ἀλλ' ὅτι ἔδωκεν αὕτη νέαν ἰσχυρὰν ζωὴν εἰς τὰς ἀμοιβαίας φιλικὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἀνάλογον ὁμολογίαν διατυποῖ ὁμοφώνως τὸ Συνέδριον τῶν ἐπισκόπων ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 18 ψηφίσματι αὐτοῦ, ὅπερ ἔχει ὡδε. «Τὸ Συνέδριον εὐχαριστεῖ ἀπὸ καρδίας τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείχου καὶ ἄλλων προσώπων, ὅπως συζητήσωσι μετὰ μελῶν αὐτοῦ ἐπὶ ζητημάτων ἀναφερομένων εἰς τὰς μεταξὺ τῆς Ἀγγλικανικῆς καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεις καὶ μετ' εὐγνώμοσύνης ἀπο-

φαίνεται περὶ τῆς μεγάλης βοήθειας, ἣν ἡ ἀποστολὴ παρέσχεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν (τῶν Ἀγγλῶν ἐπισκόπων, μελῶν τοῦ Συνεδρίου)».

Πῶς ἐξετίμησε τὸ ἔργον τῆς Πατριαρχικῆς ἀποστολῆς ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη τῶν Ἀγγλῶν ἐπισκόπων ἢ Ὑμετέρα Σεβασμιότης καὶ ἡ ἅγ. καὶ ἱερὰ Σύνοδος βλέπουσιν ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἅτινα παραλαμβάνομεν ἐκ τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς τῆς ὑποβληθείσης εἰς τὴν ὀλομέλειαν τοῦ Συνεδρίου, περιεχομένης δὲ ἐν ταῖς σελ. 144 καὶ ἑξῆς τῶν δημοσιευθεισῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἀναλαμβάνουσα τὰ ὁμιλήσῃ περὶ ἐνώσεως μεταξὺ τῶν ἐπισκοπικῶν Ἐκκλησιῶν νομίζει δικαίως, ὅτι οὐδαμῶς δύναται νὰ ἀντιπαρέλθῃ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ εὐρίσκει νέας τινας ἐνδείξεις, αἵτινες γεννῶσιν ἐλπίδας τινας διὰ τὸ μέλλον ὡς πρὸς τὴν ἐνωσιν καὶ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

Μετὰ τὸν περὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας λόγον ἡ Ἐπιτροπὴ μεταβαίνει, ὅπως ὁμιλήσῃ περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ πρῶτον περὶ τῆς Ρωσικῆς, εἰς ἣν ἀφιεροῖ ἰκανὸς γραμμᾶς, διαζωγραφίζούσας τὴν καλλιέργειαν ζωνῶν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν σχέσεων πρὸ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τελευταίου πολέμου μέχρι τῆς ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ ἐπαναστάσεως. Ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ τοῦτο ἐκφράζουσα πολλὴν λύπην διὰ τὴν τραγικὴν τύχην πολλῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων Ρώσων κληρικῶν παρατηρεῖ οὐχ ἥττον, ὅτι ἐν τῇ καταλίσει καὶ καταστροφῇ πάντων τῶν ἄλλων θεσμῶν καὶ συστημάτων ἐν Ρωσίᾳ ἡ Ἐκκλησία αὐτῆς καίτοι πολλὰ παθοῦσα ἐπιζῆ, μέλλουσα, ὡς πιστεύει ἡ ἐπιτροπὴ, κατὰ τὴν ἀνεργάνωσιν αὐτῆς ν' ἀποκαταστήσῃ νέας φιλικωτέρας ἐπι σχέσεις πρὸς τὴν Ἀγγλικαν. Ἐκκλησίαν.

Εἰς τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν ἀφιερῶ ἡ Ἐπιτροπὴ ἀνωτέρας γραμμᾶς, ἀναφέρουσα τὰς μεγάλας δυσκολίας τῆς Ἐκκλησίας ταύτης κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ τὴν πολλὴν ὑποστήριξιν, ἧς ἔτυχεν ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καλλιεργηθῶσι πολὺ στεναὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, συντελέσαντος πολὺ εἰς τοῦτο τοῦ νῦν ἐπισκόπου Ζίτσης πανιερωτάτου Νικολ. Βελιμίροβιτς. Κατὰ τὴν εἰς Ὁξφόρδην ἐκδρομὴν ἡμῶν εἶχομεν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ γνωρίσωμεν τὸ ἄσυλον τῶν ἐκεῖ δαπάναις τῶν Ἀγγλῶν ἐκπαιδευομένων Σέρβων φοιτητῶν, καὶ δύο ἐξ αὐτῶν. Τὸ ἄσυλον τοῦτο διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἀρμοδίου προσώπου, οἷος ὁ αἰδ. Φρένιτς. Ἰκανῶς μακρότερον λόγον ἢ ὅσον περὶ τῆς Ρωσικῆς ἐκκλησίας καὶ περὶ τῆς Σερβικῆς κάμνει ἡ ἐπιτροπὴ περὶ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας γράφουσα ἐπὶ λέξει οὕτω.

«Ἐν Ἑλλάδι ἐπίσης καὶ διὲς εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς ὁ πόλεμος βαθέως ἐπέδρασε εἰς τὰς σχέσεις ἡμῶν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἀγγλικανικὴ καὶ Ἀνατολικαὶ Ἐκκλησίαι προσήγγισαν πρὸς ἀλλήλας περισσότερον. Ἀξιοσημεῖωτα παραδείγματα ἀνεπισήμου ὡς θὰ τὴν ἀνομάζομεν ἐπικοινωνίας ἐπὶ περιπτώσεων ἀδυνάτων πρὸ ὀλίγων ἐπιπέτων φθάνουν ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων μερῶν εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν, ταῦτα δὲ ἀποδεικνύουν τὴν πολλὴν συμπάθειαν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ὁ πόλεμος μετέβαλε τὴν στάσιν τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Δύσεως. Μανθάνομεν, ὅτι ὑπάρχει ἐνταῦθα (ἐν Ἀνατολῇ δηλ.) ἰσχυρὰ κοτεῦθουσις πρὸς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Ἀμερικὴν καὶ ἐπιθυμία, ὅπως γνωρίσωσι περισσότερον τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν μεθ' ἡμῶν κοινωνίαν, περὶ ὧν γενικῶς εἰπεῖν πολὺ ὀλίγα γνωρίζει ἕτι ἡ Ἀνατολή. Ἄλλ' ἐν μέρει διὰ τὴν θέσιν

τῆς Ἀγγλίας ἐν τῷ πολέμῳ καὶ διὰ τὴν πεποθήσιν εἰς τὴν δύναμιν αὐτῆς ἡ Ἀνατολή ἔτεινεν ἀληθῶς εἰπεῖν χεῖρα καὶ ἐξεδήλωσε πολλαχοῦ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ προσεγγίσῃ πρὸς ἡμᾶς. Ἐγνώσθη ἐν τῷ μεταξὺ καλῶς ἐν Ἀνατολῇ, ὅτι ἡμεῖς ζητοῦντες στενωτέρας σχέσεις μετ' αὐτῶν δὲν ἔχομεν ἀπωτέρους τινὰς σκοποὺς, οὐδὲ ὑποπτεύουσιν ἡμᾶς ὡς προσηλυτιστὰς, δι' ὃ φυσικῶς πολλὴν θὰ ἡσθάνοντο ἀγαπάκησιν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἐπεσκέφθησαν τὰς ἡμετέρας ἀκτὰς διακεκριμένοι ἱεράρχαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐγένοντο σπουδαῖα συνέδρια ἐνταῦθα τε καὶ ἐν Ἀμερικῇ πρὸς συζήτησιν τῆς διδασκαλίας. Σημειοῦμεν ἐπίσης τὴν ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν τοῦ ἐπισκόπου Λονδίνου καὶ ἄλλων ἐπισκοπευμένων τὴν Ἀνατολὴν, ἰδιαιτέρως δὲ τὴν ἀπονεμηθεῖσαν κατὰ τὴν λειτουργίαν θέσιν εἰς τε τὸν Γιβραλτάρης καὶ εἰς τὸν ἐπισκοπον Χάρρισβουργ, ἅπερ φαίνονται ὑπερβαίνοντα τὰ ὄρια κοινῶν φιλοφρονήσεων. Πάντα ταῦτα θὰ ἀποφέρουν διὰ τοῦ χρόνου τοὺς καρποὺς αὐτῶν. Ἐτερον εὐπρόσδεκτον δείγμα τῆς προσεγγίσεως Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἀποτελεῖ ἡ «πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ὅπου δῆποτε κἂν ᾧσι» ἐπιστολὴ τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου Κηλύσεως, ἡ ἀποσταλεῖσα ἐκ Φαναρίου πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας. Ἀλλὰ σπουδαιοτάτη ὑπῆρξεν ἡ εἰς Λονδίνον ἀφιξίς ἐιδικῆς ἀποστολῆς τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου, ὅπως συσκεφθῆ μετὰ ἐπισκόπων τοῦ Συνεδρίου Λάμπει περὶ τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ὀφείλεται εἰς ἐπίσημον πρόσκλησιν γενομένην παρὰ τοῦ Ἀρχιεπ. Καντουαρίας πρὸς τὸν Τοποτηρὴ τὴν τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου Κηλύσεως. Εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην ἔχομεν λόγον νὰ ἀποδίδωμεν μεγίστην σπουδαιότητα. Ἡ ἀποστολὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Μητροπ. Διδυ-

μοτείχου Φιλαρέτου, τοῦ καθηγητοῦ Χάλκης Κομνηνοῦ, τοῦ ἀρχιμ. Λονδίνου Παγώνη καὶ τοῦ ἀρχιεπισβυτέρου Μάν-
τσεστερ Καλλινίκου ἐγένετο δεκτὴ εἰς τὸ συνέδριον ἐν πλη-
ρει συνεδρία αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ ἡμῶν ἔσχεν ἐπανελημ-
μένας μετ' αὐτῆς συνεδρίας, εἰς ἃς συνεζητήθησαν σπου-
δαῖα δογματικὰ καὶ πρακτικὰ ζητήματα καὶ πολλὴ ἀπεδόθη ση-
μασία εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς μνημονευθείσης ἀνω Ἐγκυ-
κλίου ἐκ Φαναρίου, εἰς ἣν δὲ θὰ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπισύρω-
μεν ἰδιαιτέραν προσοχὴν ὡς πρὸς τὴν ἐν αὐτῇ ἐκφραζομένην
ἐπιθυμίαν ἀμέσου συνεργασίας εἰς ζητήματα ἀφορῶντα τὴν
κοινωνικὴν ἀναμόρφωσιν.

Συμφώνως πρὸς τὴν συντόμως ὑφ' ἡμῶν διαχωραχθεῖσαν
ταύτην κατεύθυνσιν πιστεύομεν, ὅτι χωροῦμεν σταθερῶς
πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς τελειωτικῆς ἐνώσεως. Ἄλλ' ὑπάρχει
ἔτι πολὺ τὸ χρῆζον ἐπιτελέσεως πρὶν ἢ ὁ σκοπὸς ἐπιτευχθῆ,
ἀλλ' ἡ πρόοδος ἡμῶν αὕτη δὲν θὰ εἶνε ὀλιγώτερον ἀσφα-
λῆς, διότι εἶνε βραδεία. Ἐχομεν ἀνάγκην νὰ γνωρίσωμεν
κάλλιον καὶ νὰ κατανοήσωμεν τὴν θέσιν ἀλλήλων. Ἀπαι-
τοῦνται ἐξηγήσεις ἐκατέρωθεν καὶ εἶνε φανερόν, ὅτι ὅταν ἐ-
πιστῆ ἡ ἡμέρα δι' ὀριστικὰς προτάσεις ἐπισήμου μυστηρια-
κῆς ἐπικοινωνίας, αὗται θὰ στηρίζωνται ἐκατέρωθεν ἐπὶ βά-
σεων εὐρείας ἀνοχῆς καὶ ἐπὶ τῆς προθυμίας ἐκατέρας Ἐκ-
κλησίας, ὅπως ἀρκεσθῆ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἰδίας αὐτῆς
πράξεως καὶ τῶν συνηθειῶν μὴ ἀξιοῦσα, ὅπως συμμορφωθῆ
πρὸς αὐτὰς ἡ ἄλλη.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡμεῖς ἐλπίζομεν πολλὰ παρὰ τῆς ἐπιτρο-
πῆς τῆς ἐπὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, ἧτις συμφώνως
πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 6 ἀπόφασιν τοῦ τελευταίου Συνεδρίου
Δάμπεθ ὤρισθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπ. Καντουαρίας ἐπὶ σταθερῶς
βάσεως. Χαίρομεν μανθάνοντες, ὅτι πρὸς τὴν ἰδρῶσιν αὐτῆς

ἀνταπεκρίθησαν παρόμοιαι ἀναλόγων ἐπιτροπῶν ἐν τε Κων-
σταντινουπόλει καὶ Ἀθήναις. Ἡ Ἀμερικανικὴ Ἐκκλησία
διώρισεν ἐπίσης μόνιμον ἐπιτροπὴν, ὅπως ἔλθῃ εἰς ἐπικοινων-
νίαν λόγου μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Πιστεύομεν,
ὅτι διὰ τῶν ἐπιτροπῶν τούτων θὰ γίνωσι περαιτέρω σπου-
δαῖα βήματα πρὸς τὴν ἐνωσιν ἐν μέρει μὲν δι' ἐλευθέρως
συζητήσεως ἐπὶ δογματικῶν ζητημάτων π. χ. περὶ τοῦ *Filio-
que*, ὡς μὴ ἐγκλείοντος καθ' ἡμᾶς πλέον τῆς μιᾶς αἰτίας ἐν
τῇ θεότητι, περὶ τῆς διδασκαλίας ἡμῶν περὶ ἱερωσύνης, περὶ
τῆς σημασίας τῶν 39 ἀρθρῶν, περὶ ὧν πάντων οἱ Ἀνατολι-
κοὶ ζητοῦσι πληροφορίας, ἐν μέρει δὲ διὰ συσκέψεων ἐπὶ
συγχρόνων πρακτικῶν ζητημάτων, οἷα ἡ καλλιτέρα διακανό-
νισις τῶν μικτῶν γάμων, ἡ τέλεισις ἀμοιβαίως τῶν μυστη-
ρίων ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, ὁμοιόμορφον ἡμερολόγιον κα-
θορίζον, εἰ δυνατόν, σταθερὸν Πάσχα, καὶ ἄλλα ζητήματα
θιγόμενα εἰς τὴν ἐκ Φαναρίου ἐπιστολήν.

Ἐχομεν τὴν σήμερον ἀνάγκην ὄχι μόνον ἡ πρῶτον καὶ
κυρίως, ὅπως προσαγάγωμεν εἰς τοὺς Ἀνατολικούς ἱστορικὰ
μαρτύρια τῆς κληροδοτήσεως τῆς λειτουργικῆς ἡμῶν διακο-
νίας, ἀλλὰ ὅμα ὅπως ἐξηγήσωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν δογματικὴν
ἡμῶν διδασκαλίαν. Ἰδιαιτέρως σπουδαιότατον πρὸς ἀπο-
φυγὴν τῶν ἀνατολικῶν παρεξηγήσεων εἶνε, ὅπως ἐκ τῶν
τυπικῶν ἡμῶν διατάξεων καταστήσωμεν φανερόν, ὅτι θεω-
ροῦμεν τὴν χειροτονίαν παρέχουσαν χάριν καὶ οὐχὶ ὡς ἐκλο-
γὴν εἰς ἐκκλησιαστικὸν ὑπόργημα. Ἐπιβοηθητικὴ (καίτοι
εἰς ἐλάσσονα βαθμοὺς) καὶ καθ' ἑαυτὴν καλὴ θὰ εἶνε ἡ ἀ-
ποκατάστασις τοῦ ἀληθοῦς κειμένου τοῦ συμβόλου τῆς Νι-
καίας, ὡς τούτου χρῆσις γίνεται πανταχοῦ Ἀνατολῆς καὶ Δύ-
σεως ἐκτὸς ἡμῶν, διὰ τῆς θέσεως τῆς λέξεως ἀγία πρὸ τοῦ
Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἄν μέλη τινα τῆς μονίμου ἐπιτροπῆς θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς Ἀθήνας ἢ τὴν Κων]πολιν, ὅπως ἀνταλλάξωσι σκέψεις καὶ γνώμας, ὡς ἐγένετο ἐδῶ καὶ ἐν Ἀμερικῇ, πιστεύομεν, ὅτι ὄχι μόνον θὰ ἐτύγγανον θερμῆς ὑποδοχῆς, ἀλλ' ὅτι θὰ ἠδύναντο νὰ διαλύσωσι πολλὰς προκαταλήψεις καὶ νὰ παρασκευάσωσι τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν τελειωτικὴν ἔνωσιν, ἣν καὶ αἱ δύο Ἐκκλησίαι τόσον ζωηρῶς ἐπιθυμοῦσι καὶ δι' ἣν διαρκῶς προσεύχονται.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰ κατὰ τὸ ἔνδον ὑφ' ἡμῶν συντελεσθέντα καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπ' αὐτῶν εὐμενῆ κρίσιν τοῦ Ἄγγελου Ἀρχιεπισκόπου, τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου Λάμπει, καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ Συνεδρίου.

Οὐδαμῶς ἀξιοῦντες, ὅτι ἐπετελέσαμεν μέγα τι καὶ γενναῖον, μᾶλλον δὲ πεποιθότες εἰς τὴν διαύγειαν τῆς κρίσεως καὶ τὴν ἐπεικῆ γνώμην τῶν σεβαστῶν μελῶν ἀποστέρων τῶν ἐπιτροπῶν δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκρύψωμεν, ὅτι ἀνεμένομεν παρά τε αὐτῶν καὶ τῆς ὀλομελείας τοῦ Λαμπειθείου Συνεδρίου γενναιότερά τινα ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἡμετέραν ὑπόθεσιν καὶ ἰκανῶς διάφορα ἐκείνων, ἅτινα ἤδη ἀναγινώσκομεν ἐν ταῖς δημοσιευθείσαις ἐργασίαις αὐτοῦ καὶ εἰς ἃ ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Πρωθυεράρχης τῆς Ἀγγλίας κρίνει καλόν, ὅπως ἐν τοῖς πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Τοποτηρητὴν γράμμασιν αὐτοῦ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ὅπως ἡ ὑμετέρα Σεβασμιότης καὶ ἡ ἀγία καὶ Ἱ. Σύνοδος σχηματίσωσιν ἔννοιάν τινα περὶ αὐτῶν παραθέτομεν ὧδε ἐκ τοῦ ρηθέντος βιβλίου τὰ σπουδαιότερα σχετικὰ ἀποσπάσματα. Οὕτω ἐν σ. 12 πρὸς ἄλλους, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς, ἦτις ἀποτείνεται ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν ἐπισκόπων τοῦ Συνεδρίου «πρὸς τοὺς πιστοὺς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» ἀναγινώσκομεν ἐπὶ λέξει τάδε: «Οἱ ὄροι τῆς ἐνώσεως δὲν πρέπει τοῦ

λοιποῦ νὰ κρίνονται κατὰ πόσον οὗτοι ἀνταποκρίνονται ἐπιτυχῶς εἰς τὰς ἀξιώσεις μιᾶς ἢ δύο ἐνουμένων Ἐκκλησιῶν καὶ διατηροῦσι τὰς θέσεις αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ πόσον ἀνταποκρίνονται πρὸς τὸ κοινὸν ἰδεῶδες, οἷον θέλει αὐτὸ ὁ Θεός. Ἐπὶ τούτοις πολλάκις ἐπεχειρήθησαν ἐν τῷ παρελθόντι διαπραγματεύσεις ἀποβλέπουσαι, ὅπως ὀρίσωσι τὸ μέτρον τῆς συμφωνίας, ἣτις εἶνε οὐσιώδης. Ἐνεποίησαν αὐταὶ (αἱ διαπραγματεύσεις) τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἐνδιαφέρει. Τώρα βλέπομεν, ὅτι τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τῆς ἀληθείας, περὶ ἃ ὑπῆρχον διαφοραὶ, εἶνε οὐσιώδη διὰ τὸ πλήρωμα τῆς μαρτυρίας ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ μειώσωμεν τὸ διακρίνον τὴν ἡμετέραν ἐρμηνείαν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Πιστεύομεν, ὅτι εἶνε τι πολύτιμον, ὅπερ διαφυλάττομεν πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθόν. Ἐπιθυμοῦμεν, ὅπως ἄλλοι μετάσχωσι τῆς κληρονομίας ἡμῶν καὶ τῶν εὐλογιῶν ἡμῶν, ὡς ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν νὰ μετάσχωμεν εἰς τὰς ἐκείνων. Ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ καταστῇ τὰ πάντα τοῖς πᾶσι οὐχὶ καθιστώσα τὰς διαφορὰς χριστιανικὰς ομάδας ὁμοιομόρφους ἀλλὰ κάμνουσα ὀρθὴν χρῆσιν τῶν διαφορῶν αὐτῶν. Ἐφ' ὅσον διατηρεῖται ὁ ζωτικὸς σύνδεσμος μετὰ τῆς Κεφαλῆς ὑπάρχει θετικὴ ἀξία εἰς τὴν διαφορὰν τῶν μελῶν. Ἄλλ' ἔχομεν τὴν πεποιθήσιν, ὅτι τὸ ἰδεῶδες τοῦτο δὲν δύναται νὰ πληρωθῇ, ἂν αἱ ομάδες αὐταὶ ἀρέσκωνται νὰ μένωσι κεχωρισμένοι ἀλλήλων ἢ νὰ εἶνε ἠνωμένοι εἰς ἀόριστόν τινα ὁμοσπονδίαν. Ἡ ἀξία αὐτῶν διὰ τὸ πλήρωμα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν μαρτυρίαν δύναται νὰ καταστῇ ἔργον, ἂν αὐταὶ ἐνωθῶσιν εἰς μίαν ὀρατὴν κοινωνίαν, ἣς τὰ μέλη συνδέονται πρὸς ἀλλήλα διὰ μιᾶς κοινῆς πίστεως, διὰ κοινῶν μυστηρίων καὶ διὰ κοινῶν λειτουργιῶν. Τὸ ἰδεῶδες τοῦτο μιᾶς ἠνωμένης καὶ ἀληθοῦς Καθολικῆς Ἐκ-

κλησίας ὀφείλομεν πάντες νὰ ἀποκαταδοκῶμεν». Ὅποιαν τινα οἱ Ἄγγλοι Ἐπίσκοποι διὰ τῶν λέξεων τούτων νοοῦσι τὴν μέλλουσαν ταύτην ἠνωμένην καὶ ἀληθῆ Καθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὁποίους τινὰς ὄρους ὑπολαμβάνουσιν οὗτοι ὡς ἀναγκαίους πρὸς ἴδρυσιν αὐτῆς ἐννοεῖ κάλλιον ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῆς κάτωθι ἐκκλήσεως τοῦ Λαμπεθείου Συνεδρίου πρὸς τοὺς Χριστιανικοὺς λαοὺς ἀπ᾿ ἅπαντας. Σελ. 26:

Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Χριστιανούς

«Ἡμεῖς οἱ ὑποφαινόμενοι, Ἀρχιεπίσκοποι, Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι τῆς Ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας εὐρισκόμενοι ἐν πλήρει ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ συνελθόντες εἰς συνέδριον, συναισθανόμενοι τὴν εὐθύνην, ἣτις βαρύνει ἡμᾶς σήμερον, καὶ συνειδότες τὰς πρὸς ἡμᾶς συμπαθείας καὶ τὰς ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεις πολλῶν καὶ ἐν τῷ καὶ ἐκτὸς τῆς ἡμετέρας Ὁμολογίας εὐρισκομένων, ποιούμεθα τὴν ἀκόλουθον ἐκκλήσιν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Χριστιανούς.

Ἀναγνωρίζομεν πάντας τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν Κύριον Ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ βαπτισθέντας εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος ὡς ὄντας μετ' ἡμῶν μέλη τῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἣ ὁποία εἶνε τὸ Σῶμα Αὐτοῦ. Πιστεύομεν δὲ, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συνεκάλεσεν ἡμᾶς κατὰ ἐπίσημόν τινα καὶ ἐξαιρετικὸν τρόπον, ἵνα ἐνωθῶμεν ἐν μετανόᾳ καὶ δεήσει μετὰ πάντων τῶν θρηγούντων τὰς διαιρέσεις τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος καὶ ἐμπνεομένων ὑπὸ τοῦ δυνείρου καὶ τῆς ἐλπίδος ὄρατῆς ἐνότητος τῆς καθόλου Ἐκκλησίας.

I. Πιστεύομεν, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει κοινωνίαν (*Fellowship*). Διὰ πράξεως αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ κοινωνία αὕτη ἐγένε-

το ἐν Χριστῷ καὶ διὰ Χριστοῦ, καὶ ἡ ζωὴ αὐτῆς εἶνε ἐν τῷ Ἁγίῳ Αὐτοῦ Πνεύματι. Πιστεύομεν, ὅτι θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶνε κατ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν παρόντα κόσμον, ὅπως ἡ κοινωνία αὕτη ἐκδηλωθῆ διὰ μιᾶς ἐξωτερικῆς ὄρατῆς καὶ ἐνιαίας κοινωνίας ἣτις διακατέχει μίαν πίστιν, ἣτις ἔχει ἰδίους ἀνεγνωρισμένους ἀρχηγούς, ἣτις διαθέτει θεόδοτα μέσα χάριτος καὶ ἣτις ἐμπνέει πάντα τὰ μέλη αὐτῆς πρὸς τὴν ἀνά τὸν κόσμον διακονίαν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Οὕτω νοοῦμεν τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν.

II. Ἡ ἐνιαία αὕτη κοινωνία δὲν φαίνεται ἐν τῷ κόσμῳ σήμερον. Ἀφ' ἑνὸς ὑπάρχουσιν ἄλλαι ἀρχαῖαι ἐπισκοπικαὶ Ὁμολογίαι ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει, πρὸς ἃς ἡ ἡμετέρα συνδέεται διὰ πολλῶν δεσμῶν κοινῶν πίστεως καὶ παραδόσεως. Ἀφ' ἑτέρου ὑπάρχουσιν αἱ μεγάλαι μὴ ἐπισκοπικαὶ Ὁμολογίαι, αἱ ὁποῖαι ἀντιπροσωπεύουσι πλεῖστα στοιχεῖα ἀληθείας, ἐλευθερίας καὶ ζωῆς, ἀτινα ἄλλως θὰ ἡμαυροῦντο ἴσως ἢ θὰ παρημελοῦντο. Πρὸς ταύτας (τὰς Ὁμολογίας) συνδεόμεθα στενῶς διὰ πολλῶν δεσμῶν φιλετικῶν, ἱστορικῶν καὶ πνευματικῶν. Τρέφομεν σοβαρὰν ἐλπίδα, ὅτι τὰς Ὁμολογίας ταύτας ἀπάσας ὡς καὶ τὴν ἡμετέραν θέλει ὀδηγήσῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Νῦν ὅμως εἴμεθα ὅλοι ὀργανωμένοι εἰς ποικίλας ομάδας, ἐκάστη τῶν ὁποίων κατέχει δι' ἑαυτὴν χαρίσματα, τὰ ὁποῖα ἀληθῶς ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὅλην κοινωνίαν, καὶ ἐκάστη τείνει νὰ ζῆ βίον ἴδιον καὶ ἀνεξάρτητον τοῦ τῶν ἄλλων.

III. Τὰ αἷτια τῆς διαιρέσεως ἀνήκουσιν εἰς τὸ μεμασ κρυομένων παρελθόν, δὲν εἶνε δὲ ποσῶς ἀπλᾶ, οὔτε τελειᾶ- ἄξια μομφῆς. Οὐδεὶς ὅμως δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι κύριοι παράγοντες τῆς περιπλόκου ταύτης ἐξελίξεως ὑπῆρξαν ὁ ἐγωῖ-

σμός, ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ ἔλλειψις ἀγάπης μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὅτι ταῦτα ὁμοῦ μετὰ τῆς τυφλώσεως πρὸς τὸ ἁμάρτημα τῆς διαιρέσεως εἶνε μέχρι τοῦ νῦν τὰ κυρίως ὑπεύθυνα διὰ τὴν διάσπασιν τῆς Χριστιανωσύνης. Ἀναγνωρίζομεν, ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη τῆς διεσπασμένης κοινωνίας ἀντιβαίνει εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὁμολογήσωμεν ἀπεριφράστως τὴν συμμετοχὴν ἡμῶν εἰς τὴν ἐνοχλήν διὰ τὴν τοιαύτην παράλυσιν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ παρακόλυσιν τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Αὐτοῦ Πνεύματος.

IV. Οἱ καιροὶ καλοῦσιν ἡμᾶς πρὸς νέαν ἀποψιν καὶ νέα μέτρα. Εἶναι ἀδύνατον νὰ κατανοηθῇ προσηκόντως ἡ πίστις καὶ νὰ διεξαχθῇ ἐπαξίως ὁ ἀγὼν τῆς Βασιλείας ἐφ' ὅσον τὸ σῶμα εἶνε διηρημένον καὶ ἀδυνατεῖ νὰ ἀῤῥηθῇ εἰς τὸ πλήρωμα τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. Πιστεύομεν, ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή, ὅπως ἅπασαι αἱ διεσπασμένα ὁμάδες τῶν Χριστιανῶν ἐκ συμφώνου λησμονήσωσι τὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος καὶ βαδίσωσι πρὸς τὸν σκοπὸν μιᾶς ἡνωμένης Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἄρσις ἐκ μέσου τῶν φραγμῶν, οἵτινες ἐστήθησαν μεταξὺ αὐτῶν θὰ κατορθωθῇ μόνον διὰ νέας συναδελφώσεως πάντων τῶν σταθερῶς ἀποβλεπόντων πρὸς ταύτην τὴν κατεύθυνσιν.

Τὸ ὄνειρον (*Vision*), τὸ ὁποῖον προβάλλει πρὸ ἡμῶν, εἶνε τὸ ὄνειρον μιᾶς Ἐκκλησίας ἀληθῶς Καθολικῆς, πιστῆς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ συναγωγῆς εἰς τὴν κοινωνίαν αὐτῆς πάντας, ὅσοι ὁμολογοῦσι καὶ καλοῦσιν ἑαυτοὺς Χριστιανούς, ἐν τῇ ὁρατῇ δὲ ἐνότητι τῶν ὁποίων ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῆς πίστεως καὶ τάξεως, οἱ κληρονομηθέντες ὑπὸ τοῦ παρελθόντος εἰς τὸ παρὸν, θὰ εἶνε κτῆμα κοινὸν καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὅλου σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἐν τῇ ἐνότητι

ταύτη αἱ Χριστιανικαὶ ὁμολογίαι, αἱ ἤδη κεχωρισμέναι ἀλλήλων, θὰ διετήρουν πῦλλὰ, ἕτινα ἀπειλοῦν ἐπὶ μακρὸν διακριτικὰ τῆς ἰδιαιτέρας λατρείας καὶ διακονίας αὐτῶν. Ἡ ἐνότης τῆς ὅλης κοινωνίας θὰ τύχη τῆς πληρώσεως αὐτῆς διὰ πλουσίας ποικιλίας περὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν λατρείαν.

V. Πάντα ταῦτα ἀποτελοῦν ἐγγεῖρημα τολμηρὸν καλῆς θελήσεως καὶ δὴ πίστεως, διότι οὐδὲν ἔλλιπτον ἀπαιτεῖται ἢ ὅπως κάμωμεν νέαν ἀνακάλυψιν τῶν δημιουργικῶν πόρων τοῦ Θεοῦ. Πρὸς τὸ ἐγγεῖρημα τοῦτο πεποιθήμεν, ὅτι ὁ Θεὸς καλεῖ σήμερον πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

VI. Πιστεύομεν, ὅτι ἡ ὁρατὴ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας θὰ εὐρεθῇ ἐγκλείουσα τὴν ὁλόψυχον ἀποδοχὴν (α) τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ὡς τοῦ ὑπομνήματος τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὡς τοῦ κανόνος καὶ τελικοῦ κριτηρίου τῆς πίστεως· καὶ τοῦ Συμβόλου τοῦ κοινῶς λεγομένου τῆς Νικαίας ὡς ἐπαρκοῦς διατυπώσεως τῆς Χριστιανικῆς πίστεως· καὶ ἡ τοῦτου ἢ τοῦ Συμβόλου τῶν Ἀποστόλων ὡς ὁμολογίας πίστεως κατὰ τὸ βάπτισμα. (β) (τὴν ἀποδοχὴν) τῶν θεοσυστάτων μυστηρίων τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς θείας Ἐὐχαριστίας, ὡς ἐκφραζόντων δι' ἅπαντας τὴν ἐν ἐνὶ σώματι ζωὴν τῆς ὅλης Χριστιανικῆς κοινωνίας ἐν Χριστῷ καὶ διὰ Χριστοῦ. (γ) (τὴν ἀποδοχὴν) λειτουργῶν, ἀνεγνωρισμένων ὑφ' ἐκάστης μερικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐχόντων οὐχὶ μόνον τὴν ἐσωτερικὴν κλήσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ πρὸς ταύτην τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐξουσιοδότησιν τοῦ ὅλου σώματος.

VII. Μὴ δὲν εἶνε εὐλογος ἡ ἀξίωσις ἡμῶν, ὅτι ὁ ἐπισκοπικὸς θεσμὸς μόνος δέσνεται νὰ προσπορίσῃ τοιοῦτους λειτουργούς; Ὅχι βεβαίως ὅτι ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν διαμφισβητοῦμεν τὴν πνευματικὴν ὑπόστασιν τῶν λειτουργικῶν

ἀξιομάτων τῶν ὁμολογιῶν ἐκείνων, αἵτινες δὲν ἔχουσι τὸν ἐπισκοπικὸν θεσμόν. Τοῦναντίον, εὐγνωμόνως ἀναγνωρίζομεν, ὅτι ταῦτα προδήλως ἐπηυλογήθησαν καὶ ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου πνεύματος ὡς ἀποικλοματικά μέσα χάριτος. Ὑποβάλλομεν ὁμῶς τὴν γνώμην, ὅτι καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ σύγχρονος πείρα δικαιολογοῦσι τὴν περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θεσμοῦ ἀξίωσιν ἡμῶν. Πρὸς τοῦτοις διίσχυρίζομεθα, ὅτι εἶνε καὶ θὰ εἶνε κατὰ τὸ μέλλον τὸ κάλλιστον μέσον πρὸς διατήρησιν τῆς ἐνότητος καὶ διαδοχῆς τῆς Ἐκκλησίας. Επιθυμοῦμεν ὁμῶς πολὺ, ὅπως τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα ἐξασκηταὶ πανταχοῦ κατὰ τρόπον ἀντιπροσωπευτικὸν καὶ σινταγματικόν, καὶ ὅπως ἀκριβέστερον ἐκφράξῃ πᾶν ὅ,τι πρέπει νὰ ἐγκλείη διὰ τὸν βίον τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας ὁ τίτλος πατρὸς ἐν Θεῷ. Ἔτι δὲ μᾶλλον μετὰ πόθου ἀναμένομεν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἐπισκοπικοῦ θεσμοῦ ὑπὸ τῆς ἡνωμένης Ἐκκλησίας θὰ μετέχωμεν πάντες τῆς χάριτος, ἣν ἐγγυᾶται εἰς τὰ μέλη τοῦ ὅλου σώματος ἡ ἀποστολικὴ τελετὴ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, ὡς καὶ τῆς χάριτος καὶ κοινωνίας μιᾶς Εὐχαριστίας, ἐν ἣ πάντες ὡς μιὰ οἰκογένεια θὰ δυνάμεθα ἄνευ ἀμφιβολίας οὐδεμιᾶς νὰ προσφέρωμεν ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τὸν ἕνα Θεὸν τὴν λατρείαν καὶ τὴν διακονίαν ἡμῶν.

VIII. Πιστεύομεν, ὅτι ὁ ὄντως δίκαιος διὰ πάντας τρόπους προσεγγίσεως πρὸς τὴν ἑνωσιν εἶνε ὁ διὰ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ πρὸς τὰς συνειδήσεις ἀλλήλων. Πρὸς τοῦτο ἡμεῖς οἱ ποιοῦμενοι, ταύτην τὴν ἔκκλησιν ἐπιθυμοῦμεν νὰ δηλώσωμεν, ὅτι ἂν ἀρχαὶ τῶν ἄλλων Ὁμολογιῶν ἐπιθυμοῦσιν εἰμεθα πεποισμένοι, ὅτι, τῶν ὅρων τῆς ἐνώσεως ἰκανοποιητικῶς κατὰ τὰ ἄλλα ὀρισθέντων, οἱ Ἐπίσκοποι καὶ ὁ κληρὸς τῆς ἡμετέρας Ὁμολογίας εὐχαρίστως θὰ ἀπεδέχοντο παρὰ τῶν

ἀρχῶν τούτων τύπον ἢ ἀναγνωρίσεως, ὁ ὁποῖος θὰ συνίστα ἡμᾶς ὡς λειτουργοὺς πρὸς τοὺς πιστοὺς αὐτῶν, ὡς ἔχοντας θεῖον ἐν τῇ μιᾷ οἰκογενειακῇ ζωῇ. Δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν κατὰ πόσον ἢ πρότασις αὕτη θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπ' ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους προβάλλομεν αὐτήν. Τοῦτο μόνον δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι προβάλλομεν αὐτὴν ἐν πάσῃ ἐλικρινείᾳ, ὡς ἐνδειξὴν τοῦ πόθου ἡμῶν, ὅπως πᾶν λειτουργικὸν ἀξίωμα χάριτος διατεθῇ εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐν μιᾷ ἡνωμένῃ Ἐκκλησίᾳ.

Τρέφομεν τὴν ἐλπίδα, ὅτι τὸ αὐτὸ ἐλατήριον θὰ ὀδηγήσῃ τοὺς λειτουργοὺς, τοὺς μηκέτι λαβόντας τοιαύτην, ὅπως ἀποδεχθῶσιν ἐντολήν δι' ἐπισκοπικῆς χειροτονίας ἐξασφαλίζοντες οὕτω ἑαυτοῖς λειτουργικὸν ἀξίωμα καθ' ὅλην τὴν (ἐκκλησιολογικὴν) κοινωνίαν.

Οὕτω πρᾶττων οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀπαρνούμενος τὸ πρότερον λειτουργικὸν ἀξίωμα αὐτοῦ. Θεὸς φυλάξαι νὰ ἀρνηθῇ τις παρελθόν πλοῦσιον εἰς πνευματικὰ χαρίσματα δι' ἑαυτὸν τε καὶ δι' ἄλλους. Οὔτε θὰ ἐπαιρῆ τις ἐξ ἡμῶν ν' ἀτιμάσῃ τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα, οὐτινος ἢ κλήσις ὀδήγησεν ἕκαστον ἡμῶν πρὸς τὰ διάφορα λειτουργικὰ ἀξιώματα καὶ ἡ δύναμις τοῦ ὁποῦ ἰκάνωσεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἐξάσκησιν αὐτῶν. Ἀπλῶς θὰ ζητήσωμεν δημοσίᾳ καὶ ἐπισήμως πρόσθετον ἀναγνώρισιν νέας κλήσεως πρὸς εὐρυτέραν ὑπηρεσίαν ἐν τῇ ἡνωμένῃ Ἐκκλησίᾳ ἐκλιπαροῦντες ὑπὲρ ἡμῶν τὴν θεῖαν χάριν καὶ δύναμιν πρὸς ἐξάσκησιν αὐτῆς.

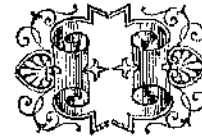
IX. Ἡ πνευματικὴ ἡγεσία τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ μέλλοντι, (ἡγεσία ἦν ὁ κόσμος προδήλως ἀναμένει, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς ἐτοιμότητος μεθ' ἧς ἐκάστη ὁμᾶς εἶνε διατεθειμένη νὰ κάμῃ θυσίος χάριν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κοινωνίας, κοινῶν λειτουργῶν καὶ κοινῆς ὑπὲρ τοῦ κόσμου ἐργασίας.

Τὸ ἰδανικὸν τοῦτο θέτομεν πρῶτον καὶ κυρίως πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν τε καὶ τῶν ἡμετέρων λαῶν. Καλοῦμεν αὐτὸν νὰ κατοβάλλῃ προσπάθειαν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν νέας ἐποχῆς, ἐχούσης νέαν ἄποψιν. Τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν ποιούμεθα πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους Χριστιανοὺς, εἰς οὓς θὰ φθάσωσιν οἱ λόγοι ἡμῶν. Δὲν ἀπαιτοῦμεν, ὅπως ὁμολογία τις συγκατατεθῆ ἢ ἀπορροφηθῆ ὑπὸ ἄλλης. Ἀξιοῦμεν μόνον, ὅπως πάντες ἐνωθῶμεν εἰς μίαν νέαν καὶ μεγάλην ἀπόπειραν ἀνακτήσεως καὶ ἐμφανίσεως εἰς τὸν κόσμον τῆς ἐνόητος ἐκείνης τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὑπὲρ ἧς Ἐκεῖνος προσηύξατο».

Ἐκ τῆς λίαν ἀξιοσημειώτου ταύτης ἐκκλήσεως, ἥτις ἀναμφισβητήτως διαπνέεται ὑπὸ πολλοῦ χριστιανικοῦ ζήλου, ἐξάγεται, ὅτι οἱ γεράσμοι Ἄγγλοι Ἀρχιεπίσκοποι, μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι ἀντιλαμβάνονται τῆς Ἐκκλησίας πολὺ εὐρέως, καὶ ὅτι ὄρους ἀλαραιότητος πρὸς κατάρτισιν τῆς ἡνωμένης Ἐκκλησίας θέτουσιν ἐπίσης πολὺ εὐρεῖς, προσαρμολοζομένους μάλιστα πρὸς τὰ ἐκείνων μᾶλλον ἢ πρὸς τὰ ἡμέτερα. Ἐπὶ τούτοις ἴδιαι αὐτῶν θρησκευτικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικαὶ ἀνάγκαι προάγουσιν αὐτοὺς εἰς τὰ ἐν ἀναφορᾷ εἰς τὰς μὴ ἐπισκοπικὰς Ἐκκλησίας προτεινόμενα μέτρα, ἅτινα ἐπίσης παρὰ πᾶσαν τὴν καλὴν θέλησιν ἀντιπίπτουν πρὸς ἀρχὰς καὶ συστήματα.

Παρὰ πάντα ταῦτα, Σεβασμ. Τοποτηρητὰ καὶ Ἀγ. καὶ Ἱ. Σύνομος, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῷ οὕτως ἔχοντι ἱστορικῷ τοίῳ ἐγγράφῳ ἐκδηλοῦται τρανῶς πᾶς ὁ πρὸς ἔνωσιν τῶν διίσταμένων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἱερμὸς καὶ εἰλικρινὴς τῶν Ἀγγλικανῶν ζήλος νομίζομεν, ὅτι ἱερὸν ἐπιβάλλεται ἡμῖν καθῆκον, ὅπως ἐξακολουθήσωμεν πρᾶττοντες πᾶν τὸ δυνατὸν καὶ παντὶ τρόπῳ συντελοῦντες εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ τοσοῦ-

τω θεαρέστου ἔργου τῆς ἐνώσεως τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν πεποιθῆτες ὅτι ἡ πανίσχυρος τοῦ Κυρίου δεξιὰ θὰ ἔσῃ σὺν τῷ χρόνῳ πάντα τὰ προσκόμματα καὶ θὰ ἀγάγῃ εἰς πέρας ἔργον, ὅπερ θ' ἀποτελέσῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου, καὶ μέγιστα θὰ προσπορίσῃ καλὰ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ὄλην.

B'.

Σεβασμιώτατε Τοποτηρητά,

Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος

Ὑποβάλλοντες συνημμένως ἐκθεσίων τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς ἐν Γενεύῃ Συνδιασκέψεως τοῦ Παγγρησιατικοῦ Συνεδρίου, ἐν ἧ ὠρίσθημεν ἀντιπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καθήκον θεωροῦμεν, ὅπως ἐπισυνάψωμεν τὰ ἑξῆς:

Ἐφαρμόζοντες τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας, ἐξαιτούμενος τὰς εὐχὰς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς συνόδου, δι' ὀλίγων ἀνέλτutzεν ὁ ἕτερος ἐξ ἡμῶν καὶ κατὰ τὰς ὁποίας, τῆς ὀριστικῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώσεως ἐν πίστει καὶ διοικήσει ὅσον εὐκταίας τοσοῦτον καὶ δυσχεροῦς ἐν γε τῷ παρόντι τυγχανούσης, ἡ μόνῃ ὁδῶς, ἣν δεόν νὰ ἀκολουθήσῃ μετέχουσα τοιοῦτων συνεδρίων ἢ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία εἶνε ἡ τῆς συνενησιώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν περὶ ζητημάτων ἐνδιαφερόντων τὸν καθ' ὅλου Χριστιανισμόν, συμφώνως πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπολυθείσης πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας ἐγκυκλίου, ἐπετύχομεν, ἐν κοινῇ κατὰ πρῶτον μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συσκέψει, ταύτας νὰ θέσωμεν ὡς βάσιν εἰς τὸν καταρτισμὸν προγράμματος τοῦ μέλλοντος Παγγρησιατικοῦ Συνεδρίου.

Ἀφοῦ δὲ τὴν ἀποφιν ἡμῶν ταύτην ἀπεδέξαντο καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὰς ἐπανελημμένας εἰτα καὶ ἰδιαιτέρας τῶν Ὁρθοδόξων συσκέψεις, ὑπὸ πάντων ἀνωμολογήθη ἡ ἀνάγκη, ὅπως ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐμφανίζηται ὡς ἐν ἐνιαίῳ

καὶ ἀδιαίρετον ὅλον ἐναντι τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀναγνωριζομένου ὡς τοῦ κέντρου τῆς ἐνότητος ὅλων τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ τοιαύτη ἐνιαία ἐμφάνισις καὶ παράστασις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐνεποίησε βαθυτάτην ἐντύπωσιν πρὸς τοὺς ξένους, οὐ μόνον ἐνεκα τοῦ ἐπιβλητικοῦ Αὐτῆς ὄγκου ἀλλὰ καὶ ἐνεκα τοῦ ἑσπερικοῦ τῆς Πίστεως δεσμοῦ, ὅστις, συνδέων τὰς αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας πρὸς ἀλλήλας, ἀποτελεῖ ἐν σῶμα ἐξ αὐτῶν, ὑπὸ μίαν ἀόρατον κεφαλὴν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Τὴν ἐντύπωσιν ταύτην προσηκόντως ἐκτιμήσαντες πάντες οἱ ἐν Γενεύῃ ἀντιπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψει ὅτι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐπιβάλλεται ἡ ἐνότης ἐν ταῖς ἐνεργείαις τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ἕξω καὶ ἄλλως καὶ πρὸς συνέχισιν τοῦ ἔργου τῆς συνενησιώσεως καὶ τῆς εὐκταίας ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, καθόσον, συμφώνως πρὸς τὰ ἐν τῇ προκαταρκτικῇ ταύτῃ Συνδιασκέψει ὀρισθέντα, δὲν θὰ λείψωσι καὶ ἐφεξῆς ἀφασμαὶ πρὸς ἀπόφασιν περὶ ὠρισμένων ἀντικειμένων τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ἔγνωσαν ὁμοφώνως ἵνα δι' ἡμῶν ὑποβάλωσι τὴν θεομὴν παράκλησιν, ὅπως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, μεριμνῶν περὶ τῆς ἐνότητος τούτης, δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς τὰς ἄλλας αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας συστήσῃ τὸν ἡμεσὸν καταρτισμὸν κεντρικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐπιτροπείας, ἧς μέλη θὰ ἀποτελῶσι καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν ἄλλων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πρὸς τοῦτο ἀποστελλόμενοι ἢ ὀνομαζόμενοι καὶ ἐν διηγεκῇ διατελοῦντες ἐπικαινονίᾳ πρὸς τὰς κατὰ τόπους ὀρισθησομένας πρὸς ἐνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Ἐπιτροπείας.

Ἵποβάλλοντες ταῦτα εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἐνέργειαν τῆς Μητρὸς ἡμῶν Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, διατελοῦμεν πειθήνια Αὐτῆς τέκνα.

Ἐν Λωζάννῃ τῇ 22 Αὐγούστου 1920.

† ὁ Σελευκίος ΓΕΡΜΑΝΟΣ
Ἀρχιεπίσκοπος Κ. Βασιλίδης.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ
ΤΟΥ ΠΑΓΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ ΕΝ ΓΕΝΕΥῃ
(30 Ἰουλίου—8 Αὐγούστου 1920)

Ὡς γνωστὸν τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Παγγρηστιανικοῦ Συνεδρίου ἀνέλαβεν ἡ ἐν Ἀμερικῇ Ἐπισκοπιανῇ Ἐκκλησία, δι' εἰδικῆς Ἐπιτροπείας, ἀπὸ τοῦ 1910 ἰδρυθείσης. Μετὰ δεκαετίς ἐνεργείας ἡ Ἐπιτροπεία αὕτη ἦς τὸ κύριον πρόσωπον εἶνε ὁ Ρ. Γκάρδινερ, δὲν προσέβη εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ Παγγρηστιανικοῦ Συνεδρίου, ἀλλ' εἰς προκαταρκτικὴν Συνδιάσκεψιν περὶ αὐτοῦ, ἐν Γενεύῃ, ὅπως ἐν αὐτῇ τῇ συνδιασκέψει καθορισθῶσι τὰ τοῦ Συνεδρίου, Πρόγραμμα ὁρισμένον τῆς συνδιασκέψεως δὲν προσέβαλεν ἡ Ἐπιτροπεία, φρονούσα, ὅτι ἡ συνδιάσκεψις ἦτο κυρία νὰ ὀρίσῃ τὴν πορείαν ἑαυτῆς καὶ τοῦ μέλλοντος Συνεδρίου πρὸς ἕνωσιν ἀπασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀντιπροσωπεύθησαν ἐν τῇ συνδιασκέψει 80 Ἐκκλησίαι καὶ Χριστιανικαὶ Κοινότητες ἰὶ 120 ἀντιπροσώπων ἐν 40 χωρῶν συνελθόντων εἰς Γενεύην ὡς γνωστὸν ἡ Λατινικῇ Ἐκκλησίᾳ ἠρηθῆ νὰ συμμετάσχῃ. Ἰδιάζουσαν δ' ἐν τῇ Συνδιασκέψει κατέλαβε θέσιν ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, καταρτισθεῖσα ὡς ἑξῆς.

Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, Μητροπολίτης Σελευκείας, Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Βασιλίδης, (παρακληθέντες ν' ἀντιπροσωπεύσωσι καὶ τὸν Ἀρχιεπισκοπὸν τοῦ Σινᾶ).

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, Μητροπολίται Πηλουσίου Πολύευκτος, Νουβίας Νικόλαος καὶ Ἐμμανουὴλ Λουκαῖος.

Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, Ἀρχιεπίσκοπος Χερσὸν, Παπαδόπουλος, Ἀμίλιας Ἀλιβιζᾶτος.

Ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου, Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσ. Παπαδόπουλος.

Ἐκκλησίας Σερβίας, Κροατίας, Σλοβενίας, Ἐπίσκοπος Τιμόκ Βιθναϊός, Πρωθιερεὺς Δομπροσάβ Κοβάσοβιτς, Ἱερομ. Αἰμιλιανὸς Πιέρκοβιτς.

Ἐκκλησίας Ρουμανίας, Δραγομιρ Δημητρίσκου, Οἰκονόμος Γ. Ραδολέσκου.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἀντιπροσωπεύθη ἀνεπίσημος διὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βολύνης καὶ Ζητομήτης Εὐλογίου καὶ τοῦ Πρωθιερέως Σ. Ὁρλώφ. Ἐπειδὴ δὲν ἦλθεν ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας ἐτηλεγραφήθη εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον νὰ ὀρίσῃ, ἀν' θέλῃ, τινὰ ἐξ ἡμῶν ἵνα ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας. Ὁ Πατριάρχης ὅμως ἀδοκίμως εἰς ἀπάντησιν ἐτηλεγράφησεν εἰς τὴν Γ. Γραμματεῖαν τῆς Συνδιασκέψεως, ὅτι ἕνεκα τῶν πε-

ριστάσεων δὲν δύναται ν' ἀποστείλῃ ἀντιπρόσωπον, ἀλλ, διὰ ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃ περὶ αὐτῆς τὰς ὑποφάσεις τῆς Συνδιασκέψεως. Ἀδόκητον ἐπίσης ἐκπλήξιν ἐνεποίησεν ἔγγραφόν τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, δι' οὗ ἐξήτει νὰ συγκροτηθῇ τὸ μέλλον Πατρισταρικὸν Συνέδριον ἐν Ἱερουσαλὴμ, τὸ ἔγγραφόν δὲ διεβλήθη διὰ τῶν ἐν τῇ Συνδιασκέψει ἀντιπροσωπευόντων τὸ Πατριάρχ. Ἱεροσολύμων, ὡς ἔδει:

Ἐν τῇ Συνδιασκέψει ἀντιπροσώπευται τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν παρέστησαν ἀδιασπλάστως ἡνωμένοι, εἰς δὲ τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν προσεχώρησαν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τριακότης ἐμφάνισις τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐνεποίησε μεγάλην ἐντύπωσιν, τιμὰ δὲ δόξας ἐξαιρετικὰς ἀπεδόθησαν τοῖς ἀντιπροσώποις αὐτῆς καὶ λόγοι ἀπέρου σεβασμοῦ καὶ συμπάθειας πρὸς Αὐτήν ἠκούσθησαν. Μεταξὺ τῶν 4 ἐπισήμων γλωσσῶν τῆς Συνδιασκέψεως ὠρίσθη καὶ ἡ Ἑλληνική, τιμῆς ἕνεκεν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Οὐ μόνον δὲ ἡ ἐμφάνισις τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ ἡ δοῦσις Αὐτῆς ἐν τῇ Συνδιασκέψει συνετέλεσεν εἰς τὴν ἔξαρσιν τοῦ γεγονότος, δι' ἣν Ὁρθ. Ἐκκλησία ὀλοπροδύμως συμήθησεν εἰς τὸ ἔργον τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως.

Ἄμα τῇ ἀφίξει ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς Ἰννεσβρουκὴν ἠλθόμεν πρὸς καταρτισμὸν Προγράμματος τῶν ἔργων τῆς Συνδιασκέψεως, διότι, ὡς εἰπομεν ἤδη ἄνωτέρω, οἱ προκαλέσαντες τὴν Συνδιασκέψιν δὲν εἶχον ὀρισμένον πρόγραμμα. Ὁφείλομεν δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐκ τῶν σχετικῶν ἀνακοινώσεων τῆς Ἐπιτροπείας τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας διεβλέπομεν, ὅτι αὕτη ἐσκόπει μᾶλλον νὰ προκαλέσῃ

λογματικὰς συζητήσεις ἐν τῇ Συνδιασκέψει, ἐνῶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν καθ' ἃς εἶχομεν ὀδηγίας, τοιαῦται συζητήσεις θὰ ἦσαν ἀσκοποι, ἂν μὴ καὶ ἐπιβλαβεῖς, πρὶν ἢ προηγηθῇ φιλική τις συνεννόησις, μελέτη ἐπισταμένη τῶν χωρισμῶν αὐτῶν διαφορῶν, ἀλληλεγγύη αὐτῶν καὶ συνεργασία ἐν τοῖς ἔργοις τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης, πρὶν ἢ ἀρθῇ ἐκ τοῦ μέσου τὸ σκάνδαλον τοῦ προσηλυτισμοῦ. Ἡμεῖς ἐνομίζομεν, ὅτι σκοπιμώτερον θὰ ἦτο νὰ καθορισθῶσιν αἱ βάσεις τοιαύτης τινὸς ἐνώσεως καὶ διὰ τοῦτο, μετ' ἐπισταμένην μελέτην, προέβημεν εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἑξῆς προγράμματος ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω βάσεων.

1. — Κριτικὰ τῶν Ἐκκλησιῶν:

α) Πλήρης κατάργησις τοῦ προσηλυτισμοῦ μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ φιλικὴ συνεννόησις πρὸς τῶν ἱεραποστολῶν παρὰ τοῖς μὴ Χριστιανικοῖς λαοῖς.

β) Ἀλληλεγγύη καὶ ἀμοιβαία ἀγάπη τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

γ) Σύνδεσμος καὶ συνεργασία τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀποκατάστασιν καὶ προαγωγὴν τῶν Χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ συλλειτουργικῶν ἐναντίον παντὸς συστήματος καταπολεμούντος ταύτας.

δ) Ἀμοιβαία γνωριμία τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μελέτη τῶν κατ' Αὐτάς.

ε) Ἐνωσις τῶν μικροτέρων συγγενῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων πρὸς ἀποτέλεσιν μεζόνων Χριστιανικῶν ὁμάδων.

στ) Ἐνωσις πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ διοικήσει, ὡς τελικὸς σκοπὸς τῆς κοινότητος τῶν Ἐκκλησιῶν.

2.— Ὁργάνωσις τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν

α') Σύστασις κεντρικῆς διαρκοῦς Ἐπιτροπείας τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν.

β') Σύστασις ἐν ἐκάστη Ἐκκλησίᾳ, συμμετεχοῦση τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰδικῶν Ἐπιτροπειῶν πρὸς ἐπίδωξιν ἀμοιβαίας συνεννοήσεως καὶ συνεργασίας μετὰ τῆς κεντρικῆς Ἐπιτροπείας διὰ τοὺς ἀνωτέρω σκοποὺς.

γ) Ἰδρυσις εἰδικοῦ κεντρικοῦ περιοδικοῦ, ὡς ὄργανοι τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν.

δ) Σύγκλησις συνεδρίων κατὰ καιροὺς ἀποσκοποῦντων εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὧν τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον θὰ καθορίσῃ ἡ κεντρικὴ Ἐπιτροπεία.

ε') Καθορισμὸς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τοῦ πρώτου παγκοσμίου Χριστιανικοῦ Συνεδρίου.

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο ἐπεκρότησαν καὶ οἱ λοιποὶ Ὁρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι, οὓς προσεκαλέσαμεν ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτῶν εἰς Γενεύην καὶ εἰς οὓς ὑπεδείξαμεν τὴν ἀνάγκη τῆς βιαιᾶς ἐμφανίσεως τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας διὰ τῶν ἀντιπροσώπων Αὐτῆς ἐν τῇ Συνδιασκέψει. Ἀπεδέχθησαν δὲ προθύμως τὴν ἀντίληψιν ταύτην συμφωνήσαντες, ὅπως ὁ ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων ταῦ Ὀικουμενικοῦ Πατριαρχείου Μητροπολίτης Σελευκίας ἐν τοῖς γενικοῖς ζητήμασιν ὁμιλῇ ἀπὸ μέρους τῆς ὅλης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁμολογήθη δὲ καὶ ἐν τῇ Συνδιασκέψει, ὡς καὶ ἐν τῇ Εἰσηγητικῇ Ἐπιτροπείᾳ τοῦ Συνεδρίου, ὅτι τὸ πρόγραμμα τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπῆρξε τὸ θετικώτερον καὶ τὸ σπουδαιότερον σημεῖον τῆς δράσεως τῆς Συνδιασκέψεως.

Ἡ πρώτη συνεδρία αὐτῆς συνεκροτήθη τῇ 30ῃ Ἰουλίου καθ' ἡμᾶς. (1) Δυστυχῶς ἐνεκα ἀσθενείας δὲν προσήλθεν ὁ Ἐπίσκοπος Σικάγου Κ. Π. Ἄνδερσον, ὁ μετὰ τὸν Γκάρδινεφ σπουδαιότερος παράγων τῆς κινήσεως πρὸς συγκρότησιν τοῦ Παγγρηστιανικοῦ Συνεδρίου, ὅστις καὶ θὰ ἦτο ὁ Πρόεδρος τῆς Προκαταρκτικῆς Συνδιασκέψεως ἐν Γενεύῃ. Τοῦτου ἕνεκα ὁ ἀντ' αὐτοῦ ἐκλεγείντος Πρόεδρος Κ. Μπρέντ, Ἐπίσκοπος Βέστερν (Ν. Ὑόρκης), καταλαβὼν τὴν θέσιν τοῦ προέδρου, ἐκλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ἄνδερσον. τὴν ἐκ τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ ἔλλειψιν ἐν τῇ Συνδιασκέψει ἐτόνισεν ὁ Μπρέντ καὶ κατὰ τὰς περαιτέρω συνεδρίας. Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Συνδιασκέψεως ἐν μέσῳ ἐνθουσιωδῶν ἐπιφωνήσεων ἐξελέγη ὁ Γκάρδινεφ, ὅστις λίαν δικαίως ἠξιώθη μεγάλων τιμῶν, εἰργάσθη δὲ ὑπερανθρώπως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Συνδιασκέψεως. Τακτικὸς ἀντιπρόεδρος ἐξελέγη ὁ Μεθοδιστῆς I. Τάσκερ, μίᾳ δὲ τῶν θέσεων τῶν ἐπιτίμων ἀντιπροέδρων παρεχωρήθη εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἐκλεγέντος ὡς ἀντιπρόεδρου τοῦ Μητροπολίτου Πηλουσίου Πολυεύκτου, ἐκ τῶν τριῶν δὲ Γραμματέων εἰς ἐπίσης Ὁρθόδοξος ἐξελέγη, ὁ Ἄμ. Ἀλιβιζάτος. Ἐν τῇ Εἰσηγητικῇ Ἐπιτροπείᾳ τῆς Συνδιασκέψεως ἐκτὸς τοῦ Ἄμ. Ἀλιβιζάτου τρεῖς ἐτι θέσεις κατέλαβον Ὁρθόδοξοι, ἐκλεγέντων τῶν Μητροπολιτῶν Σελευκίας Γερμανοῦ, Νουβίας Νικολάου καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Τιμόκ Εἰσηγαίου. Αἱ συνεδρίαὶ διήρκεσαν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας πρὸ καὶ μετὰ μεσημβρίαν διεξαγόμεναι, πολλάκις δὲ συνέβη αἱ συνεδρίαὶ τῶν Ἐπιτροπειῶν καὶ αἱ ἰδιαιτέραι ἡμῶν

(1) Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Ἀθηναίου», δι' ἐσχῆς τοῦ γέροντος Ἐπισκόπου Παλαιοκατολικῶν Χέρτζοκ.

συνδιασκέψεις, να πραγματοποιούνται και κατά τας νυκτερινάς ώρας.

Κατά την ληφθεϊσαν ήδη τῶν αντιπροσώπων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἀπόφασιν, ὡρισθῆναι χαιρετίσθαι τὴν Συνδιάσκεψιν ὁ ἐκ τῶν αντιπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Μητροπολίτης Σελευκείας, ἐξ ὀνόματος τῆς καθόλου Ὁρθ. Ἐκκλησίας, καὶ νὰ ἐκθέσῃ τὸ ἀνωτέρω πρόγραμμα τῶν αντιπροσώπων Αὐτῆς μετὰ μικρᾶς εἰσαγωγῆς ὁ Ἀμ. Ἀλιβιζάτος. Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 1ης Αὐγούστου, ἦτις ἀπετέλεσε μίαν τῶν σπουδαιότερων συνεδριῶν τῆς Συνδιασκέψεως, ὁ μὲν Μητροπολίτης Σελευκείας εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ὡς ὡραίοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων, τὴν εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων, τὰ ἀγαθὰ».

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Γηθοσύνας ἐν πρώτοις ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν ἐνταῦθα συνελθόντων αντιπροσώπων τῆς Μιᾶς καὶ Ἀδιαίρετου Ἀνατολικῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας χαιρετίζω τοὺς σεβασμίους συνέδρους τῆς Παγκοσμίου Χριστ. Συναντήσεως, τοὺς ὁποίους ἀμνήγαγεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἡ ζῶσα εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, τὸν Κύριον, ἡμῶν καὶ Σωτῆρα, πιστὸς καὶ ἡ ἀκραιφνὴς πρὸς Αὐτὸν ἀγάπη.

Ἐὰν ἐδόξα καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν» κατὰ τὴν Ἀπόστολον, δίκαιος πράγματι ὀφείλεται ἔκπαινος εἰς τοὺς σχότους τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συγκλήσεως Συνεδρίου, τοσοῦτον ὑψηλοῦ στοχαζομένου σκοποῦ ὁποῖος εἶνε ἡ ἐνωσις ἀδελφῶν ἐν Χριστῷ ἀπ' αἰῶνων κερωρισμένων.

Ἡ σύγκλησις τοῦ Συνεδρίου ταύτου συμπύπτει πρὸς ἀνάλογον τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας ἐνέργειαν. Τὸ Οἰκουμενικὸν

Πατριαρχεῖον, ἡ προκαθιρμένη τῶν καὶ Ἀνατολῆς Ἐκκλησιῶν ἀπεφάσισεν ἀδελφικὸν ἀπευθύνουσα πρὸς πάντας τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀπαρμόν, νὰ καλέσῃ αὐτάς, ἵνα προλειάνουσαι τὴν ἰδὸν τῆς τελικῆς ἐν πίστει ἐνώσεως, συμπήξωσι κοινωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνῶ δ' εὗρισκετο ἐν τῇ μελέτῃ καὶ προσπάθειᾳ τῆς πρὸς τοῦτο προσκλήσεως, ἦτις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπαικολουθήσῃ, κατέφθασεν ἡ πρόσκλησις τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐπισκοπιακῆς Ἐκκλησίας.

ὑπὸ ἀλοθιμῶτων εὐλακρῶν ἀγάπης πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐμπνεομένη, μακρὰν πάσης πρῶτη-λυσιτελικῆς ἐπιτοχῆς παρὰ τοῖς Χριστιανικοῖς λαοῖς ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἤτο-δυνατὸν ἡμεῖς ἀνυποκρίτου χαρᾶς νὰ χαιρετίσῃ κίησιν, τὸν αὐτὸν καὶ ἐκείνη ἐπιδιάκουσα σκοπὸν καὶ ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἀποστολὴν ἡμῶν ἐνταῦθα ὡς ἀντιπροσώπων Αὐτῆς.

Μὴ ἐπιθυμῶν νὰ καταχρασθῶ τῆς ὑμετέρας ὑπομονῆς διὰ τῆς ἐκθέσεως καὶ ἐν Ἑλληνικῇ γλῶσσῃ τῶν σκέψεων τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας περὶ τοῦ προγράματός τοῦ μέλλοντος Παγκριστιανικοῦ Συνεδρίου, παρακαλῶ τὸν καθηγητὴν κ. Ἀλιβιζάτον, ὅπως πράξῃ τοῦτο ἐν τῇ ἀγγλικῇ, τῇ ἰσπανικῇ, εἰς πάντας καταληπτῇ. Πρὶν ἢ ὅμως καταπαύσω τὸν λόγον, ἄς μοι ἐπιτραπῇ νὰ εὐχηθῶ ἀπὸ καρδίας, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς τῶν Φώτων κατευθύνῃ πάντας τοὺς ἐνταῦθα συνελθόντας εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ θελήματος τοῦ μονογενοῦς Αὐτοῦ Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα πάντες ἐνωσῶν, καθὼς ὁ Υἱὸς καὶ ὁ Πατὴρ ἐν εἰσιν. Ἀμήν».

Μετὰ τὸν Μητροπ. Σελευκείας ὁ Ἀμ. Ἀλιβιζάτος ἐξ ὀνόματος ἐπίσης πάντων τῶν αντιπροσώπων τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας εἶπε τὰ ἑξῆς.

«Ἀποβλέποντες εἰς τὸν πρακτικὸν σκοπὸν τοῦ Συνεδρί-

ου και εις τον βραχύν χρόνον, τον όποτον έχομεν εις την διάθεσιν ήμών, επιθυμοῦμεν να εκθέσωμεν επί το βραχύτερον το πρόγραμμα ήμών, ούτως ώστε να φθάσωμεν άμέσως εις το συμπέρασμα· και πρώτον όλίγα τινα περί της 'Εκκλησίας γενικώς.

Λέγοντες 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν, έννοοῦμεν το σύνολον των επί μέρους αυτοκεφάλων 'Εκκλησιών αι όποται κατά το πλείστον αντιπροσωπεύονται έν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ, ήτοι των Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως, 'Αλεξανδρείας, 'Αντιοχείας, 'Ιεροσολύμων και Ρωσσίας, των 'Αρχιεπισκοπών και Μητροπόλεων Κύπρου, 'Ελλάδος, Σερβίας, Κροατίας και Σλοβινίας, Ρουμανίας, Γεωργίας, Καυκάσου και αύτης έτι της Βουλγαρίας.

Μέλη της 'Εκκλησίας ταύτης εύρίσκονται, εκτός των άνωτέρω χωρών, εις πλείστα μέρη της Εύρώπης, της 'Αμερικής και των άλλων 'Ηπειρών, ανερχόμενα έν συνόλω εις εκατόν τριάκοντα εκατομμύρια.

Πάσαι αύται αι 'Εκκλησίαι αποτελοῦσι την εμίαν, άγιαν, καθόλικήν και άποστολικήν 'Εκκλησίαν». 'Εκάστη εξ αύτών αποτελεί άυτοτελή διοικητικόν όργανισμόν, απολαύουσα πλήρους έσωτερικής άυτονομίας και διοικήσεως. 'Αλλά πᾶσαι όμοῦ όμοσπονδιακῶς άποτελοῦσιν ένα και άδιαίρετον εκκλησιαστικόν όργανισμόν, διασώζοντα την έν τῇ διακρίσει ταύτη ένότητα των 'Εκκλησιών των πρώτων αίωνων του Χριστιανισμού. 'Η έκτων επί μέρους τούτων άποτελουμένη Μία 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία στηρίζεται επί της πίστεως της παραδοθείσης εις Αύτην υπό του Κυρίου, των 'Αποστόλων και των διαδόχων αύτων.

'Η διδασκαλία αύτης απορρέει εκ δύο πηγών: της 'Αγίας Γραφής και της 'Αποστολικής Παραδόσεως και τηρείται,

ως αύτη άνεπτύχθη υπό των Μ. Πατέρων και Διδασκάλων της 'Εκκλησίας έν ταίς Οικουμενικαίς Συνόδοις. 'Η διοίκησης Αύτης και ή έσωτερική όργάνωσις στηρίζεται επί των δημοκρατικῶν 'Αρχών, επί των όπολων έστηρίχθη από των αποτολικῶν χρόνων ή διοίκησις της 'Εκκλησίας.

'Η λατρεία Αύτης έν τοίς ούσιώδεσι παραμένει τοιαύτη, ήποία διετηρώθη κατά τον χρυσοῦν αιώνα της 'Ιστορίας της Χριστιανικής 'Εκκλησίας, ούτω δέ ή Λειτουργία Αύτης είνε κτή ή του Μ. Βασιλείου και του Ι. Χρυσοστόμου.

'Η 'Ελληνική 'Εκκλησία μεταχειριζομένη έν τῇ λατρείᾳ κτή και αναγινώσκουσα την Κ. Διαθήκην έν τῇ πρωτοτύπῳ αύτης γλώσσῃ, όχι μόνον επέτρεψεν εις τους λοιπούς ήμοδόξους λαούς, εις ους μετέδωκε τον Χριστιανισμόν, να έχωσιν ιδίαν εκκλησιαστικήν γλώσσαν, αλλά και έδημιούργησε τοιαύτην.

Είνε γνωσται εκ της 'Ιστορίας αι μεγάλαι ύπηρεσίαι τάς ήποιας παρέσχεν ή 'Ορθ. 'Εκκλησία προς διάδοσιν και άνάπτυξιν της Χριτικής Πίστεως. Γνωστοι οι άγώνες Αύτης κατά του Μουσουλμανισμού και άλλων έχθρῶν της Χριστιανικής Πίστεως. Γνωστόν το μαρτυρικόν αίμα, το όποτον επί μακροῦς αιώνας έχύθη και χύνεται ακόμη έν ταίς 'Ορθόδοξοις χώραις.

Περιττόν λοιπόν, όμιλοῦντες προς ειδότας να εκθέσωμεν διά μακρῶν το ένδοξον ιστορικόν παρελθόν της 'Ορθ. 'Ανατολικής 'Εκκλησίας, ως επιτραπή δμως ήμῶν ή καύχησις, ότι παρά τους άπηνεις αυτούς διωγμούς και τάς καταπίεσεις, ή 'Ορθ. 'Εκκλησία ήδυνήθη να διατηρήση την 'Ορθόδοξον Αύτης Πίστιν.

Μέχρι του ΘΙ αιώνοσ και μετά ταῦτα δέν έπαυσεν έργαζομένη και ευχόμενη υπέρ της ένώσεως όχι μόνον μετά της

Δυτικῆς ἀλλὰ καὶ τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν, δεικνύουσα πάντοτε πνεῦμα συνδιαλλαγῆς καὶ Χριστικῆς ἀγάπης. Τὸ πνεῦμα τοῦτο μαρτυροῦσιν αἱ εἰλικρινεῖς προσπάθειαι πρὸς ἔνωσιν μετὰ τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ τῇ Ἀμερικῇ. Διὰ ταῦτα μετὰ χαρᾶς ἰδιαίτερας ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐχαιρέτισε τὴν κίνησιν τῆς «Παγκοσμίου Συνδιασκέψεως» καὶ ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν εἰς τὴν προκαταρκτικὴν ταύτην Συνδιάσκεψιν. Ἡ Ὁρθ. Ἐκκλησία τὴν ἔνωσιν ἐννοεῖ πραγματικὴν καὶ ἀληθῆ ἔνωσιν ἐν πίστει καὶ διοικήσει, ὅπως ὁρθῶς ἀντελήφθη καὶ διευτύπωσεν αὐτὴν ἡ «Παγκόσμιος Συνδιάσκεψις». Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἡ παρούσα Συνδιάσκεψις εἶνε προκαταρκτικὴ καὶ ἐν αὐτῇ δὲν πρόκειται νὰ συζητηθῶσιν αἱ δογματικαὶ τῶν Ἐκκλησιῶν διαφοραὶ, διότι θὰ προσκάλει μακροτάτας καὶ ἀνευ ἀποτελέσματος συζητήσεις, διὰ τοῦτο οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας ἀπεφάσισαν νὰ ὑποβάλωσι πρόγραμμα συνεννοήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλληλεγγύης καὶ συνεργασίας ἐν τοῖς ἔργοις τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐπικρατήσεως ἐν τῷ κόσμῳ τῶν Χριστιανικῶν ἀρχῶν. Ἡ τοιαύτη τῶν Ἐκκλησιῶν συνεννόησις θὰ προπαρασκευάσῃ τὴν βαθμιαίαν προσέγγισιν καὶ τελικὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, συμφώνως τῇ ρήσει τοῦ Κυρίου «ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν».

Βεβαίως τὸ ἡμέτερον πρόγραμμα δὲν νομίζομεν ὅτι θὰ εἶνε τὸ μόνον, διότι θὰ ἀκούσωμεν καὶ ἐκ μέρους ἄλλων Ἐκκλησιῶν προβαλλόμενα παρόμοια προγράμματα, ἵνα οὕτως ἐκ τούτων καταρτισθῇ τὸ ὁριστικὸν πρόγραμμα τοῦ συνεδρίου ἐκείνου, ὅπερ ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς πρὸς τὴν ἔνωσιν. Ὁμιλοῦμεν περὶ ἔνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ λησμονοῦμεν συνήθως, ὅτι τὸ διέπον τὰς μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεις πνεῦμα ὑπε-

ξεν ὅχι μόνον πνεῦμα ἀδιαφορίας, ἀλλὰ καὶ πνεῦμα ἐχθρότητος πολλάκις. Πῶς λοιπὸν θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἔνωσιν ἐὰν μὴ προηγουμένως ἀποσκορακίσωμεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀδιαφορίας, ἐὰν μὴ θελήσωμεν νὰ γνωρίσωμεν καλῶς ἀλλήλους, ἐὰν τελείως ἀγνωῶμεν ἀλλήλους; Δὲν θὰ γελᾶσθε βεβαίως ἀκούοντες, ὅτι ἠρωτήθην ποτὲ, ἂν οἱ Ὁρθόδοξοι πιστεύωμεν εἰς Χριστόν. Τὸ πρόγραμμα λοιπὸν, τὸ ὁποῖον ὑποβάλλω εἰς τὸ συνέδριον ἐκ μέρους τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας, ὡς κυριώτεραν αὐτοῦ ιδέαν ἔχει τὴν ἐγκαθίδρουσιν ἀληθοῦς φιλικῆς συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν ὁμάδων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑψίστου νόμου, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος ἡμῶν, τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης. Τὸ ὑποβαλλόμενον πρόγραμμα ἀποβλέπει τὸ γε νῦν εἰς τὴν δημιουργίαν κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸν τρόπον τῆς κοινωνίας τῶν ἔθνων, ἡτις θὰ προλειάνῃ τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ἐν πίστει καὶ διοικήσει ἔνώσεως αὐτῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνάγκη νὰ ἐκλείψωσι πρῶτον ἡ ἀγνοία, ἡ ἐχθρότης καὶ ὁ ἐγωϊσμός. Διὰ τοῦτο ὡς ἰὸν σημεῖον ἐν τῷ προγράμματι ἡμῶν ὠρίσαμεν τὴν κατάπαυσιν τοῦ προσηλυτισμοῦ μεταξὺ τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν σύναψιν ἀμοιβαίας συνεννοήσεως ὡς πρὸς τὰς μεταξὺ τῶν μὴ Χριστιανῶν ἱεραποστολάς. Εἶνε γνωστὸν, ὅτι πολλαὶ Ἐκκλησίαι ἐμπνεόμεναι ὑπὸ τοῦ ἐγωϊσμοῦ, περὶ οὗ ὠμίλησα ἀνωτέρω, καὶ θεωροῦσαι ὅτι τὰ μέλη τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν εἶνε ὠρισμένως καταδεδικασμένα εἰς ἀπώλειαν προσπαθοῦσι νὰ προσηλυτίσωσιν αὐτὰ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν Ἐκκλησίαν. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπεκταθῶ εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ σημείου τούτου. Τὸ μόνον ὁμοῦς ὅπερ ἐπιθυμῶ νὰ εἴπω πρὸς ὅλους τὰς Ἐκκλησίας ἐκ μέρους τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἀγίας Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἶνε, ὅτι αὕτη ὡς καὶ κατὰ τὸ

παρελθόν οὕτω καὶ ἐν τῷ μέλλοντι οὐδέποτε θὰ ἐπιχειρήσῃ προσηλυτισμὸν μεταξὺ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν. Τούναντίον μάλιστα εἶνε διατεθειμένη νὰ βοηθήσῃ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας πρὸς διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου μεταξὺ μὴ Χριστιανῶν, ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ τοῦτο. Δὲν θὰ ἠδύναντο αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν ἐνταῦθα νὰ προβῶσιν εἰς παρομοίαν ἀμοιβαίαν ὑπόσχεσιν; Καὶ ἂν τὸ σημεῖον τοῦτο ἐγίνετο γενικῶς ἀποδεκτὸν, δὲν νομίζετε, ὅτι οὕτω τὸ Παγκόσμιον συνέδριον θὰ ἐποίει μέγιστον βῆμα πρὸς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν; Αἱ σημεριναὶ Ἐκκλησίαι εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφοροι πρὸς ἀλλήλας, τὰ δὲ μέλη τῆς μᾶς ἀγνοοῦσιν εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκονται ἢ τί πράττουσι τὰ μέλη τῆς ἄλλης. Δὲν νομίζετε ὅτι, ἂν οἱ σημερινοὶ Χριστιανοὶ συμπεριεφέροντο πρὸς ἀλλήλους ὡς οἱ Χρῆνοι τῶν πρώτων αἰώνων κατὰ τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν σχέσεις, τοῦτο θὰ διηκόλυνε τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ἰδρυσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, περὶ τῆς ὁποίας προσευχόμεθα καθ' ἐκάστην; τοῦτο εἶνε τὸ 2ον σημεῖον τοῦ προγράμματος ἡμῶν: ἡ ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν Χρῆκων Ἐκκῶν. Ὡς 3ον ὠρίσαμεν τὴν ἐπικοινωνίαν καὶ συνεργασίαν τῶν Ἐκκῶν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν Χρῆκων ἀρχῶν κυρίως ἐναντίον παντὸς συστήματος καταπολεμοῦντος ταύτας. Ποσάκις ὄχι μόνον Χρῆκαὶ ἀρχαί, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληροὶ Χρῆκοὶ λαοὶ ἐποδοπατήθησαν καὶ κατεδιώχθησαν ὑπὸ ἄλλων, Χριστιανικῶν ἢ μὴ, συστημάτων, σιγὴν ἀπόλυτον τήρουσῶν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν! Ἐπιθυμῶ νὰ ὑπομνήσω εἰς ὑμᾶς (καὶ διατὶ ὄχι; καὶ ἂν φανῇ ἐγωϊστικόν) πως, ὁμιλῶ πρὸς Χριστιανοὺς) τὰς φοβεράς σφαγὰς τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐκ μέρους τῶν Τούρκων, χωρὶς νὰ ἀκουσθῇ οὐδὲ λέξεις συμπαιθείας ἐκ μέρους πλείστων Ἐκκλησιῶν. Δὲν φρονεῖτε ὅτι, πραγματικὸν κοινὸν ἐνδιαφέρον ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ προελάμβανεν ἐν τῷ μέλλοντι παρόμοια κακουργήματα; Τὸ κοινὸν τοῦτο ἐνδιαφέ-

ρον πρέπει νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὰ διάφορα κοινωνικά προβλήματα, οἷα τὰ τοῦ Μπολσεβικισμοῦ, τοῦ ἀλκοολισμοῦ κ. τ. λ., ὅποτε ἄριστα θὰ προκύψωσιν ἀποτελέσματα. Οὕτω σκεπτόμενον καὶ οὕτως ἐνεργοῦν τὸ ἡμέτερον συνέδριον, εἰμὶ βέβαιος, ὅτι βαδίζει τὴν εὐθείαν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ὁδόν. Ὡς 4ον, τὴν ἀμοιβαίαν γνῶσιν καὶ σπουδὴν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἄς γνωρίσωμεν ἀλλήλους, τοσαῦται εὐκαιραὶ ἀπολέσθησαν, ἃς χρησιμοποίησωμεν πᾶσαν τοιαύτην ἐν τῷ μέλλοντι δι' ἀναπτύξεως φιλικῶν σχέσεων, δι' ἀμοιβαίας ἀλληλογραφίας τῶν ἀτόμων καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, δι' ἀποστολῆς ἀντιπροσώπων πρὸς ἀμοιβαίαν γνωριμίαν καὶ σπουδὴν. Ὡς 5ον, τὴν ἔνωσιν τῶν μικρῶν συγγενῶν πρὸς ἀλλήλας Ἐκκλησιῶν. Δὲν φρονεῖτε, ὅτι ἄριστον θὰ ἦτο, ἂν ἐν τῷ μέλλοντι παγκοσμίῳ Συνεδρίῳ ἀντὶ 16 ἐπαρουσιάζοντο μόνον 6 ὀμάδες; Δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω, ὅτι ἡ μετέρα Ἐκκλησία θὰ καταβάλῃ πᾶσαν πρὸς τοῦτο προσπάθειαν. Ὡς 6ον, τὴν ἐν εἰρηρικῷ πνεύματι ἐξέτασιν τῶν δογματικῶν διαφορῶν, καὶ ὡς 7ον, τὴν ἀποχὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τῶν πολιτικῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα πρέπει ν' ἀφεθῶσιν εἰς τὰς πολιτικὰς ἀρχάς. Ἐὰν πράξωμεν πάντα ταῦτα, ἐλπίζομεν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ 8ον σημεῖον τοῦ ἡμετέρου προγράμματος, τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ συνεδρίου, εἰς τὴν ἔνωσιν δηλονότι τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν πίστει καὶ ἐν διοικήσει. Ἄλλ' ἤδη προβάλλω τὸ ἐρώτημα: Πῶς φρονοῦμεν, ὅτι δύνανται ταῦτα νὰ πραγματοποιηθῶσιν; ἀκριβῶς εἰς τοῦτο ἀποβλέπει ἡ ὁργάνωσις τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἣτις νομίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ συγκροτηθῇ ὡς ἑξῆς. α) νὰ καθορισθῇ μόνιμος κεντρικὴ ἐπιτροπὴ τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, πρὸς ἐπιδίωξιν τοῦ ἀνωτέρου σκοποῦ. β) νὰ ὁρισθῶσι διάφοροι ἐπιτροπαὶ ἐν ἐκάστη Ἐκκλησίᾳ ἀν-

τιπροσωπευομένη ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀνενόησιν καὶ συνεργασίαν μετὰ τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς γ) νὰ ἰδρυθῆ εἰδικὸν δημοσιογραφικὸν ὄργανον τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. δ) νὰ συγκροτηθῶσι, χάριν τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν, διάφορα συνέδρια, τῶν ὁποίων ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος θὰ καθορίζεται ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. καὶ ε) νὰ ὀρισθῆ ἀπὸ τοῦδε ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τοῦ πρώτου Παγκριστιανικοῦ Συνεδρίου.

Τοιοῦτο τὸ ἡμέτερον πρόγραμμα φρονοῦμεν ἀδιστάκτως, ὅτι, ἂν τὸ παρὸν συνέδριον ἀπεδέχεται τοῦτο ἢ ἄλλο τι παρόμοιον πρόγραμμα, θὰ ἐφθάνει εἰς πρακτικὸν ἀποτέλεσμα καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι τὸ μέλλον συνέδριον, ἂν μὴ ἀπέτελει τὸ τελευταῖον συνέδριον πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, θὰ ἦτο τοῦλάχιστον ἡ ἀρχὴ τῆς λύσεως τοῦ μεγάλου προβλήματος τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Εἶθε δὲ Ὑψίστος νὰ καθοδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς εὐρεσιν τῆς ἀρχῆς διότι, «ἀρχὴ τὸ ἡμῶν τοῦ παντός.»

Αἱ τε δηλώσεις αὗται καὶ τὸ πρόγραμμα τῶν Ὀρθοδόξων ἐνεποίησαν ἀρίστην ἐντύπωσιν, ἐν μέσῳ δὲ ζωηρῶν ἐπιφωνήσεων ἀπεφασίσθη νὰ παραπεμφθῆ τὸ πρόγραμμα εἰς τὴν εἰσηγητικὴν Ἐπιτροπεῖαν πρὸς μελέτην καὶ ὑποβολὴν εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν. Ἄλλ' ἐν τῇ Ἐπιτροπεῖᾳ παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τῶν Ὀρθοδόξων, ἐπεκράτησε γνώμη ν' ἀναπτυχθῶσι συντόμως ἐν τῇ Συνδιασκέψει αἰχμοδογματικαὶ ἀπόψεις τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν, ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐννοίας τῆς ἠνωμένης Ἐκκλησίας, τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἐν τῇ ἠνωμένῃ Ἐκκλησίᾳ. Τὸ πρῶτον ζήτημα εἰσηγήθη ὁ πρ. Ἐπίσκοπος Ὁξφόρδης Γκῶρ, ἀναπτύξας τὸ περὶ Ἐκκλησίας ζήτημα κατ' ἀντιλήψεις μὴ ἀπομακρυνόμενας κατὰ πολλὰ τῶν

Ὀρθοδόξων περὶ Ἐκκλησίας ἀντιλήψεων, ἀλλ' οἱ μετ' αὐτὸν ἀβόντες τὸ λόγον, παρέστησαν τὴν ἔννοιαν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἀλληλοσυγκρουόμενας γνώμης τοῦ Προτεσταντισμοῦ.

Ὁ Εἰσηγητὴς τῶν δύο ἐτέρων ζητημάτων: τίς δέον γὰρ εἶνε ἡ θέσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, Α. Ἄνδερσον Σκόττ, ἀντεπροσώπευσε τὰς ἀκρότητας τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ζητήσας ν' ἀποδείξῃ, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη συμβόλου Πίστεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ συζήτησις ὑπῆρξε ζωηροτάτη, πλείστων λαβόντων τὸν λόγον καὶ πειραθέντων διὰ διαφόρων σκέψεων καὶ συλλογισμῶν, τῶν μὲν ν' ἀποδείξωσι τὴν ἀνάγκην Συμβόλου, τῶν δὲ ν' ἀποκρούσωσιν αὐτήν. Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 317 Ἀγούστου ὁ Ἀρχιμανδριτὴς Χρ. Παπαδόπουλος, λαβὼν τὸν λόγον, ὑπέδειξεν ὅτι ἡ συζήτησις, μὴ διεξαγομένη ὀρθῶς, δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ ὀρθὰ ἀποτελέσματα, εἶπε δὲ τὰ ἑξῆς:

Ἄς ἐπιτραπῆ εἰς ἀντιπρόσωπον τῆς Ὀρθ. Ἐκκλησίας νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ἡ διεξαγομένη συζήτησις δὲν δύναται νὰ καταφθάσῃ εἰς ὀρθὰ συμπεράσματα, ἂν μὴ στηριχθῆ ἐπὶ ἐδάφους διαφόρου τοῦ ἐφ' οὗ ἐστήριξαν αὐτὴν οἱ προλαλήσαντες καὶ ἂν μὴ λάβῃ οὕτω τὴν προσήκουσαν κατεύθυνσιν.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν νεωτέρων Ἐκκλησιῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ ἐρευνῇ τῶν ζητημάτων, ἐφ' ὧν διεξάγεται ἡ συζήτησις τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ θεολογοῦσι κατὰ τὰς προσωπικὰς αὐτῶν ἀντιλήψεις. Νομίζω ὅμως, ὅτι θὰ ἦτο ὠφέλιμον νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ χριστιανικὴ ἀρχαιότης προστίθῃμι, ὅτι τοῦτο καὶ δίκαιον καὶ ἀπαραίτητον εἶνε, διότι ὁ χριστιανισμὸς εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἱστορικὸν γεγονός ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ὁποίου εἴμεθα ἐνταῦθα συνηθροισμένοι.

Ἐάν δ' ἐξετάσωμεν τί ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἐδίδασκε περὶ τῶν ὑπὸ συζήτησιν Θεολογικῶν ζητημάτων, πῶς καὶ ἐπὶ τίνων βάσεων ἐστήριξε τὴν λύσιν αὐτῶν, θὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς. Κατὰ τοὺς πρώτους ἤδη χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ παρουσιάζοντό τινες μὴ ἀντιλαμβανόμενοι ὀρθῶς τῶν ἀληθειῶν Αὐτοῦ ἢ διαστρέφοντες αὐτάς, μὴ ὑπαρχούσης ἔτι συστηματικῆς αὐτῶν ἐκθέσεως. Πρῶτοι ἀνέλαβον νὰ ἐκθέσωσι τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν συστηματικῶς οἱ Ἀπολογηταὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀλλ' οὗτοι θελήσαντες νὰ συμβιβάσωσι τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν μετὰ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ὑπῆρξαν μᾶλλον φιλόσοφοι ἢ χριστιανοὶ θεολόγοι. Δὲν ἠδυνήθησαν νὰ παραστήσωσιν ἀντικειμενικῶς τὰς χριστιανικὰς ἀληθείας, στηριχθέντες μᾶλλον ἐπὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς Φιλοσοφίας ἢ ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Μετ' αὐτοὺς ὁ ἐπίσκοπος Λουγδούνων Εἰρηναῖος ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν κατὰ τῶν αἰρετικῶν ἐστηρίχθη μόνον ἐπὶ τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Ἀλλ' ἡ μονομερὴς αὐτοῦ ἐργασία δὲν ἀπέδωκεν ἐν πᾶσιν ὀρθὰ συμπεράσματα. Ὁ Ἰππόλυτος Ρώμης μετὰ τὸν Εἰρηναῖον ἐπανῆλθε μᾶλλον εἰς τὸν τρόπον τοῦ θεολογεῖν τῶν Ἀπολογητῶν ἄχρις οὗ ὁ σύγχρονος αὐτῷ Ὡριγένης, ὁ πατὴρ τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης, καθώρισε τὰς ὀρθὰς αὐτῆς βάσεις καὶ ὑπέδειξε πῶς πρέπει νὰ ἐπιλύονται τὰ θεολογικὰ ζητήματα καὶ νὰ ἐκτίθενται αἱ ἀλήθειαι τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ παράδοσις εἰσὶν αἱ πηγαί, ἐξ ὧν ἀρυόμενος ὁ Θεολόγος τὰς χριστιανικὰς ἀληθείας, δύναται διὰ τοῦ λόγου νὰ κατανοῇ αὐτάς ὅσον αὐτῷ ἐφικτὸν καὶ ἐκθέτῃ συστηματικῶς. Ἡ Ἁγ. Γραφή, ὡς θεία ἀποκάλυψις ἐρμηνευομένη καὶ συμπληρουμένη διὰ τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως, δεόν νὰ καθοδηγῇ ἡμᾶς ἀσφαλῶς πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας.

Ὁ Ὡριγένης ἐτόνισε τὴν σημασίαν τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἐν αὐτῇ σώζεται ἡ ἀντικειμενικῶς ὑφισταμένη χριστιανικὴ ἀλήθεια διὰ τε τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως. Ἡ Ἐκκλησία, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, εἶνε Ἐκκλησία τοῦ ζῶντος Θεοῦ, στόλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας. Ὁ Ὡριγένης ἠστόχησεν ἐν τισὶ ζητήμασι, ἐν οἷς δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀποφανθῆ ἡ Ἐκκλησία, ἀλλ' αἱ καθορισθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ βάσεις τῶν θεολογικῶν ἐρευνῶν ἐπακράτησαν ἔκτοτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Διὰ τῶν ὑποδειχθέντων ὑπ' αὐτοῦ τρόπων ἐλύοντο τὰ ἀναφαινόμενα ζητήματα.

Διὰν ἐγκαίρως ὅμως παρέστη ἡ ἀνάγκη καὶ συνοπτικῆς ἐκθέσεως τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας· ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπῆρχον σύμβολα ἀπαγγελλόμενα ὑπὸ τῶν βαπτιζομένων, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἐπίσημον σύμβολον τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ὑπῆρξε τὸ ὑπὸ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου συνταχθὲν καὶ ὑπὸ τῆς Β' συμπληρωθὲν, ὅπερ ἔχει κῦρος ἀπόλυτον. Οἰκοῦσιν ἐννοεῖται, ὅτι τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ τὴν ὅλην διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ περιέχει τὰ θεμελιώδη Αὐτῆς σημεῖα ἅτινα δεόν νὰ ὁμολογῶσιν οἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνούμενοι πιστοί.

Ἡ ἀναγνώρισις ἐνὸς συμβόλου τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας εἶνε προφανῆς, διότι δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῆ ἄλλως ἢ ἐνότις τῶν πιστῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως. Τὸ Σύμβολον εἶνε ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ διὰ τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ τῆς παραδόσεως σώζεται ἀντικειμενικῶς ἡ ἀλήθεια, ἣν καλεῖται πᾶς ἐπὶ μέρους πιστὸς ν' ἀποδεχθῆ. Πᾶσα δὲ τούτου ἔρευνα πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐν τῷ Συμβόλῳ ἢ ἐκτὸς αὐτοῦ διδασκαλίας δεόν νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως.

Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν θεολογικὴν μέθοδον τοῦ Ὡρι-

γένους κατὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν ζητημάτων μὴ περιοριζόμενοι εἰς διαφοροὺς συλλογισμοὺς, ἀλλ' ἐξετάζοντες τὴ Ἁγ. Γραφή καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις διδάσκουσιν. Ἄς θελήσωμεν νὰ μάθωμεν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ λύσωμεν δι' αὐτῆς τὰ συζητούμενα θέματα».

Μετὰ τοῦτο τρεῖς τῶν λαβόντων τὸν λόγον, ὁ Ἐπίσκοπος Γκώρ, ὁ καθηγητὴς Κόπερ καὶ ἰδίως ὁ Ἐπίσκοπος Βομβρίας ζωηρῶς καὶ θερμῶς ὠμίλησαν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς παραδοχῆς τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως, ἐφ' οὗ δύναται νὰ στηριχθῆ ἡ ἔνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ συζήτησις ἐληξε δι' ἀποφάσεως, ὅπως τὰ τρία ἀνωτέρω ζητήματα παραπεμφθῶσιν εἰς τὸ μέλλον Παγγρησιακὸν Συνέδριον, διὰ τῆς μελλούσης νὰ καταρτισθῆ μεγάλης Ἐπιτροπείας ἐξ ἀντιπροσώπων ἀπασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Χριστιανικῶν Κοινοτήτων, εἰς ἣν θ' ἀνετίθετο ἡ περαιτέρω διεύθυνσις τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν καὶ μελετῶν πρὸς συγκροτήσιν τοῦ Παγγρησιακοῦ Συνεδρίου.

Ἐκ τῶν γενομένων τούτων συζητήσεων ἀπεδείχθη, ὅτι τῶ ὄντι τὰ ἀνωτέρω ζητήματα χωρίζουσι βαθέως καὶ οὐαιωδῶς τὰς νεωτέρας Ἐκκλησίας καὶ Χριστιανικὰς Κοινοτητας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἀπ' ἀλλήλων καὶ δι' ἀπὸ τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο οἱ ἐν τῇ Προκαταρκτικῇ Συνδιασκέψει ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας δὲν ἐπαύσαμεν τονίζοντες τὴν ἀνάγκην τῆς φιλικῆς συνεννοήσεως καὶ ἀλληλεγγύης τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Κοινοτήτων πρὸ πάσης δογματικῆς συζητήσεως. Ἐπὶ τούτου καὶ εἰδικώτερον ἔλαβε τὸν λόγον ἐν τῶν μελῶν τῆς ἀντιπροσωπείας, ὁ Ἐμμανουὴλ Λουκαράς ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 3]16 Ἀυγούστου, τονίσας τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, εἰπὼν δὲ τὰ ἑξῆς:

«Πάντες οἱ προλαλήσαντες διεπραγματεύθησαν δογματικὰ ζητήματα, καὶ ἐν τούτοις ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀφορῶντα τὸν χριστιανισμὸν ἐν τῶ συνόλω του. Νομίζομεν ὅτι ἡ ἐξέτασις τῶν ζητημάτων τούτων, πρὶν ἢ εἰσελθῶμεν εἰς τὰ δογματικὰ, μεγάλως θὰ διευκόλυνεν ἂν ὄχι τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦλάχιστον τὴν ἐνότητα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Καὶ ἐν πρώτοις ἐρωτῶ ὑπάρχει ἀλληλεγγύη τις μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν; ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι καὶ αἱ χριστιανικαὶ ὁμάδες ἔχουν τὰ αὐτὰ ἰδεώδη καὶ ἐπιδιώκουν τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ὅποιον ὤρισεν ὁ ἰδρυτὴς τοῦ χριστιανισμοῦ, ἢ μήπως ὑπάρχουν Ἐκκλησίαι ἢ καὶ Κοινοότητες χριστιανικαὶ ἐπιδιώκουσαι ἄλλους σκοποὺς ξένους πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ; Ἐπειδὴ ὁ χρόνος τῆς ὁμιλίας μου εἶνε περιορισμένος, διὰ τοῦτο θὰ προσπαθῆσω νὰ εἶπω ὀλίγα τινὰ μόνον ἀναφορικῶς πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἀλληλεγγύην. Ἐξετάζοντες τὴν ἱστορίαν τοῦ χριστιανισμοῦ, μετὰ λύπης παρατηροῦμεν, ὅτι τοιαύτη τις ἀλληλεγγύη δὲν ὑφίσταται. Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ, αἰῶνας διωγμῶν, ὑπῆρχεν ἀλληλεγγύη τις. Κατόπιν ὁμως, δταν ὁ χριστιανισμὸς ἐξηπλώθη ἀνὰ τὸν κόσμον καὶ ἐγένετο ἀποδεκτὸς ὑπὸ πολλῶν ἔθνων, ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη ἐξηφανίσθη. Καὶ ὄχι μόνον ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν χριστιανῶν δὲν ὑπῆρχεν, ἀλλὰ πολλάκις εἰς τοὺς κόλπους μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας, ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χριστιανικοῦ ἔθνους ἔλαβον χώραν διωγμοὶ καὶ σφαγαὶ διὰ καθαρῶς θρησκευτικὸς λόγους. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν παρουσιάζει οὔτε ὁ Ἰουδαϊσμὸς οὔτε ὁ Μωαμεθανισμὸς. Εἰς τὰς δύο ταύτας μονοθεϊστικὰς θρησκείας ἡ ἀλληλεγγύη ὑφίσταται, ἐνῶ εἰς τὴν θρησκείαν Ἐκείνου, ὁ ὅποιος ἐδίδαξε τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν συγχώρησιν πρὸς τὸν

ἐχθρόν, δὲν ὑπάρχει. Οἱ χριστιανικοὶ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς, οἵτινες εἶχον τὸ δυστύχημα νὰ ὑποταχθοῦν ὑπὸ λαοὺς μὴ χριστιανικοὺς, ὑπέστησαν μαρτύρια, διωγμοὺς καὶ σφαγὰς μέχρι τελείας αὐτῶν ἐξοντώσεως. Καὶ ὁ μόνος λόγος τῶν μαρτύρων τῶν εἶνε, ὅτι ἦσαν χριστιανοί. Τί ἐπραξαν ὑπὲρ αὐτῶν οἱ ἄλλοι χριστιανοί; Ὅχι μόνον οὐδὲν ἐπραξαν, ἀλλὰ μία Ἐκκλησία, ἡ δυνατωτέρα, ἐπωφελομένη τῶν συμφορῶν αὐτῶν, ἐζήτησε καὶ ζητεῖ ἀκόμη τὴν πνευματικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ὑποδούλωσιν· ἀλλὰ θὰ ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι μὲ τὴν σκοτεινότητα τοῦ παρελθόντος καὶ τὴν ἄγνοιαν τῶν χριστιανικῶν λαῶν τοιαύτη τις ἀλληλεγγύη δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ. Ἡ τοιαύτη ἀλληλεγγύη ὑπάρχει σήμερον; Ὡς γνωστὸν κατὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον ἐν Τουρκίᾳ ἔλαβον χώραν καταδιωγμοὶ καὶ σφαγαὶ ἀνήκουστοι, κατὰ τὰς ὁποίας χιλιάδες πολλαὶ Ἀρμενίων, Ἑλλήνων καὶ Σύρων εὗρον τὸν θάνατον. Τί ἐπραξαν ὑπὲρ αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ τῶν χριστιανῶν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς; Ἐκτὸς διαμαρτυριῶν τινῶν ἀκουσθεισῶν ἐν Ἀμερικῇ καὶ Ἀγγλίᾳ, ἀσθενῶν καὶ τούτων, ὁ χριστιανικὸς κόσμος ἔμεινεν ἀδιάφορος. Δὲν εἶνε αἰσχος, καθ' ἣν στιγμὴν ὀλόκληρος ἡ Εὐρώπη καὶ Ἀμερικῇ, αἱ δύο ἰσχυρότεροι ἡπείροι αἱ διέπυσαι τὸν κόσμον, εἶνε χριστιανικαί, νὰ ὑπάρχουν ἀκόμη διωγμοὶ καὶ σφαγαὶ ἐν Τουρκίᾳ ἢ ἀλλάχοῦ; Καὶ ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει χριστιανικὴ ἀλληλεγγύη καὶ ἀδελφικὸν ἐνδιαφέρον, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ὄχι μόνον ἔνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνότης τις τοῦ χριστιανισμοῦ; Διὰ τοῦτο ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας, πρὸ πάσης ἄλλης δογματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς συζητήσεως, θέτει ἐνώπιον τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου τὸ ζήτημα τῆς χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἐρωτᾷ: Ὑπάρχει τοιαύτη; καὶ ἂν ὑπάρχει πῶς ἐκ-

δηλοῦται; ἡ ζωὴ ἢ ὁ θάνατος μᾶς Ἐκκλησίας ἢ μιᾶς χριστιανικῆς ὁμάδος ἐνδιαφέρει τοὺς ἄλλους χριστιανούς; Ὡς γνωστὸν ἑκατομμύρια χριστιανῶν διατελοῦν ἀκόμη ὑπὸ μὴ χριστιανικὰς κυβερνήσεις. Ἐν ἡ περιπτώσει ἐγερθῶν καὶ πάλιν ἐναντίον αὐτῶν διωγμοὶ καὶ λάβουν χώραν σφαγαὶ, ποῖα θὰ εἶνε ἡ στάσις ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ ἰδιαίτερος τῶν χριστιανικῶν Κυβερνήσεων; ἀλλὰ καὶ ἂν μία Ἐκκλησία ἢ ὁμάς χριστιανικὴ ἐπιβουλευέται τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἄλλης ἀντιπράττουσα πρὸς τὴν χριστιανικὴν συνείδησιν ποῖα θὰ εἶνε ἡ στάσις τῶν ἄλλων ἀλληλεγγύων Ἐκκλησιῶν; Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας, ἔχουσα ὑπ' ὄψει ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ὑποβάλλει ὑπὸ τὴν ἐγκρισιν τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου τὰς ἑξῆς προτάσεις μὲ τὴν παράκλησιν νὰ τὰς ἀποδεχθῇ. 1.— Τὸ Παγκοσμιοῦ Συνεδρίου καίτοι προεισαγωγικὸν ὀφείλει νὰ προκηρῶξῃ ἀμέσως ὡς ἀρχὴν αὐτοῦ τὴν χριστιανικὴν ἀλληλεγγύην μεταξὺ ὅλων τῶν χριστιανῶν καὶ ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν. 2.— Νὰ γείνη τὸ ζήτημα τοῦτο ἀντικείμενον μελέτης ὑπὸ τῆς μελλούσης Παγκοσμίου Συνδιασκέψεως. 3.— Νὰ ἐπιπροσποθῇ ἡ δημιουργηθεῖσα ἐν Κεντρικῇ Παγκοσμιοῦ Ἐπιτροπῇ νὰ παρακολουθῇ τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἐν ἡ περιπτώσει ἐνηργουῖντο καὶ πάλιν διωγμοὶ κατὰ τῶν χριστιανῶν νὰ εἰδοποιῇ ὅλας τὰς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας πρὸς πάνδημον καὶ παγκοσμιοῦ διαμαρτυρίαν. 4.— Νὰ μελετήσῃ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα ἐκάστη χριστιανικὴ ὁμάς θὰ μετεχειρίζετο διὰ νὰ ὑποχρεώσῃ τὰς οικείας χριστιανικὰς κυβερνήσεις πρὸς ἐπέμβασιν. 5.— Ἐν ὀνόματι τῆς χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης νὰ διατηρηθῶν τὰ ὑπὸ ἐκάστης Ἐκκλησίας κερτημένα δίκαια εἰς τοὺς ἁγίους Τόπους».

Αἱ προτάσεις αὗται ἐγένοντο ἀποδεκταὶ καὶ παρεπέμφθησαν εἰς τὴν μεγάλην Ἐπιτροπὴν τῆς ἀκολουθίας ἢ συνηθείας» (Κωνσταντινουπόλεως).

Ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ τὸ πρόγραμμα τῆς ἀντιπροσωπει-
 ας τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας παρετέμφθη εἰς εἰδικὴν Ἐπιτρο-
 πὴν, ἀποτελεσθεῖσαν ἐκ τοῦ ἀγγλικανοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Ἀγ.
 Ἀνδρέου τῆς Σκωτίας, τοῦ Πρεσβυτέρου Καθηγητοῦ Ραμαεὶ
 καὶ τοῦ Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, ἐν ᾗ ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἡμετέρας προ-
 τάσεως περὶ καταργήσεως τοῦ προσηλυτισμοῦ, προὐκλήθη
 καὶ τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἐλευθέρου κυκλοφορίας τῶν Ἁγίων
 Γραφῶν ἐν τῇ Ὁρθ. Ἀνατολῇ. Ἡμεῖς ἐδηλώσαμεν, διὰ τὴν
 διάδοσιν τῶν Ἀγ. Γραφῶν εἶνε ἐλευθέρου, ἀρκεῖ μόνον νὰ
 γίνηται ἐν τῷ πρωτοτύπῳ καὶ μετὰ προηγουμένην συνεννό-
 ησιν μετὰ τῶν οἰκείων Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν, ἐξηγήσαμεν δ'
 ἐν τῇ ἐπομένῃ συνεδρίᾳ τῆς Συνδιασκέψεως τοὺς λόγους,
 ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπαγορεύεται ἡ μετάφρασις, συνηγόρησε
 δὲ ὑπὲρ τῆς ἀπαγορεύσεως καὶ ὁ Πρεσβυτεριανὸς Ἀγγλος
 Καθηγητὴς Κεϊ, ὅστις διαμείνας ἐφ' ἱκανὸν ἐν Κωνσταντι-
 νουπόλει ἐγνώρισε καὶ ἐξετίμησε τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ
 λαοῦ. Ἐν τῷ ἐνθουσιῶδει αὐτοῦ λόγῳ ὑπὲρ τῆς Ὁρθ. Ἐκκλη-
 σίας ἐν τῇ Συνδιασκέψει, προκειμένου περὶ τῆς μεταφράσε-
 ως τῶν Ἁγίων Γραφῶν εἰς τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν, εἶπεν
 δὲ, ἀφοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ γλωσσικὴ διόρθωσις
 τῆς πρώτης γενομένης Ἀγγλικῆς μεταφράσεως, δὲν εἶνε δυ-
 νατὸν ν' ἀπαιτῶμεν παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας νὰ με-
 ταβάλλῃ τὸ ἱερὸν πρωτότυπον κείμενον τῶν Γραφῶν. Ἡ ἀ-
 παίτησις εἶπε, τῆς μεταφράσεως τῆς Ἀγ. Γραφῆς εἰς δημώ-
 δη νεοελληνικὴν γλῶσσαν θὰ ἦτο ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν ἀπαίτησιν
 τῆς μεταφράσεως τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἰς τὴν διάλεκτον τῆς
 Γλασκόβης· τοῦτο προὐκάλεσε τοὺς γέλωτας τῶν μελῶν τῆς
 Συνδιασκέψεως.

Τὸ ἡμέτερον πρόγραμμα ἐν τῇ εἰρημένῃ ὑποεπιτροπῇ ὑ-
 πέρστη μεταβολὰς τινὰς, διατυπωθὲν ὡς ἑξῆς:

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας ὑ-
 ποβάλλουσιν εἰς τὸ Συνέδριον, ὅτι πρὸς προπαρασκευὴν τοῦ
 τρόπου τῆς ἐνώσεως, ἥτις τυγχάνει ὁ τελευταῖος αὐτοῦ σκο-
 πός, τὰ ἐπόμενα διαβήματα δεόν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀμέσως
 ἐπιβεβλημένα.

Ὁ διορισμὸς διαρκοῦς κεντρικῆς Ἐπιτροπείας, ἀντιπρο-
 σωπευούσης ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, τὰς ἐπιθυμούσας νὰ συνεργ-
 γασθῶσι, καὶ διατελούσης εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τὰς ἐπιτρο-
 πείας. Ἡ κεντρικὴ Ἐπιτροπεὶα δεόν νὰ συγκροτῆ τακτικῶς
 συνελεύσεις καὶ νὰ προβαίη εἰς τὰ προπαρασκευαστικὰ τῶν
 μελλόντων συνεδρίων. Ἡ Ἐπιτροπεὶα αὐτῆθὰ συλλέγῃ πληρο-
 φορίας, θὰ προάγῃ ἀμοιβαίαν γνωριμίαν καὶ συμπάθειαν μετα-
 ξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς ἰδρύσεως, εἰ δυνατόν, κοινοῦ πε-
 ριοδικοῦ, ὁμοίου πρὸς τὸ «*The Constructive Quarterly*».

Ἡ Ἐπιτροπεὶα ὡς σκοπὸν ἄμεσον δεόν νὰ ἔχη, ὅπως
 συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποδοχὴν καὶ πραγμάτων παρὰ τῶν δια-
 φόρων Ἐκκλησιῶν τῶν ἑξῆς ἀρχῶν:

Ἐπειδὴ πρὸς ἐξασφάλισιν πλήρους Χριστικῆς ἐλευθερίας
 δεόν νὰ ἀναγνωρισθῇ, ὅτι εἶνε ἀπαραίτητοι ἀμοιβαῖος σεβα-
 σμὸς καὶ ἀδελφικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, διὰ τοῦ-
 το δὲν ἐπιτρέπεται ἡ παρεϊσδυσις μᾶς Ἐκκλησίας εἰς ἕτεραν,
 ὅπως ἀποσπάσῃ μέλη αὐτῆς, (ἥτοι ἀπαγορεύεται ὁ προσηλυ-
 τισμὸς).

Ἐν συνδέσμῳ πρὸς ταῦτα οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθ. Ἐκ-
 κλησίας ἐπιθυμοῦσι νὰ κατανοηθῇ, ὅτι Αὕτη διαδίδει τὰς
 Ἀγίας Γραφὰς παρὰ τοῖς μέλεσιν Αὐτῆς καὶ ἀποδέχεται τὴν
 διάδοσιν αὐτῶν διὰ τῆς Βιβλικῆς Ἐταιρείας, πρὸς ἀποφυ-
 γὴν ὅμως παρεξηγήσεων ἐπιθυμοῦσιν ὅπως ζητῆται ἡ ἀδεια
 καὶ ἡ συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας ἐν τούτῳ. Ἡ Ἐπιτροπεὶα
 ἀμέσως ἐπόμενον σκοπὸν ἔξει νὰ ἐξασφαλίσῃ ὀριστικὴν ἀμοι-

βάσαν συνεννόησιν καὶ συνεργασίαν πασῶν τῶν Χριστικῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς πρὸς τὰς Ἱεραποστολάς μεταξὺ τῶν μὴ Χριστικῶν λαῶν, καὶ ἐπὶ παραδείγματι ἐν περιπτώσει Ἱεραποστολῆς παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς, ἢ Ὁρθ. Ἐκκλησίᾳ εἶνε διατεθειμένη νὰ παράσχη πᾶσαν ὑποστήριξιν εἰς ἄλλας Χριστικὰς Κοινότητας νὰ διαθέσῃ τὰ μέσα πρὸς τοιαύτην Ἱεραποστολήν. Ἐπιπροσθέτως πρὸς τοὺς δύο τούτους σκοποὺς δεόν νὰ συστηθῶσιν εἰδικαὶ Ἐπιτροπεῖαι πρὸς μελέτην δογματικῶν, ιστορικῶν καὶ λειτουργικῶν ζητημάτων καὶ παντὸς ἀφορῶντος τὴν Ἐκκλησίαν διοίκησιν καὶ ἔναρξιν διαπραγματεύσεων μεταξὺ αὐτῶν πρὸς ἀποκατάστασιν φιλίας ὡς βήματος διὰ τὴν ἐπίτευξιν πλήρους ἐνώσεως.

Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶνε πρόθυμοι νὰ συστήσωσιν κοινωσίαν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐπιδιώξιν ἐπικρατήσεως τῶν Χριστικῶν Ἀρχῶν καὶ συνεργασίας ἐναντίον παντὸς συστήματος ἀντιθέτου πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας. Ἄλλ' εὐνόητον ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν θὰ ἀναλάβῃ ἡ παρούσα Ἐπιτροπεῖα.

Κατὰ τὴν μεταμεσημβρινὴν συνεδρίαν τῆς 5]18 Αὐγούστου εἰσηγούμενος τὸ πρόγραμμα τοῦτο ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου, ὡς μέλος τῆς ὑποεπιτροπείας, ἐξήρξε τὴν μεγίστην αὐτοῦ σπουδαιότητα καὶ τὴν σημασίαν ὡς βάσεως φιλικῆς ἐνώσεως καὶ κοινωσίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπλεξε δὲ τὸ ἐγκώμιον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐν τῇ Συνδιασκέψει ἀντιπροσωπείας Αὐτῆς, τῆς λαβούσης τὴν πρωτοβουλίαν ταύτην. Τὰ αὐτὰ ἐπανελάβε τὴν ἐπαύριον καὶ ἕτερον μέλος τῆς ὑποεπιτροπείας, ὁ καθηγητὴς Ράμοσι, ἐνθουσιῶδως ὁμιλήσας ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ ἀναγνωρίσας τὴν ὀρθότητα καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἡμετέρας προτάσεως περὶ καταργήσεως τοῦ προσηλυτισμοῦ.

Ἄλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἑσπρὴν τῆς Μεταμορφώσεως,

ἡμετέρα προσκλήσει, ἡ Συνδιασκέψις ἀπεφάσισεν ἐπισημως νὰ παραστῇ ἐν τῇ Θείᾳ Λειτουργίᾳ τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας, τελεσθεῖσῃ ἐν τῷ ἐν Γενεύῃ Ρωσικῷ Ναῷ. Ἐλειτούργησεν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Παπαδόπουλος μετὰ δύο Ρώσων Πρεσβυτέρων, ἐχορυστάτησε δὲ καὶ ὠμίλησεν ἐν τέλει ὁ Μητροπολίτης Σελευκείας Γερμανός, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἱεραρχῶν. Τὰ μέλη τῆς Συνδιασκέψεως ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντα τὸν Πρόεδρον αὐτῆς, παρεκολούθησαν ἐν σώματι καὶ μετὰ μεγάλης κατανύξεως τὴν ἑλληνιστὶ τελεσθεῖσαν Θείαν Λειτουργίαν, οἱ Ἄγγλοι ἰδίως καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ Ἐπίσκοποι γονυπετεῖς τὸ πλεῖστον παρεκολούθησαν αὐτὴν, πάντες δὲ μετὰ θαυμασμοῦ ἐξεφράζοντο μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς.

Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ Ναοῦ τὰ μέλη τῆς Συνδιασκέψεως μετέβησαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ἀθηναίου μετ' ἱκανὴν δὲ συζήτησιν ἐγένετο ὁμοφώνως καὶ διὰ ζωηρῶν ἐπευφημιῶν ἀπαδεκτὸν ἐν ταῖς γενικαῖς αὐτοῦ γραμμαῖς τὸ ἡμέτερον πρόγραμμα καὶ ἀπεφασίσθη νὰ παραπεμφθῇ τοῦτο εἰς τὴν διαρκῆ Ἐπιτροπεῖαν, ἣν συνεννοουμένη μετὰ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν, νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν ὑποβολὴν αὐτοῦ ἐν τῷ προσέχει Παγκοσμῷ Συνεδρίῳ. Ἰδιαίτως ἐξήρθη ἡ περὶ καταπαύσεως τοῦ προσηλυτισμοῦ πρότασις ἡμῶν, ἐπικροτηθεῖσα ὑπὸ πάντων, ὁ δὲ Ἀρμένιος Ἐπίσκοπος Ἀμπελ παρεκάλεσεν ὅπως σημειωθῇ ἐν τοῖς πρακτικαῖς τῆς Συνδιασκέψεως ὅτι καὶ ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία, ἣν ἀντιπροσωπεύει, συνιάσεται προθύμως τῷ προγράμματι τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἐπίσκοπος Μπρέντ μετὰ τοῦτου ἀπήγγειλε λαμπρὸν λόγον ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνδιασκέψεως καὶ ἐκήρυξε τὴν λήξιν αὐτῶν, ἐξάρας καὶ οὗτος τὴν συμβολὴν τῆς Ὁρθ. ἀντι-

πρόσωπείας ἐν ταῖς ἐργασίαις τῆς Συνδιασκέψεως. Αὐθιμὸν δὲ καὶ τὴν ἐπαύριον συνῆλθεν ἡ διορισθεῖσα ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως διαρκῆς Ἐπιτροπεία, μετὰ τῆς διακριούσης τοὺς Ἀμερικανοὺς ἀκριβείας καὶ λεπτολογίας διοργανώσεως, ἔληξαν δὲ αἱ ἐργασίαι αὐτῆς δι' εὐχῆς τοῦ σεβασμίου Ἐπισκόπου τῶν Παλαιοκαθολικῶν Ἐρζογγ. Ἐν τῇ Ἐπιτροπείᾳ ταύτῃ εἰς τὴν Ὁρθ. Ἐκκλησίαν παρεχωρήθησαν ἑπτὰ θέσεις ὅλως ἐξαιρετικῶς, ἐνῶ εἰς τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας παρεχωρήθησαν οὐχὶ πλείονες τῶν 6, οὕτω δὲ ἐξελέγησαν ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως τρία μέλη τῆς διαρκοῦς Ἐπιτροπείας τοῦ Παγκοῦ Συνεδρίου ὁ Μητροπολίτης Σελευκείας Γερμανός, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος καὶ ὁ Ἀμ. Ἀλιβιζάτος διὰ τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ τὰς Ἐκκλησίας Κύπρου καὶ Ἑλλάδος, τοῦ Μητροπολίτου Σελευκείας ὀνομασθέντος ἑνὸς τῶν 4 ἐπιτιμῶν ἀντιπροέδρων, τοῦ δὲ Ἀλιβιζάτου μέλους τῆς ἐπὶ τῶν συζητητέων θεμάτων Ἐπιτροπῆς, ὁ μητροπολίτης Ὁδησσοῦ Πλάτων καὶ Ἰ. Σοκολάφ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Ρουμανίας. Τούτοις προσετέθη καὶ ὄχι μόνον μέλος ὁ Ἀρχιμ. Γεώργιος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας.

Κατὰ ταῦτα ἡ προκαταρκτικὴ Συνδιάσκεψις κατήρτισε κυρίως εἰπεῖν, τὴν διαρκῆ ἐπιτροπείαν καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς συγκροτήσεως αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι, ὡς διὰ τῶν ἀνωτέρω γενικῶς διεγράψαμεν. Προσθετέον ὅτι τῶν δαπανῶν τῆς περαιτέρω ἐνεργείας τῆς διαρκοῦς Ἐπιτροπείας καὶ τῆς συγκροτήσεως τοῦ Παγκοῦ Συνεδρίου θὰ συμμετάσχουσι πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι, πρὸς ἃς θὰ ἀπευθυνθῇ σχετικὴ ἐγκύκλιος τῆς Ἐπιτροπείας.

Ἡ προσέλευσις εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν Ρώσσοῦ Ἱεραρχοῦ παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς αὐτὴν ζωνηρῶς νὰ ἐκφράσῃ τὴν συμπάθει-

αν αὐτῆς πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἀπαισίου Μπολσεβικισμοῦ δεινοπαθοῦσαν Ρωσίαν, ἀλλ' ὁμοίως ἡ Συνδιάσκεψις ἐξέφρασε τὴν συμπάθειάν της καὶ πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς ἀπερίγραπτα δεινὰ παθόντας ἐκ τῶν Μουρμουλμάνων, ἐξέδωκε δὲ ψήφισμα ὑπὲρ τῆς κοινωνίας τῶν ἐθνῶν, εὐχρηθεῖσα τὴν εἰς αὐτὴν συμμετοχὴν τῶν μὴ συμπεριληφθέντων ἐθνῶν, τὴν πλήρη πραγματοποίησιν αὐτῆς πρὸς ἐπιφάνειαν τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συγκέντρωσις ἀντιπροσώπων 40 ἐθνῶν καὶ τοσοῦτων Ἐκκλησιῶν καὶ Χριστικῶν Κοινοτήτων ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως πρωτοφανῆς, εὐλόγως δὲ οἱ λαβόντες τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Συνδιασκέψεως εἶπον, ὅτι ἀπὸ τοῦ σχίσματος τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως οὐδέποτε ἄλλοτε συνῆλθε τοιαύτη πρὸς ἑνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Χριστικῆ συνέλευσις. Ἐν τῇ Συνδιασκέψει ἐγένοντο ἤδη καταφανεῖς αἱ μεγάλοι πρὸς ἑνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν δυσχέρειαι, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν μετασχόντων αὐτῆς ἀπέβαλε τὴν ἐλπίδα τῆς ποιητῆς ἐνώσεως ὑπὲρ ἧς καθ' ἑκάστην εὐχεται καὶ ἡ Ὁρθ. Ἐκκλησία.

Ἡ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἀναστροφή ἡμῶν μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τοσοῦτων Ἐκκλησιῶν καὶ λαῶν ἀνέπτυξε φιλικὰς σχέσεις καὶ γνωριμίας, ἀλλ' οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι ἰδιαίτερος συνεδέθημεν μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν. Οἱ πρῶτοι τούτων παρεκάλεσαν ἡμᾶς νὰ συνέλθωμεν καὶ ἰδιαίτερος εἰς ἀνεπίσημον συγδιάσκεψιν ἐπὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς Ἐκκλησίας, Ὁρθόδοξον καὶ Ἀγγλικανὴν, ζητημάτων. Ἐδέχθημεν προθύμως ταύτην, ἀνήγγειλε δ' αὐτὴν καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Παγκοῦ Συνδιασκέψεως Μπρέντι. Ἡ ἰδιαίτερα αὕτη συνέλευσις συγκροτηθεῖσα τῇ 4|17 Αὐγούστου, ἀρξαμένη καὶ λήξασα δι' εὐχῆς τῶν Ὁρθ. Ἱεραρχῶν περιεστράφη εἰς τὰ χωρίζοντα ἔτι τὰς Ἐκκλησίας ζητήματα, ἐξήρθη ἡ ἐκατέρω-

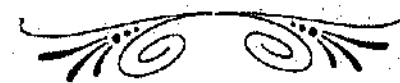
θεν υπάρχουσα ἐγκάρδιος ἐπιθυμία πρὸς ἔνωσιν, καὶ ἐμελε-
τήθησαν οἱ τρόποι τῆς ἀμοιβαίας γνωριμίας καὶ μελέτης πρὸς
ἄρσιν τῶν υπάρχουσῶν διαφορῶν. Ἡ σπουδαιοτάτη αὕτη
συνέλευσις, ἐν ἣ παρέστησαν 5 Ὁρθόδοξοι καὶ 25 περίκτου
Ἀγγλικανοὶ Ἱεράρχαι, ἕτεροι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ Θεολόγοι,
ὑπῆρξεν ἀναμφιβόλως μία τῶν πολυπληθεστέρων μέχρι τοῦδε
συναντήσεων Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν.

Τῇ πρωτοβουλίᾳ δ' ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων συνεκροτή-
θη καὶ ἰδιαιτέρα συνδιάσκεψις ἡμῶν μετὰ τῶν Παλαιοκαθο-
λικῶν, ἀπὸ μέρους τῶν ὁποίων παρέστησαν ὁ Ἐπίσκοπος τῶν
ἐν Ἑλβετίᾳ Παλαιοκαθολικῶν Ε. Ἐρζογγ, ὁ Ἐπίσκοπος τῶν
ἐν Ὀλλανδίᾳ Παλαιοκαθολικῶν I. T. I. Βλίμξεν, ὁ Π. Α.
Κρετιέν καὶ ὁ Κ. Βίκερ, παλαιοκαθολικοὶ κληρικοὶ καὶ καθη-
γηταί, ὁ μὲν ἐν Ἑλβετίᾳ ὁ δὲ ἐν Ὀλλανδίᾳ. Προεβλήθησαν ὑφ'
ἡμῶν εἰς αὐτοὺς διάφορα ἐρωτήματα ἐπιζητημάτων χωρι-
ζόντων ἔτι τοὺς Παλαιοκαθολικοὺς ἀπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκ-
κλησίας, ἀπήντησε δὲ διὰ μακρῶν ὁ Ἐρζογγ. Εἰς τὸ ἐρώ-
τημα ἡμῶν τί φρονοῦσιν οἱ Παλαιοκαθολικοὶ περὶ τῆς Ὁρ-
θοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ γηραιὸς Ἐπίσκοπος ἀπήντησεν, ὅτι
ἀναγνωρίζει αὐτὴν ὡς τὴν ἀναμφισβητήτως Ὁρθόδοξον Ἐκ-
κλησίαν, διατηροῦσαν τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας ἀδιαφύ-
του Ἐκκλησίας καὶ ὅτι οἱ Παλαιοκαθολικοὶ διακαῶς ἐπιθυ-
μοῦσι τὴν μετ' αὐτῆς ἔνωσιν. Ἡ ὅλη συνομιλία ἡμῶν ὑπῆρξεν
ἐγκαρδιωτάτη, ἀπεφασίσθη δὲ νὰ μὴ παύσῃ ἡ μεταξὺ ἡμῶν
καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν φιλικὴ ἐπικοινωνία πρὸς ἐπιδίω-
ξιν τῆς ποθητῆς ἐνώσεως.

Ἡ ἀντίληψις ἡμῶν εἶνε, ὅτι οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἴστανται
ἐγγύτατα πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκ]σίαν καὶ ὅτι ἐλάχισται διαφοραὶ
χωρίζουσιν αὐτοὺς ἀπ' Αὐτῆς, μείζονες δὲ διαφοραὶ υπάρχου-
σι μεταξὺ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῆς Ὁρθοδ. Ἐκκλησίας,

ἀλλ' ἡ αὐτὴ προθυμία ὑπάρχει καὶ παρὰ τοῖς Ἀγγλικανοῖς
πρὸς ἄρσιν τῶν διαφορῶν τούτων. Ἀνέγνω δι' ἡμῖν ὁ Ἐ-
πίσκοπος Γκὼρ ἀποφάσεις τῆς τελευταίας ἐν Λάμπειθ συνε-
λεύσεως τῶν Ἀγγλικανῶν Ἐπισκόπων τὰς σχετικὰς πρὸς τὸ
ζήτημα τῆς ἐνώσεως, μαρτυροῦσας τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν πό-
θον πρὸς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἀγγλικανῶν πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκ]-
σίαν. Ἀλλὰ, γενικώτερον εἰπεῖν, ὁ αὐτὸς τῆς ἐνώσεως ζωηρὸς
πόθος κινεῖ ὁλόκληρον τὸν Χριστικὸν κόσμον, τοῦ ὁποίου ἀν-
τιπρόσωποι παρέστησαν ἐν τῇ Συνδιασκέψει τῆς Γενεύης.
Πρὸς τὸν πάγκοινον τοῦτον πόθον ἀνταποκρινομένη ἡ Ὁρθ.
Ἐκκλησία ἐκτελεῖ ὑπέρτατον καθῆκον ἀγάπης πρὸς τοὺς
Χριστικούς λαοὺς, οἵτινες πολλὰ παρ' Αὐτῆς ἀπεκδέχονται πρὸς
τὴν ρύθμισιν τῆς περαιτέρω ἐνωτικῆς κινήσεως. Ἡ ἐν Γε-
νεύῃ προσωρινὴ Συνδιάσκεψις τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου ἀ-
πέδειξε λαμπρῶς ὅποιον σεβασμὸν τρέφουσιν οἱ Χριστικοὶ λα-
οὶ πρὸς τὴν Ὁρθ. Ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν μητέρα τῶν Ἐκκλη-
σιῶν, τὴν διασώζουσαν ἀνόθευτον τὴν Χριστιανικὴν διδασκα-
λίαν καὶ ἀντιπροσωπεύουσαν τὸν γνήσιον Χριστιανισμόν.

+ ὁ Σελευκείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ
Ἀρχιμανδρίτης Κωνστ. Βασιλέως.

Γ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ WORLD ALLIANCE

ΤΗΣ ΣΥΝΕΛΘΟΥΣΗΣ ΕΝ ST. ΒΕΑΤΕΜΒΕΡΓ

(Κατ' Αύγουστον 1920.)

Σεβασμιώτατε,

Ἐπρόμενος τῇ δοθείσῃ μοι σεπτῇ ἐντολῇ, παρηκολούθησα τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Μπεάτεμβεργγ τῆς Ἑλβετίας συνεδρίου τῆς Διεθνούς Ἐπιτροπείας τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου (*World Alliance*). Ὑποβάλλων δὲ ἐν τοῖς ἐξῆς ἔκθεσιν τῶν γενομένων, κρίνω καλὸν νὰ προτάξω τινὰ περὶ τοῦ σκοποῦ, τῆς ἀρχῆς, τῆς διαδόσεως καὶ τῆς διοικήσεως τοῦ ἐν λόγῳ Συνδέσμου, διότι ἡ γνῶσις τούτων ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν εἰς τὴν κατανόησιν τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πεπραγμένων.

Σκοπὸς τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου εἶνε ὅπως συνενώσῃ τὰς ἐνεργείας τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς καλλιέργειαν τοιούτων εἰρηνικῶν διαθέσεων μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν, ὥστε ἡ φιλία νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν καχυποψίαν καὶ τὸ μῖσος, ἡ συνεργασία τὴν καταστρεπτικὴν ἀντιζηλίαν καὶ ἡ πρόθυμος εἰς θυσίας διάθεσις τὴν ἀπληστίαν καὶ τὴν κερδαλεοφροσύνην. Ὑπὸ τοιούτων ἐμπνεόμενοι ὑψηλῶν ἰδεῶν Χριστια-

νοὶ τινες διαφόρων χωρῶν, ὀλίγον μετὰ τὴν δευτέραν συνδιάσκεψιν τῆς Χάγης (1907), συνήλθον ὅπως συσκεφθῶσι περὶ καταρτισμοῦ προγράμματος ἐξευρέσεως τῶν μέσων πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῶν. Κατ' Αὐγουστον τοῦ 1914 τῇ προσκλήσει κληρικῶν τινῶν τῆς Ἑλβετίας συνήλθεν ἐν Κωνσταντίᾳ συνέδριον, ὅπερ ἀναγκασθὲν νὰ διακόψῃ τὰς αὐτόθι ἐργασίας αὐτοῦ ἅμα τῇ κηρύξει τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἐξηκολούθησεν αὐτὰς εἰτα ἐν Λονδίῳ, παρισταμένον 90 ἀντιπροσώπων διαφόρων ἐθνῶν. Οὗτοι πάντες ἀεγνώρισαν ὁμοφώνως, ὅτι ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ ἐνδιαφέρονται περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀναπτύξεως φιλικῶν διαθέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν, εἶνε ἀνάγκη νὰ συνενώσωσι τὰς ἐνεργείας αὐτῶν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου σκοποῦ. Οὕτω συνεπήχθη ὁ Παγκόσμιος Σύνδεσμος διὰ τῆς ἰδρύσεως τμημάτων ἐν εἰδει Ἐθνικῶν Συμβουλίων (*Councils*) ἐν διαφόροις χώραις. Κρίνω περιττὸν καὶ νὰ προσθέσω, ὅτι τὴν κίνησιν ταύτην ὑπεστήριξαν κυρίως ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Ἀγγλία ἰδρυθῆσαν ὁμοῦ μετ' ὀλίγων Ἐθνικὰ Συμβούλια καὶ ἐν Γαλλίᾳ, Βελγίῳ, Ὁλλανδίᾳ, Γερμανίᾳ, Ἰταλίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Δανιμαρκίᾳ, Νορβηγίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ τελευταῖον ἐν Φιλλανδίᾳ, Λεττονίᾳ, Ἑσθονίᾳ, Αὐστρίᾳ καὶ Τσεχοσλοβακίᾳ. Πρὸς διοργάνωσιν δὲ Ἐθνικῶν Συμβουλίων ἐν Εὐρώπῃ ἰδίᾳ διορίσθη κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ δόκτωρ Μίακνεν μετὰ τριετίαν δὲ ὁ καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐσχάτως ἐπισκεφθεὶς δόκτωρ Νάσιμθ, διεθνὴς ὁργανωτὴς τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου. Ὁ διοικητικὸς τοῦ Συνδέσμου ὁργανισμὸς στοιχειωδῶς ἤδη ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντίᾳ συνεληθόντος τῷ 1914 συνεδρίου καταρτισθεὶς, ἀνεπτύχθη ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἐν Βέρνην συνεληθούσης κατ' Αὐγουστον τοῦ 1915 Διεθνούς Ἐπιτροπείας καὶ ὑποβληθεὶς εἰς τὴν κρίσιν τῶν κατὰ

χώρας Ἐθνικῶν Συμβουλίων, ἐπειρηρίσθη ὑπ' αὐτῶν τῷ 1916. Κατ' αὐτὸν ὁ Παγκόσμιος Σύνδεσμος ἀποτελεῖται ἐξ Ἐθνικῶν Συμβουλίων, ἰδρυομένων κατὰ χώρας καὶ ἐχόντων τὸν αὐτὸν καὶ ὁ Σύνδεσμος σκοπὸν. Ἐκαστον τῶν Συμβουλίων τούτων διοικεῖται καθ' ὃν ἤθελεν αὐτὸ κρίνει κατάλληλον τρόπον, ἀλλ' ὀφείλει πρὸ τῆς 1ης Μαρτίου ἐκάστου ἔτους νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν κεντρικὴν Ἐπιτροπεῖαν ἐκθέσειν τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Ἡ κεντρικὴ Ἐπιτροπεῖα συλλέγουσα καὶ ἐκτυποῦσα τὰς ἐκθέσεις ταύτας, ἐπισυνάπτουσα δὲ καὶ ἰδίαν ἐκθέσειν περὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς πεπραγμένων, ὀφείλει νὰ ἀποστέλλῃ αὐτὰς εἰς τὰ συνιστώμενα τὸν Σύνδεσμον Συμβούλια. Ἐξ ἀντιπροσώπων ὀνομαζομένων ὑπὸ τῶν ἐκασταχοῦ Συμβουλίων ἀποτελεῖται ἡ Διεθνὴς Ἐπιτροπεῖα, ἥτις καὶ συνερχομένη ἀναγνωρίζει τὰ συνιστώμενα νέα Ἐθνικὰ Συμβούλια καὶ ἐπιλαμβάνεται ζητημάτων ἐνδιαφερόντων τὸν Παγκόσμιον Σύνδεσμον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιπροσώπων, δι' ὧν ἕκαστον Ἐθνικὸν Συμβούλιον ἀντιπροσωπεύεται ἐν τῇ Διεθνείᾳ Ἐπιτροπεῖα, ὀρίζεται ὑπ' αὐτῆς ταύτης. Ἐκ μελῶν δὲ τῆς Διεθνούς ταύτης Ἐπιτροπείας συγκροτεῖται καὶ ἡ κεντρικὴ ἢ ἄλλως Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπεῖα, ἐκάστου τῶν Ἐθνικῶν Συμβουλίων ἀντιπροσωπευομένου δι' ἐνὸς τῶν μελῶν αὐτοῦ. Καίτοι δὲ ἡ Διεθνὴς Ἐπιτροπεῖα ὀφείλει νὰ συνέρχεται συχνάκις, ὁ πόλεμος παρεκώλυσε τὴν συγκρότησιν συνεδρίου αὐτῆς μέχρις Ὀκτωβρίου τοῦ 1919, ὅτε καὶ συνήλθεν αὕτη ἐν Χάγῃ. Τὸ συνέδριον τῆς Χάγης ἠσχολήθη κυρίως περὶ τὰ τρία ταῦτα, 1ον— τὴν ἐσωτερικὴν διοργάνωσιν τοῦ Συνδέσμου, 2ον— τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀκτίως τῆς δράσεως αὐτοῦ καὶ 3ον— τὴν εὐρύτεραν διάδοσιν τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ πρώτου συνέστησεν ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπεῖαν, ἀποτελεσθεῖσαν ἐξ

ἀντιπροσώπων ὄλων τῶν χωρῶν, ἐν αἷς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπῆρχον Ἐθνικὰ Συμβούλια. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον, ἀπεράσισεν, ἵνα ὁ διεθνὴς ὀργανωτὴς Δόκτωρ Νάομιθ, περιερχόμενος τὰ Κράτη τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, διερεγγήσῃ ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν τὴν σύστασιν Ἐθνικῶν Συμβουλίων, ὡς τμημάτων τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τοῦ τρίτου ὄρισθη ὑποεπιτροπεῖα πρὸς μελέτην τῆς ἰδρύσεως διεθνoῦς περιοδικoῦ, ὡς ὀργάνου τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου. Ἡ ἐπικύρωσις τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου ἐκείνου καὶ ἡ μελέτη τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπείας πρὸς ἄλλοις τοῖς ἀπετέλεσαν τὸ πρόγραμμα τοῦ συνεδρίου τῆς Διεθνoῦς Ἐπιτροπείας ὅπερ συνεκροτήθη ἐγγετός ἐν Μπεάτερμπεργκ καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὁποῖου μετέσχον ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τὸ συνέδριον τῆς Διεθνoῦς Ἐπιτροπείας τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου συνήλθε τῇ 12]25 Αὐγούστου ἐν Μπεάτερμπεργκ καὶ ἔληξε τῇ 28ῃ τοῦ αὐτοῦ. Ἐν αὐτῷ πλὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀντιπρόσωπων μνημονευθεῖσων χωρῶν, εἰς αἷς δεόν νὰ προστεθῇ καὶ ἡ Ἰαπωνία, παρέστησαν τὸ πρῶτον καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Ὀρθοδόξων χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς. Οὕτω πλὴν τοῦ γράφοντος, ἀντιπροσωπεύοντος τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, παρέστησαν ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ἐθνικοῦ Συμβουλίου ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρ. Παπαδόπουλος καὶ ὁ Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος καθηγηταὶ τοῦ ἐν Σερβίᾳ ὁ ἐπίσκοπος Τιμόκ Βίεθνιαος, ὁ δόκτωρ Γιάννις, ὁ διευθυντὴς τῆς ἐν Σερβίᾳ Θεολογ. Σχολῆς Στέφανος Μπούσκοβιτς καὶ ὁ ἱερομόναχος Αἰμιλιανὸς Πιπέροβιτς, τοῦ ἐν Ρουμανίᾳ ὁ καθηγητὴς Δραγομῆρος Δημητρέσκου καὶ ὁ Πρωθιερεὺς Γ. Ραδουλέσκου, καὶ τοῦ ἐν Βουλγαρίᾳ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Στ. Γεώργιερ καὶ ὁ Πρωθιερεὺς Στ. Τσάνκοφ. Πρὸ τῆς ἐνάρι-

ξως τῶν κυρίως ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων Ἐθνικῶν Συμβουλίων συνελθόντες ἐν Βέρνη τὴν μετὰ μεσημβρίαν τῆς Τρίτης 24^{ῆς} Αὐγούστου, ἐχαιρέτησαν θερμότατα ἐξ ὀνόματος τῆς Ἑλβετικῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ συμβούλου τῆς Ἑλβετικῆς δημοσπονδίας Σούαρ, ἐξάρχοντος τὴν σπουδαιότητα τοῦ συνδέσμου καὶ παραλληλισαντος αὐτὸν πρὸς τὴν ἰδρυθεῖσαν κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν. Εἰς τὴν προσφώνησιν αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ ἐπίτιμος γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου σὲρ Οὐίλλιαμ Δίκινσον, εὐχαριστήσας ἐπὶ τῇ εὐμενεῖ ὑποδοχῇ ἀπὸ μέρους τοῦ Ἑλβετικοῦ λαοῦ καὶ ταῖς φιλόφροσι λέξεσιν αὐτῆς ἐξ ὀνόματος τῆς Ἑλβετικῆς Κυβερνήσεως ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου ὁ προλαλήσας. Μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Καθεδρικῇ Ναῶ τῆς Βέρνης ἐπηκολούθησεν ὑποδοχὴ ἐκ μέρους τῶν Ἑλβετ. Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν, καθ' ἣν εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ προσετώτου ἀπήντησαν διάφοροι ἀντιπρόσωποι. Τὴν ἑσπέραν τῆς Τετάρτης πάντες οἱ ἀντιπρόσωποι συνῆλθον ἐν Μπεάτεμπεργ εἰς κοινὴν προσευχὴν, καθ' ἣν μετὰ ὕμνον πρὸς τὸν Θεόν, ἀνάγγωσιν ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην καὶ σχετικὴν ὁμιλίαν, ἐκηκολούθησαν προσευχαί παρὰ διαφόρων ἀντιπροσώπων, ἐξαιτουμένων τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ταῖς ἐργασίαις τοῦ ἀρξαμένου συνεδρίου. Ἀνάλογοι συγκεντρώσεις εἰς κοινὴν προσευχὴν καὶ οἰκοδομὴν ἐγίνοντο καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς τῶν συνεδριῶν ἡμέρας, πρωίας καὶ ἑσπέρας.

Τὴν πρωίαν τῆς Πέμπτης 13]26 Αὐγούστου, ἤρξαντο αἱ τακτικαὶ τοῦ συνεδρίου ἐργασίαι, διὰ λόγου τοῦ προεδρευόντος Δεκάτου τοῦ Βίντσεστερ, ὅστις ἐξῆρε τὸν σκοπὸν τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου. Ἀφοῦ δὲ εὐφημον ἐποιήσατο μνείαν τοῦ θανόντος προέδρου τῆς διεθνούς Ἐπιτροπείας κυρίου

Ἄλλεν Μπάκερ, μὴ τῶ ἀντικατασταθέντος, προέτεινε τὴν ἔγκρισιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἐν Χάγῃ συνεδρίου. Μετὰ τὴν ἔγκρισιν αὐτήν, ὀρισθέντος ὅπως ἐκάστης τῶν 5 συνεδριῶν προεδρευοῦσα ἐναλλάξ ἐν τῶν μελῶν τῆς Ἀμερικανικῆς, τῆς Ἑλλετικῆς, τῆς Γαλλικῆς, τῆς Αὐστριακῆς καὶ τῆς Βρετανικῆς ἀντιπροσωπείας, ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπεία, διὰ τοῦ γραμματέως αὐτῆς Δίκινσον, ὑπέβαλε σχέδιον συντέμνον καὶ τροποποιῶν τὸ προηγουμένως ὑπ' αὐτῆς καταρτισθὲν πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκoῦς χρόνου. Εἰτα εἰσῆχθη καὶ ἐψηφίσθη ἡ ἐξῆς προεισαγωγικὴ πρότασις. «Γὰ ἐκ διαφόρων χωρῶν καὶ Ἐκκλησιῶν ὀρμώμενα μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου, συνελθόντα πρὸς καλλιέργειαν φιλικῶν διαθέσεων καὶ σχέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν ἰὸν ἐκφράζουσι τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὰ ἀγαθὰ ταῦτα δύνανται νὰ ἐπιτευχθῶσι μόνον διὰ τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνεργοῦντος ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων καὶ δημιουργοῦντος ἐν αὐταῖς ἀληθὲς πνεῦμα ἀδελφισύνης, ὅν πιστεύουσιν ὅτι ἡ δύναμις αὕτη δύναται νὰ ἐξεγενηθῇ διὰ κοινῆς προσευχῆς καὶ ἐργασίας, ὅν συναισθάνονται τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν ἀδυναμίαν καὶ ἀνεπάρκειαν εἰς τὸ μέγα ἔργον, ἀλλ' ἀφοσιοῦνται ἐν ταπεινώσει εἰς τοῦτο ὡς διάκονοι τῆς ἀνθρωπότητος». Μετὰ ταῦτα ἐκλήθη ὁ διεθνὴς ὀργανωτὴς Δόκτωρ Νάσμιθ ὅπως ἐκθέσῃ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ ἐν ταῖς χώραις τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Οὗτος ἀφοῦ ἐμνημόνευσε τῆς γενομένης ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκέψεως ἐν Ἰταλίᾳ, Ἑλβετίᾳ, Γερμανίᾳ, Τσεχοσλοβακίᾳ Αὐστρίᾳ καὶ Οὐγγαρίᾳ καὶ τῆς ἐν ἐκάστη αὐτῶν ἰδρύσεως Ἐθνικῶν Συμβουλίων, ἀντιπροσωπευομένων ἐν τῇ συνεδρίῳ ταύτῃ, ἐπέμεινεν ἰδίᾳ εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἐν ταῖς χώραις, ἐν αἷς κρατεῖ ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Τὴν ἰδρῶσιν

Ἐθνικῶν Συμβουλίων ἐν Ἑλλάδι, Σερβία, Ρουμανία καὶ Βουλγαρία καὶ τὸν διορισμὸν ἰδιαιτέρας ἐπιτροπῆς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς συνεργασίαν μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου ἐξακριβήσεν ὡς τὸ σημαντικώτατον γεγονός ἐν τῷ βίῳ τοῦ Συνδέσμου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Αἱ νέαι αὗται σχέσεις, εἶπεν, ἀναπτυσσόμεναι καθ' ἕν χρόνον ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀντιμετωπίζει νέα κοινωνικά προβλήματα ἐν τῇ κοινωνικῇ καὶ διεθνεί ζῳῇ τῶν λαῶν αὐτῆς δύναται νὰ ἀσκήσῃσι μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν Βαλκανικῶν Ἐθνῶν καὶ τῆς εἰρήνης τῆς Εὐρώπης. Ὅσον καὶ ἂν οἱ Βαλκανικοὶ λαοὶ διίστανται κατὰ τὴν φυλὴν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν κοινωνικὴν σύστασιν, ὑπάρχει παρ' αὐτοῖς μία δύναμις, ἥτις δύναται νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν διεθνoῦς φιλίας καὶ εἰρήνης, ἡ δύναμις τῆς θρησκείας. Ἑλλάς, Σερβία, Ρουμανία καὶ Βουλγαρία ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀντηγωνίσθησαν ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων, τῶν ἐθνικῶν βλέψεων καὶ τῆς κοινωνικῆς ἐπεκτάσεως. Ἀλλὰ πᾶσαι αὗται αἱ χώραι ἀνομολογοῦσι τὴν πίστιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς ἐθνικὴν ἀ' τῶν πίστιν. Οἱ λαοὶ αὐτῶν ὁμολογοῦσι τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ ἀποδέχονται τὰς παραγγέλιας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ὁμοφωνίας τοιαύτης ὅταν ἴσως σὺδαμὸς ἀλλαγῆς συναντῶμεν ἐν τῷ Χριστιανισμῷ. Ἀφοῦ δὲ ὁ ἀγορητῆς ἐξῆρε τὴν σπουδαιότητα τῆς συνεργασίας τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου, ἐχώρησεν εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ πρὸς σύστασιν Ἐθνικῶν Συμβουλίων ἐν ταῖς χώραις αὐτῆς. Οὕτως ἐν Ἑλλάδι, χάρις εἰς τὴν εὐμένειαν τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, συνέστη Συμβούλιον, ἀποτελεσθὲν ἐκ τῶν Κων. Χρ. Παπαδοπούλου ὡς προέδρου, Ἀμ. Ἀλιβιζάτου ὡς γραμματέως,

Γ. Δέρβου καὶ Γ. Παπαμιχαήλ, ἀπάντων καθηγητῶν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου. Ἐν Σερβία ἔβλου ὁ ὀργανωτῆς ἐγκαρδίως ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Σερβίας Δημητρίου, ἡ Σύνοδος συνέστησεν ἐπιτροπὴν, ἀποτελοῦσαν τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας τῆς Γιουγοσλαβίας καὶ ἀπαρτιζομένην ἐκ τοῦ Μητροπολίτου Γούζλας Ἰλαριωνος, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Θεολ. Σεμιναρίου Δαμασκηνοῦ, τοῦ καθηγητοῦ Στεφ. Δημητριάδου καὶ τοῦ Δόκτορος Γιάνιτις γραμματέως. Παρὰ τοῦτο δὲ ὠρίσθη καὶ Ἐθνικὸν Συμβούλιον τῶν ἐν Σερβία Προτεσταντῶν. Ἐν Ρουμανίᾳ ἐδέησεν ὁσαύτως νὰ καταρτισθῶσι δύο διάφορα Ἐθνικά Συμβούλια, τὸ τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας, τοῦ ὁποῦ προέδρος ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Μύρων καὶ γραμματεὺς ὁ καθηγητῆς Δραγομήρος Δημητρίσκου μετὰ 8 ἄλλων καθηγητῶν ὡς μελῶν, καὶ τὸ τῶν Προτεσταντῶν, καταρτισθὲν ἐκ μελῶν τῶν διαφόρων ἐν ταῖς Ρουμανικαῖς χώραις Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν Κων. πόλει ὁ ὀργανωτῆς ἀναφέρει, ὅτι βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀκολουθίου τῆς Σουηδικῆς Πρεσβείας Κολμοδίνου, ἐπεσκέφθη τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τυχὼν θερμοῦς ὑποδοχῆς παρὰ τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ, τοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς Διονυσίου καὶ τοῦ Μ. Πρωτοσυγγέλλου Ἀθηναγόρα, ὅτι ὑπέβαλε πρόσκλησιν εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον, ὅπως διορίσῃ ἐπιτροπὴν, ἵνα συνεργασθῇ μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου καὶ ἀντιπροσώπους εἰς τὸ ἐν Μπεάτεμβεργ συνέδριον καὶ ὅτι εἰς ἀπάντησιν ἢ Ἱ. Σύνοδος ἀποδεχθεῖσα εὐχαρίστως τὴν πρόσκλησιν, ὥρισεν ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κυζίκου πρὸς τοῦτο καὶ ἀντιπρόσωπον αὐτῆς ἐν τῷ συνεδρίῳ τὸν ἐν Ἑλβετίᾳ εὐρισκόμενον Μητροπολίτην Σελευκειῆς Γερμανόν. Ἀφοῦ ὁ δὲ ὀργανωτῆς ἐμνημόνευσεν καὶ τῆς ἐν Σόφίᾳ ἰδρύσεως Ἐθνικοῦ Συμβουλίου ἐξ

11 μελῶν καὶ τοῦ διορισμοῦ ἀντιπροσώπων ἐν τῷ συνεδρίῳ, κατέληξεν εἰπὼν ὅτι ἡ συμμετοχὴ καὶ συνεργασία τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συνδέσμῳ δεόν νὰ θεωρηθῇ ἔργον θείας Προνοίας. Αἱ δηλώσεις αὗται περὶ συνεργασίας τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας ἐγένοντο ἐντίμουσιωδῶς καὶ διὰ χειροκροτημάτων δεκταὶ ὑπὸ τοῦ συνεδρίου. Εἰς ταῦτα κατ' ἐπιτολήν καὶ ἐξ ὀνόματος ὄλων τῶν παρισταμένων Ὁρθοδόξων ἀπήντησε δι' ὀλίγων ὁ ἀγγλομαθὴς κ. Ἀλιβιζάτος, εὐχαριστήσας καὶ διαβεβαιώσας τὸ συνέδριον, ὅτι ἡ Ὁρθ. Ἐκκλησία ὡς εὐχεται διηνεκῶς ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως, οὕτω καὶ θὰ συνεργασθῇ πάσῃ δυνάμει μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου καθόσον τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ εἶνε σύμφωνον πρὸς τὰς Χριστικὰς ἀρχάς. Εἶτα ὁ προεδρεύων ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ, ἵότι τὸ πρῶτον καὶ τόσον πλουσίως ἀντιπροσωπεύεται ἡ Ὁρθ. Ἐκκλησία ἐν συνεδρίῳ τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου. Ἐφεξῆς ἀφοῦ μετὰ μακρὰν συζήτησιν παρεπέμφθη πρὸς διασκευὴν εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπείαν πρότασις τοῦ Δανικοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου περὶ ἐξασφαλίσεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς ζωῆς παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς, προτάσει τοῦ ἐπιτίμου γραμματέως τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου κ. Δίνινσον, ὁ Μητροπολίτης Σελευκείας ἐξελέγη μέλος τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπείας καὶ προσεκληθῆ, ὅπως μετέχη τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῆς συνεδριῶν. Αἱ συζητήσεις ἐξηκολούθησαν καὶ μ. μ. περιστραφεῖσαι εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς προέδρου καὶ ἀντιπροέδρου τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου. Παρὰ τὴν πρότασιν δὲ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἐν Γερμανίᾳ Ἐθν. Συμβουλίου ὅπως ἀναβληθῇ ἡ ἐκλογὴ προέδρου μέχρι τοῦ ἐπομένου ἔτους καὶ τὴν ἀποχὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ψηφοφορίας, τὸ συνέδριον ὁμοφώνως ἐξέλεξε πρόεδρον μὲν τοῦ Π. Σ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας Κον

Ράνδαλ, ἀντιπροέδρους δὲ ἐξέχοντα μέλη τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν. Ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων προτάθησαν καὶ ἐγένοντο διὰ χειροκροτημάτων ἀποδεκτοὶ ὁ Σ. Τοποτηρητὴς τοῦ Οὐκροθρόνου, ὁ Σ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ ὁ Σ. Μητροπολίτης Τοῦζλας (Βοσνίας). Ὁ Μητροπολίτης Σελευκείας ἠύχαριστος δι' ὀλίγων ἐπὶ τῇ ἀπονεμηθείσῃ εἰς τὴν Ὁρθ. Ἐκκλησίαν μῆ. Εἶτα εἰσῆχθη εἰς συζήτησιν πρότασις περὶ ἐφαρμογῆς τῶν Χριστικῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν Ἐθνῶν πρὸς ἄλληλα, αἵτινες κανονίζουσι καὶ τὰς σχέσεις τῶν ἀτόμων. Μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἐγένετο δεκτὴ ἡ πρότασις καὶ διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Τὴν ἐπιούσαν Παρασκευὴν 14]27 Αὐγούστου, τῆς συνεδρίας προηγήθη συγκέντρωσις ἐν ταύτῃ ὁ Μητροπ. Σελευκείας, ἀναπτύσσων τὴν καινὴν τῆς ἀγάπης ἐντολήν κατέδειξε πόσον μακρὰν ἔτι εὐρίσκεται ἡ ἀνθρωπότης τῆς πραγματώσεως τῆς ἐντολῆς ταύτης καὶ ὅποια ἐπιβάλλεται εἰς πάσας τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοῦτο ἐργασία καὶ ἐδῆλωσεν ὅτι ἡ Ὁρθ. Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία προθύμως θὰ συνεργασθῇ μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν πρὸς προοδοποίησιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Μετὰ ταῦτα ἀνεγνώσθη καὶ ἐπεψηφίσθη ἔκθεσις τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπείας περὶ τοῦ διορισμοῦ ταμίου τοῦ Π. Σ., περὶ συγκροτήσεως καθ' ἑκάστον ἔτος συνεδριῶν τῆς διεθνoῦς Ἐπιτροπείας, περὶ ἀναθέσεως εἰς τὴν ἐκτελ. Ἐπιτροπείαν τοῦ καθορισμοῦ τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τοῦ προσεχοῦς συνεδρίου καὶ περὶ διορισμοῦ ὑποεπιτροπείας πρὸς ἐξέτασιν τοῦ μέλλοντος προγράμματος τοῦ διεθνoῦς ὄργανοῦ. Ὡσαύτως ἀνεγνώσθη ἔκθεσις τῆς ὑποεπιτροπείας πρὸς διάδοσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Π. Σ. διὰ τῆς ἰδρύσεως κεντρικοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργανου, ἧτις μόνον διὰ τῆς συστάσεως κεντρ. γραφείου τοῦ Π. Σ. δύναται νὰ

ἐπιτευχθῆ, καὶ διὰ τὰς ἐν διαφόροις γλώσσαις ἐκδόσεις καὶ διαδόσεις φυλλαδίων πραγματευομένων τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἰδέας τοῦ Π. Σ., ὅπερ ἐπέτυχεν ἤδη ἐν μέρει διὰ τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ τὸ ἐν Ἀμερικῇ Ἔθν. Συμβούλιον. Ἡ ἐκθεσις ἐγένετο ἀσυζητητὴ ἀποδεκτὴ, κατόπιν ἐψηφίσθη πρότασις περὶ συνεργασίας τῶν τέως ἐμπολέμων ἐθνῶν καὶ διάφοροι εὐχαί πρὸς τὴν μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ προσεχῶς ἐν Γενεύῃ κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν. Ἐξ ἀφορμῆς ταύτης ἡ Ἐκτελ. Ἐπιτροπεία προτείνει ὅπως τὸ συνέδριον τοῦ Μπεάτεμπεργ, ἀπευθύνῃ πρὸς τὴν κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν ἔγγραφον, ἐνῶ χαιρετίζον τὴν σύστασιν αὐτῆς νὰ ἐκφράξῃ τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ, ὅτι ἡ συναδέλφωσις τῶν λαῶν καὶ ἡ διαρκὴς εἰρήνη θὰ κατορθωθῆ καὶ νὰ ἐπικαλῆται τὸν φωτισμὸν Ἐκείνου, ὅστις διέπει τὰς τύχας τῶν Ἑθνῶν, ἐπὶ τὰς ἐργασίας αὐτῆς. Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο δι' ἀναστάσεως ἀποδεκτὴ, μετὰ τῆς συστάσεως, ὅπως τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου παραμείνῃ μυστικὸν μέχρι τῆς ἐπιδόσεως αὐτοῦ. Εἶτα κατόπιν ἰκανῆς συζητήσεως ἐψηφίσθησαν προτάσεις περὶ βαθμιαίου ἀφοπλισμοῦ, περὶ ἐλευθερίας, περὶ δημοσιότητος τῶν διπλωματικῶν ἐνεργειῶν καὶ περὶ σεβασμοῦ τῶν Χριστιανῶν ἀρχῶν κατὰ τὴν ὑπογραφὴν συνθηκῶν καὶ διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Τὴν ἐπομένην, Σάββατον 15]28 Αὐγούστου, μετὰ συγκέντρωσιν καὶ προσευχὴν ὁ προεδρεύων εἰσήγαγεν εἰς ψηφοφορίαν τροποποίησιν τῆς προτάσεως τοῦ Δανικοῦ Ε. Σ. δι' ἧς ἐζητεῖτο ἡ χρῆσις τῶν ἀνοικτῶν θυρῶν, προκειμένου περὶ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν διαφόρων ἐθνῶν πρὸς ἄλληλα. Ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον προκαλεῖται παρὰ τοῖς Ὁρθόδοξοις ἢ ἑτέροις περὶ Ἱεραποστολῶν πρότασις. Ἐν αὐτῇ λόγος γίνεται κυρίως περὶ φιλικοῦ διακανονισμοῦ τῶν διαφορῶν, αἰτινες συνεπεὶα τοῦ πολέμου προέκυψαν μεταξὺ τῶν Ἐκκλη-

σιῶν τῶν διαφόρων ἐμπολέμων χωρῶν. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἐν τῇ γενομένῃ προτάσει ἀνεφέροντο ἀπλῶς Ἱεραποστολαί, ἀνευ δηλώσεως περὶ τοιούτων παρὰ μὴ Χριστιανοῖς, οἱ Ὁρθόδοξοι, λαβόντες κατ' ἐπανάληψιν τὸν λόγον, ἐτονίσαμεν, ὅτι δεόν νὰ προστεθῶσιν αἱ λέξεις «παρὰ μὴ Χριστιανικοῖς λαοῖς» καὶ παρεστήσαμεν τοὺς κιδύνους, οὓς συνεπάγεται εἰς τὴν συναδέλφωσιν τῶν λαῶν ἡ Ἱεραποστολή παρὰ Χριστιανικοῖς λαοῖς. Μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἐπειτόχομεν ὑποστηρικθέντες εἰς ταῦτο ὑπὸ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῶν Ἐπισκοπιανῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως γένηται δεκτὴ ἡ προσθήκη αὕτη. Εἶτα ἀνεγνώσθη ὑπὸ Ἰταλοῦ προτεστάντου πρότασις ὅπως ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς προσφάτου ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ Πάπα ἐγκυκλίου περὶ εἰρήνης ἐκφρασθῶσιν αὐτῶ τὰ συγχαρητήρια τοῦ συνεδρίου, ἢ πρότασις αὕτη καταπολεμηθεῖσιν πολλαχόθεν, διότι ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία δὲν ἐπέτρεψεν εἰς Ρωμαιοκαθολικοὺς παρὰ τὸν πόθον, δι' ἔτρεφον, νὰ συνεργασθῶσι μετὰ τοῦ Π. Σ. ἀπερρίφθη παρμηφεί. Ἐφεξῆς ἡ Ἐκτελ. ἐπιτροπὴ προὔτεινεν εἰς τὸ συνέδριον τὴν ἐκλογὴν σταθεροῦ προέδρου τῆς διεθ. ἐπιτροπείας εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ θανόντος. Ὡς τοιοῦτος προὔτάθη καὶ ἐξελέγη ὁ ἀμερικανὸς Νερμίας Μπρίντον. Ἡ σταθερὰ αὕτη προεδρεία δὲν ἀποκλείει τὴν ἐν ἐκάστη τῶν συνεδριῶν τῆς διεθ. ἐπιτροπείας ἐναλλάξ προεδρείαν τῶν ἀντιπροσώπων διαφόρων Ἑθν. Συμβουλίων, ὡς ἐγένετο μέχρι τοῦδε. Εἶτα ψηφίζονται ὑπηρεσιακὰ τινα καὶ σὺν αὐτοῖς πρότασις Γάλλου ἀντιπροσώπου περὶ ἐκφράσεως εὐχῆς ὑπὸ τοῦ συνεδρίου, ὅπως καὶ αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι εἰσέλθωσιν εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν. Πρότασις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἑθν. Σ. Γιουγοσλαβίας, Ρουμανίας καὶ Τσεχοσλοβακίας περὶ παραπομπῆς εἰς ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν τῶν καταγγελλθεισῶν ὑπὸ

τοῦ ἐν Οὐγγαρία Ε. Σ. ὡς γενομένων ἐναντίον τῶν Προ-
τεσταντῶν τῶν χωρῶν ἐκείνων ὑπερβασιῶν γίνεται ἀποδεκτὴ.
Τελευταίον ἐκφράζονται ὑπὸ τοῦ συνεδρίου εὐχαριστίαι πρὸς
τὸ ἐν Ἑλβετία Ἐθ. Σ., πρὸς τοὺς προθύμως ἀναλαβόντας
τὴν εἰς τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν μεταφρα-
σιν Ἑλβετῶν καθηγητῶν Κέλλερ καὶ Σουαξὸν, πρὸς τὴν Ἑλ-
βετικὴν Ὀμοσπονδίαν διὰ τὴν θερμὴν ὑποδοχὴν καὶ τέλος
πρὸς τὰς Ἑλβετικὰς Προτεσταντικὰς Ἐκκλησίας Ἀρχὰς διὰ
τὴν προθυμίαν αὐτῶν. Αἱ συνεδριάσεις ἐπεσφραγίσθησαν δι'
ἀναγνώσεως ἐκ τῆς Ἀγ. Γραφῆς, διὰ προσευχῆς καὶ διὰ
τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἀναμέλειπτος ἐκφραστικωτάτου ἀποχαιρετη-
ρίου ὕμνου. Τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, 16]29 Αὐγούστου, ἐν
τῷ Κεθεδρικῷ Ναῷ τῆς Βέρνης ἐξεφωνήθησαν ἀποχαιρε-
στήριοι προσφωνήσεις, ἐν αἷς καὶ αὐτίς ἐξήρθη ἡ παρουσία
καὶ συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν
τῷ συνεδρίῳ.

Ἐποβάλλων τὴν ἐκθεσιν ταύτην, ὀφείλω νὰ σημειώσω
τὰς ἐξῆς. Ἐξ ὅσων ἠδυνήθητι ν' ἀντιληφθῶ, ἐκ τε τῆς συμ-
μετοχῆς μου ἐν ταῖς ἐπισήμοις συνεδρίαις καὶ ἐκ τῶν ἰδιαιτέ-
ρων μου συνεντεύξεων μετ' ἐξεχόντων μελῶν τοῦ συνεδρίου,
ἰδίᾳ δὲ τοῦ πολλὰς ἐπιδαψιλεύσαντός μοι τιμᾶς Σίρ Οὐίλλιαμ
Δίκινσον, οἷτε αἱ ἀρχαί, οἷτε ὁ σκοπὸς τοῦ Π. Σ. ἀντίκεινται
πρὸς τὰ ἀρχὰς τῆς Ὁρθ. ἡμῶν Πίστεως, καθόσον ἐπαφίνου-
σαι πλήρη εἰς ἕκαστον ἐλευθερίαν ἐν τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ, χρη-
σιμοποιῶσι τὰς ἠθικὰς δυνάμεις τοῦ Χρισμοῦ πρὸς ἐπιτυ-
χίαν τῆς συναδελφώσεως τῶν Λαῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ συνεργα-
σία τοῦναντίον μετ' ἀνδρῶν ἐξεχόντων ἐκ τῶν ἄλλων Ἐκ-
κλησιῶν ἐπὶ Χριστοῦ ἐδάφους, ἠθικοῦ καὶ κοινωνικοῦ, τυγχά-
νει σύμφωνος οὐμόνον πρὸς τὰς ἰδέας ὑφ' ὧν ἐνεπνεύσθη
ἢ τόσον καὶ παρὰ τοῖς ξένοις ἐκτιμηθεῖσα ἐγκύκλιος τοῦ Οἰ-

κουμ. Πατριαρχείου περὶ συμπήξεως κοινωνίας Ἐκκλησιῶν,
ἀλλὰ καὶ συντελεῖ εἰς ἔξαρσιν τοῦ γοήτρου τῆς ἡμετέρας
Ἐκκλησίας ὡς σώματος ἐνιαίου ζῶντος καὶ διαπνεομένου
ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ θεμελιωτοῦ Αὐτῆς πρὸς ἀναγέννησιν
τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐπιφυλασσόμενος ὅπως μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου ὑπο-
δέξω εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ συστάσαν ἐπιτροπὴν τὸν τρόπον τῆς
ἐπιτοπίου ἐφεξῆς ἐργασίας πρὸς ἑναρμόνισιν αὐτῆς μετὰ τῆς
τοῦ ὅλου Παγκοσμίου Συνδέσμου, διατελῶ μετὰ πολλοῦ
σεβασμοῦ.

Ἐν Λαζάννῃ (τῆς Ἑλβετίας) τῇ 22]4 Αὐγούστου 1920.

† ὁ Σελευκείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Δ΄.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΣ ΣΟΥΗΔΙΑΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
 ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥ
 ΩΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Σεβασμώτατε,

Ἐπανακάμψας αἰσίως ἐκ Σουηδίας, ὅπου ἐντολῇ τῆς Μ. Ἐκκλησίας μετέβην ἐξ Ἑλβετίας, ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτῆς, ὑποβάλλω ἐν τοῖς ἐπομένοις ἔκθεσιν τῶν αὐτόθι μοι πεπραγμένων.

Οἱ λόγοι τῆς εἰς Σουηδίαν μεταβάσεώς μου καθορίζονται ἐν τῇ πλήρει σεβασμοῦ πρὸς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον ἐπιστολῇ, ἣν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Οὐψάλης καὶ Πριμᾶτος Σουηδίας κ. Νάθαν Σέδεμπλομ εὐηρεστήθη νὰ πέμψῃ ἀπαντῶν εἰς τὴν καὶ πρὸς αὐτὸν ὡς προκαθήμενον τῆς Σουηδικῆς Ἐκκλησίας ἀποσταλείσαν ἐγκύκλιον τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου «περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν». Ἐν αὐτῇ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀφοῦ ἐξῆρε τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου καὶ τὴν ἰδιάζουσαν βαρῦτητα, ἣν προσδίδει αὐτῇ εἰς τὴν ἐνωτικὴν κίνησιν, ἣτις καὶ διαρκουῖντος τοῦ πολέμου, ἀλλ' ἰδίᾳ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς εἰρήνης ἀπέβη ζωηροτέρα καθ' ἅπαντα τὸν Χριστιανικὸν κόσμον, μνημονεύει τοῦ ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος, ὅπερ ἐπεδείξατο πρὸς τὸ ἔργον ἡ Ἐκκλησία τῆς Σουηδίας. Αὕτη ἐν γενικῇ ἐκκλησιαστικῇ συ-

νελεύσει συγκληθεῖση κατὰ Μάρτιον τοῦ 1920 κατήρτισεν «Ἐπιτροπὴν πρὸς σύγκλησιν Οἰκουμ. Συνδιασκέψεως» ἐκ πεντεκαίδεκα μελῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀρχιεπ. Οὐψάλης καὶ καρέεζεν αὐτῇ κληρονομισιότητα, ὅπως ἐνεργήσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, προσλαμβάνουσα ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἄλλα μέλη ἐκ τῆς Σουηδικῆς ἐκκλησίας. Οὕτως εἰς τὰς δύο κινήσεις, τὴν «Παγκόσμιον συνδιάσκεψιν περὶ πίστεως καὶ τάξεως», ἣν εἰσηγήθη ἡ ἐν Ἀμερικῇ ἐπισκοπελιανῇ ἐκκλησία καὶ τὸν «Παγκόσμιον σύνδεσμον πρὸς προαγωγὴν φιλικῆς μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν διὰ μέσου τῶν ἐκκλησιῶν» προσετέθη χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Σουηδικῆς ἐκκλησίας καὶ τρίτη ἡ «Οἰκουμενικὴ Συνδιάσκεψις». Τῶν τριῶν τούτων τάσεων ἡ πρώτη ἡ καὶ θεωρητικωτέρα ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν «ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ διοικήσει» ἡ δευτέρα στοχάζεται πρακτικῶς μᾶλλον σκοποῦ, τῆς συναδελφώσεως τ. ἔ. τῶν λαῶν διὰ τῆς ἐνεργείας καὶ συνεργασίας τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, ἡ τρίτη ἀφίσταται μὲν τῆς πρώτης, καθόσον ἐν τῷ σκοπῷ, ὃν ἐπιδιώκει δὲν περιλαμβάνεται ἀμέσως τοῦλάχιστον ἡ δογματικὴ καὶ διοικητικὴ ἔνωσις τῶν ἐκκλησιῶν, εὐρύνει ὅμως καὶ τὸν σκοπὸν τῆς δευτέρας, καθόσον ἀποβλέπει εἰς τῆς διοργανώσιν συνεργασίας τῶν ἐκκλησιῶν ἐν παντὶ ζητήματι ἀφορῶντι τὸ ἡθικὸν περιεχόμενον τοῦ χριστιανισμοῦ. Τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον διὰ τοῦ διορισμοῦ ἀντιπροσώπων ἐν τῇ προκαταρκτικῇ συνεδρίᾳ τῆς *World Conference* (Γενεύῃ) καὶ ἐν τῇ ἔτησίᾳ συνελεύσει τῆς *World Alliance (st. Beatenberg)* ἐδειξε προθυμίαν, ὅπως συνεργασθῇ πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ὑπ' αὐτῶν στοχαζομένων σκοπῶν. Ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ὁ Σεβ. Ἀρχιεπ. Οὐψάλης συμπεραίνει, ὅτι τοῦτο δὲν διὰ ἀρνηθῆ συνεργασίαν μετὰ τῆς «Οἰκουμ. Συνδιασκέψεως», ἣς προεξάγει οὐ-

τος, τοσούτω μᾶλλον ὅσῳ ὁ ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς πλείον ἢ οἱ τῶν ἄλλων συμπύπτει πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς συνεργασίας τῶν ἐκ]σιῶν, τὸ ὁποῖον διετύπου ἐκείνη καὶ προσκαλεῖ τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον, ὅπως ἀντιπροσωπευθῆ ἔν τῃ προκαταρκτικῇ συνεδρίᾳ τῆς «Οἰκουμ. Συνδιασκέψεως» μελλούσῃ ὡσαύτως νὰ συνέλθῃ κατ' Αὐγούστον ἐν Ἑλβετίᾳ, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκ]σίας ἐκπεμφθῆ ἡ πρόσκλησις πρὸς Οἶκουμ. Συνδιάσκεψιν μελλούσαν νὰ πραγματοποιηθῆ τὰ ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἐγκυκλίῳ προβλήματα. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐπαναλαμβάνει τὴν καὶ ἄλλοτε γενομένην πρόσκλησιν τοῦ κληροδοτήματος «*Olaus petri*» τοῦ Πανεπ. τῆς Οὐψάλης, ἀλλὰ ματαιωθεῖσαν ἕνεκα τῆς δυσχερείας τῶν καιρῶν, ὅπως ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἶκουμ. Πατριαρχείου μεταβαίνων εἰς Σουηδίαν ποιήσῃται διαλέξεις περὶ τοῦ θέματος «τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἔνωσις τῶν ἐκ]σιῶν» καὶ παραστῆ κατὰ τὴν χειροτονίαν δύο ἐπισκόπων ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Οὐψάλης τῇ 19ῃ Σεπτεμβρίου (ν. ἡ.) ὡς ἐκπροσωπῶν τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον.

Ἀναχωρήσας εἰς Ἑλβετίαν μεσοῦντος Ἰουνίου πρὶν ἢ γνωρίσω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπ. Οὐψάλης κ. Νάθαν, τὸ σχετικὸν ἰδίᾳ πρὸς τὴν ἀντιπροσώπευτον Οἶκουμ. Πατριαρχείου ἐν τῇ προκαταρκτικῇ συνεδρίᾳ τῆς «Οἶκουμ. Συνδιασκέψεως», δὲν μετέσχον ἐπισήμως τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου τούτου, καίπερ διατρίβων κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς συγκροτήσεως αὐτοῦ 9-11 Αὐγούστου (ν. ἡ.) ἐν Γενεύῃ, ὅπου καὶ τοῦτο συνεκλήθη. Συναντηθεὶς ὅμως τυχαίως μετὰ τοῦ Σουηδοῦ πρεσβυτέρου *H Neander*, ἐπισκεφθέντος ἄλλοτε τὴν Ἀνατολήν καὶ τὴν Θεολ. Σχολὴν καὶ ἑλληνομαθοῦς, ἔμαθον παρ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ὅτι ἀπὸ τῆς

προτεραιᾶς συνεδριάζει ἐν Γενεύῃ εἰτέρα συνδιάσκεψις. Τὴν ἐπιούσαν κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Ἀρχιεπ. Οὐψάλης διαβιβασθείσης ἡμῖν διὰ τοῦ ρηθέντος κ. *Neander* καὶ τοῦ γραμματέως τῆς Συνδιασκέψεως Ταγματάρχου κ. *A. Jöstell* μετέβην μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νουβίας καὶ τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριῶν. Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπ. ἀναμένων ἡμᾶς ἐν τῷ προαυλίῳ ἐξέφρασε τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ χαρὴν διὰ τὴν παρουσίαν ἀντιπροσώπων τῆς Ὁρθοδ. Ἐκ]σίας ἐν τῷ συνεδρίῳ. Ἀπήντησα εὐχαριστῶν διὰ τὸν σεβασμὸν, τὸν ὁποῖον ἡ Α. Σ. ἀνέκαθεν ἐκδηλοῖ πρὸς τὴν Ὁρθοδ. Ἐκ]σίαν καὶ τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον. Ἐν δὲ τῇ αἰθούσῃ, ὅπου ἐγενόμεθα δεκτοὶ δι' ἀναστάσεως ὑπὸ τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου μετὰ μικρὰν εἰσήγησιν τοῦ προεδρεύοντος ἐπισκόπου τῆς Δανιμαρκίας *Ostenfeld*, προσεφώνησεν ἡμᾶς ἑλληνιστὶ ὁ μνημοθευθεὶς *H Neander* ἐξ ὀνόματος τοῦ συνεδρίου διὰ θερμότητος προσλαλιᾶς ἀποπνεύσεως τὴν ἐκτίμησιν, ἣν σύμπας ὁ χρ]κὸς κόσμος τρέφει πρὸς τὴν πρεσβυγενῆ ὀρθοδ. ἐκ]σίαν καθόλου καὶ τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον ἰδίᾳ καὶ κατέληξεν εἰς τὴν «Κυριακὴν προσευχὴν», ἣν πάντα τὰ μέλη ἀπήγγειλαν ἑλληνιστὶ. Ἀπαντῶν ἐπήνεσα τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συγκλήσεως συνεδρίων σκοπούντων τὴν ἀνασύνδεσιν τῶν κατὰ μέρος ἐκ]σιῶν εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ κοινοῦ σκοποῦ, οὗ στοχάζονται ἐπὶ τῆς γῆς, ἠόχαρίστησα διὰ τὰ πρὸς τὴν Ὁρθοδ. ἐκ]σίαν αἰσθήματα τῶν συνέδριων, διεβεβαίωσα αὐτοὺς, ὅτι τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον μετὰ πολλῆς συμπαιθείας παρακολουθεῖ τὴν ἐγκαινισθεῖσαν εὐλοῶνον κίνησιν πρὸς συνεννόησιν τῶν ἐκ]σιῶν, καὶ ἠύχθη διὰ τῆς καθημερινῆς τῆς Ὁρθοδ. Ἐκ]σίας δεήσεως ὅτι τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως. Εἰς ἀπάντησιν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπ. Οὐψάλης κρατῶν ἀνά χειρας τὴν Ἐγκύκλιον τοῦ Οἶκουμ. Πατρι-

αρχείου ἐξῆρε τό τε περιεχόμενον αὐτῆς καί τὴν σπουδαιότητα τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ ἐν τῇ ἔργῳ τῆς Οἰκουμ. Συνδιασκέψεως. Ἀφοῦ δ' ἐπὶ δύο περιόπου ὥρας παρηκολούθησαμεν ἀνεπισήμως — ἄτε οὐδεμίαν περὶ τούτου ἔχοντες ἐντολήν — τὰς ἐργασίας τοῦ συνεδρίου ἀπῆλθομεν τιμητικῶς προπεμφθέντες. Καίτοι δὲν μετέσχον ἐνεργῶς τῆς συνδιασκέψεως ταύτης δὲν κρίνω ὅμως ἄσκοπον, ὅπως ὑποβάλλω συνοπτικῶν ἐκθεσίων τῶν πεπραγμένων καὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς, διότι ἡ γνῶσις τούτων θὰ διευκολύνῃ τὴν κατανόησιν τοῦ σκοποῦ, ὃν ἐπιδιώκει ἡ «Οἰκουμ. Συνδιάσκεψις», ἣς προοιτάται ὁ Σερβ. Ἀρχιεπ. Οὐψάλης κ. Νάθαν. Ἡ συνδιάσκεψις αὕτη προπαρασκευαστικὴ τῆς μελλούσης «Οἰκ. Συνδιασκέψεως» συνήλθεν ἐν Γενεύῃ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Ξενοδοχείου *Beaux Sejour* παρισταμένων 20 ἀντιπροσώπων 15 διαφόρων χωρῶν τοῦ κόσμου. Τῆς συνδιασκέψεως τὴν πρώτην ἡμέραν προήδρευσεν ὁ ἑλβετὸς καθηγ. τῆς Θεολογίας *Choisy*. Οὗτος μετὰ τὴν ἐκλογὴν γραμματέως καὶ εἰσηγητοῦ προσεφώνησε τοὺς ἀντιπροσώπους ἐκ προσώπου τῆς ἑλβετ. ἐκκλησίας καὶ ὥρισε τὸ πρὸς συζήτησιν θέμα «περὶ τῆς ἰδέας, τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἀνάγκης Οἰκουμ. Συνδιασκέψεως τῶν Ἐκκλησιῶν». Ἐπὶ αὐτοῦ ἔλαβον τὸν λόγον πρῶτος ὁ *Dr Mac. Farland* ὁμιλήσας περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συνεργασίας τῶν ἐκκλησιῶν πρὸς ἀνακαίνισιν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ εἶτα ὁ Ἀρχιεπ. Οὐψάλης τονίσας, ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ἀποκατάστασις πνευματικῆς ἐνότητος μετὰ τῶν χριστιανῶν καὶ ἡ ἰδρυσις κοινωνίας τῶν ἐκκλησιῶν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐνεργείας τῆς κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Μετὰ ταῦτα ὁ *Dr Fred. Lynch*, ὑποστηρικθῆς καὶ ὑπὸ δύο ἄλλων ρητόρων προὔτεινε τὴν σύγκλησιν μετὰ διετίας συνδιασκέψεως πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν βραδύτερον ὁρισθησομένῳ τόπῳ. Εἶτα σφοδρὰ ἠγέρθη συζήτησις ἐξ ἀφο-

μῆς ἐγγράφου ὑποβληθέντος ὑπὸ τοῦ γάλλου ἀντιπροσώπου *Dumas* ἐξ ὀνόματος τῆς «προτεσιαντικῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Γαλλίας», ἐν τῇ ὁποίῳ διευλοῦτο ἡ ἐπιθυμία, ὅπως αἱ προτεστ. ἐκκλησίαι τῆς Γερμανίας, Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας ἐκφράσωσι δημοσίᾳ τὴν λύπην αὐτῶν καὶ ἀποδοκιμασίαν διὰ τὸν τρόπον, μεθ' οὗ τὰ κράτη αὐτῶν διεξήγαγον τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Τῆς συζητήσεως μετέσχον πλείστοι ἀντιπρόσωποι, ὧν οἱ μὲν Βέλγοι, Ἴταλοι, Ἀγγλοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ ἐτάχθησαν, ὡς εἰκός, ὑπὲρ τῆς προτάσεως, οἱ δὲ Γερμανοὶ, Αὐστριακοὶ καὶ Οὐγγροὶ κατ' αὐτῆς. Ἀφοῦ δὲ ἡ συζήτησις ἐξηκολούθησε καὶ ἐν τῇ μεταμεσημβρινῇ συνεδρίᾳ, ἐγένετο ἐν τέλει δεκτὴ πρότασις τοῦ Ἀμερικανοῦ *Macfarland*, ὅπως τὸ ἐγγράφον γένηται ἀποδεκτὸν καὶ παραπεμφθῆ ἰς τὴν ὁρισθησομένην «διαρκῆ τῆς συνδιασκέψεως ἐπιτροπὴν πρὸς συγκρότησιν τῆς συνδιασκέψεως» μετὰ τῆς παρακλήσεως, ὅπως ἡ «προτεσιαντικὴ Ὁμοσπονδία τῆς Γαλλίας» συνεχίσῃ τὰς σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιτροπῆς. Ὡσαύτως ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἡ ὑπὸ τοῦ *Dr Lynch* ὑποβληθεῖσα πρότασις περὶ συγκροτήσεως «γενικῆς συνδιασκέψεως» μετὰ δύο ἔτη. Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς νυκτὸς συνεζητήθησαν διάφοροι προτάσεις περὶ τοῦ προγράμματος τῆς μελλούσης «γενικῆς συνδιασκέψεως» καὶ ἐνεκρίθησαν αἱ ἐξῆς: 1) χρ[κ]ή συναδέλφωσις καὶ δικαιοσύνη ἐν ταῖς διεθνέσι σχέσεσι, 2) δημιουργία χρ[κ]ῆς διαθέσεως πνευμάτων ὡς ἀπαραιτήτου ὄρου εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν ἐθνῶν, 3) χρ[κ]ῆ ἀντίληψις τῆς νομοθεσίας, ὡς κληρονομίας τοῦ Θεοῦ, ἀναγκαιότης τῆς ἐπεκτάσεως αὐτῆς, 4) χρ[κ]ῆ ἀρχαὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ ζωῇ καὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ καὶ οἰκονομικῇ συστάσει τῆς κοινωνίας. Σχέσις πρὸς τὸ ἐργατικὸν ζήτημα. Εἶτα συνεζητήθη ἂν πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ μέρος τοῦ προγράμματος τῆς μελλούσης συνδιασκέψεως.

τὸ ζήτημα τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς καὶ τὸ τῆς Διακονίας καὶ ἐνεκρίθη. Ὡσαύτως ἐγένετο ἀποδεκτὸν ὅπως ἡ διαρκὴς Ἐπιτροπὴ τῆς Συνδιασκέψεως συνεννοηθῆ μετὰ τῆς Διεθνoῦς Ὁργανώσεως τῆς Ἱεραποστολῆς περὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν Ἱεραποστολὴν ζητημάτων πρὶν ἢ καθάρσιον τὸ σχετικὸν πρὸς αὐτὴν μέρος τοῦ Προγράμματος. Μετὰ τινὰς ἄλλας προτάσεις γενομένας ὡσαύτως ἀποδεκτὰς διελύθη ἡ συνεδρίασις. Τὴν ἐπομένην μετὰ τὴν γενομένην εἰς τοὺς Ὁρθοδ. ἀντιπροσώπους ὑποδοχὴν ἢ προκατ. συνδιάσκεψιν συζητήθη τὸ θέμα «τίς ἢ ἀναγκαῖα διοργανώσεις πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς μελετωμένης συνδιασκέψεως». Μετὰ συζήτησιν ἐγένοντο ἀποδεκταὶ προτάσεις τοῦ ἐπισκόπου *Canino*, ὅπως ἡ «διοργανωτικὴ ἐπιτροπὴ πληρεξουσιοδοτηθῆ νὰ καλέσῃ πάσας τὰς χριστ. ἐκκλησίας, ὅπως μετὰσχῶσι τῆς μελετωμένης συνδιασκέψεως» καὶ ἑτέρα τοῦ *Dr Lynch*, ὅπως «ἡ εἰσηγητικὴ ἐπιτροπὴ τῆς παρούσης Συνδιασκέψεως» ὀνομάσῃ ἐν τῇ προσεχίᾳ συνεδρίᾳ τὰ μέλη τῆς διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, αἵνα ἐκλέγονται τὸν πρόεδρον καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν θὰ ἔχωσι πληρεξουσιότητα νὰ προσθέσωσι καὶ ἄλλα μέλη καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν, αἵνες θὰ ἀντιπροσωπευθῶσιν ἐν τῇ Συνδιασκέψει». Μετὰ μεσημβριαν ἀναγνωθείσης τῆς ἐκθέσεως τῆς εἰσηγητικῆς ἐπιτροπῆς 1) ἐξελέγησαν τὰ μέλη τῆς διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς ἐν ὄλῳ 25. 2) ὤρισθη ὡς χρόνος συγκλήσεως τῆς συνδιασκέψεως τὸ ἔτος 1922 ἢ ἂν τοῦτο ἀδύνατον τὸ 1923. 3) ὡς πρὸς τὸν τόπον τῆς συνδιασκέψεως ὁ Σεβ. Ἀρχ. Οὐψάλης προτείνει, ὅπως αὕτη συγκροτηθῆ ἐν Οὐψάλῃ, ἀλλ' ἡ εἰσηγητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Συνδιασκέψεως ἐπαφῆκε τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος εἰς τὴν διοργανωτικὴν Ἐπιτροπὴν. Εἶτα ἐγένοντο μετὰ συζήτησιν δεκταὶ προτάσεις περὶ προσκλήσεως ὑπὸ τῆς Δ. Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν μέλλουσαν συνδιάσκεψιν καὶ συλλόγων ἢ σωματείων μὴ ἐξηρητημένων ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν,

οἱ αἱ Βιβλικαὶ Ἐταιρεῖαι, ἢ *Y.M.C.A* ἢ *Y.W.C.A* καὶ περιληφθῆ ἐν τῷ Προγράμματι αὐτῆς «ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἀπομάχους λειτουργοὺς αὐτῆς πρὸς τὰς χήρας καὶ τὰ ὄρφανὰ αὐτῶν» Εἶτα ἡ προκαταρκτικὴ Συνδιάσκεψις ἐπερατώθη ὡς καὶ ἤρξατο διὰ προσευχῆς καὶ εὐλογίας ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπ. Οὐψάλης. Μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς ἡ διοργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ συνελθοῦσα ἰδίᾳ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ *Dr Lynch*, ἀφοῦ συνεζήτησε τὸ ζήτημα, ἂν τὰ μέλη τῆς διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς δεόν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἄτομα ἢ ὡς ἐκπροσωποῦντα τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐκκλησίας ἐνέκρινεν, ὅπως ταῦτα θεωρηθῶσιν ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς ἐκλεξάσης αὐτὰ Συνδιασκέψεως, αἱ δὲ ἀποκρίσεις τῆς Ἐπιτροπῆς ὑποβληθῶσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας πρὸς ἔγκρισιν. Εἶτα ἀπεφασίσθη, ὅπως συγκροτηθῶσι τρία τμήματα, ἓν ἐν Ἀμερικῇ, ἕτερον ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ καὶ τρίτον ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ καὶ τοῖς ἐξαρτήμασιν αὐτῆς, ὧν ἕκαστον ἐξ ἑνὸς προέδρου, ἑνὸς γραμματέως καὶ τριῶν μελῶν μετὰ πληρεξουσιότητος πρὸς ἐνεργειαν ἐν τῇ ἰδίᾳ σφαίρᾳ. Πρόεδρος τοῦ μὲν ἐν Εὐρώπῃ ἐξελέγη ὁ Ἀρχιεπ. Οὐψάλης, τοῦ δὲ ἐν Ἀμερικῇ ὁ *Dr Lynch*, μέχρι δὲ τῆς συγκροτήσεως τῶν τμημάτων πρόεδρος *ad interim* τῆς ὅλης διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς ἐξελέγη ὁ αὐτὸς Ἀρχιεπ. Οὐψάλης καὶ γενικὸς αὐτῆς γραμματεὺς ὁ Σουηδὸς ὡσαύτως *Dr Westman* συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ *Dr Brilioth*. Ἡ αὐτὴ ἐπιτροπὴ ἐν δευτέρᾳ συνεδρίᾳ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀρχ. Οὐψάλης ὤρισεν, ὅπως ὁ τελευταῖος μετὰ τοῦ *Dr Lynch* συντάξωσι τὴν πρόσκλησιν εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν. Εἶτα συζητήσεως γενομένης περὶ τοῦ ἀρμόζοντος εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ συγκληθῆ Συνδιάσκεψιν ὀνόματος καθωρίσθη, ὅπως αὕτη προσωρινῶς ὀνομασθῆ «Γενικὴ Συνδιάσκεψις (*Unirersal Conference*) τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ περὶ

ζωῆς καὶ πράξεως» ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι αὕτη θὰ ἀποβῆ οἰκου-
μενική. Καὶ τέλος προτάσει τοῦ Ἄρχ. Οὐψάλης ἀπεφασίθη,
ὅπως «ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπὴ» συνέλιθη ἐν Λονδίῳ κα-
τὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1921, ὃ δὲ Πρόεδρος καὶ ὁ Γραμμα-
τεὺς ἐκάστου τμήματος ἀναλάβωσι τὴν διοργάνωσιν τῆς συ-
ναντήσεως ταύτης.

Τὴν ἐπιούσαν τῆς λήξεως τῶν ἐπισήμων ἐργασιῶν τῆς
προκαταρκτικῆς ταύτης Συνδιασκέψεως συνηντήθημεν μετὰ
τοῦ Ἄρχ. Οὐψάλης κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν συνεδριῶν τῆς
Word-Conference. Κατὰ τὴν συνάντησιν ταύτην ὁ Σ.
Ἄρχιεπ. ἐπέμεινε, ὅπως μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ
συνεδριῶν μεταβῶ εἰς Σουηδίαν διὰ τοὺς σκοποὺς, οὓς ἀνέ-
φερον ἐν τῇ πρὸς τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον ἐπιστολῇ αὐτοῦ.
Τὴν παράκλησιν ταύτην ἐπανέλαβε μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ ἐν
st. Beatenberg συνεδρίου διὰ 2 τηλεγραφημάτων ἐξ Οὐψάλης,
ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὁποίων ἀνήγγειλέ μοι, ὅτι κατέφθασον
εἰς Οὐψάλην γράμματα τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ πρὸς με. Εὐ-
χερὲς ἦτο ἐντεῦθεν νὰ εἰκάσω, ὅτι τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν εἰς
Σουηδίαν μετάβασίν μου γράμμα του Σεβ. Τοποτηρητοῦ
ἀντὶ νὰ ἀπευθυνθῆ πρὸς με εἰς Ἑλβετίαν ἀπεστάλη εἰς Οὐ-
ψάλην καὶ ὅτι ἐνετελλόμην νὰ μεταβῶ εἰς Σουηδίαν. Ἐν-
τεῦθεν καὶ ἀφοῦ ἐτηλεγράφησα τῷ Σ. Ἀρχιεπισκόπῳ ἀνε-
χώρησα τῇ 25ῃ Αὐγούστου ἐξ Ἑλβετίας. Ἡ Α. Σ. ὁ Ἀρ-
χιεπίσκοπος ἤδη ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς ἀφίξεώς μου εἰς Σου-
ηδίαν, 27 Αὐγούστου, ἀπέστειλε τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανε-
πιστημίου τοῦ *Lund* κ. *Aulen*, ὅπως μὲ χαιρετίσῃ ἀπὸ
μέρους αὐτοῦ ἐν *Malmö*, τῇ πρώτῃ πρὸς νότον μεγάλῃ σου-
ηδικῇ πόλει, καὶ μοι παράσχῃ πᾶσαν διευκόλυνσιν διὰ τὸ μέ-
χρι Στοκχόλμης δεκατετράωρον ταξείδιον. Μόλις δὲ ἀφίχθεις
εἰς Στοκχόλμην τῇ 10 π. μ. τῆς ἐπομένης Παρασκευῆς

(28 Αὐγ.) ἐγενόμην δεκτὸς ὑπὸ εἰτέρῳ ἀντιπροσώπῳ τοῦ
Ἀρχιεπισκόπου ἀναλαβόντος, ὅπως διευκολύνη τὴν ἀπὸ
Στοκχόλμης εἰς Οὐψάλην, δῖωρόν που σιδηροδρομικῶς ἀπέ-
ρυσαν τῆς πρώτης, μετάβασίν μου. Συγχρότως τῆς ἐν Στοκ-
χόλμῃ ἑλλ. Πρεσβείας εἰδοποιηθείσης περὶ τῆς εἰς Σουηδίαν
μεταβάσεώς μου ὑπὸ τῆς ἐν Βέρνη ἑλλ. Πρεσβείας ἐνεφα-
νίσθη εἰς τὸν σταθμὸν ὁ γραμματεὺς αὐτῆς κ. Θ. Κυριακίδης
ἐξ ὀνόματος τοῦ ἐπιτετραμμένου κ. Καρατζᾶ, ἀσθενοῦντος.
Ἄφοῦ ἠύχαρίστησα τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Σ. Ἀρχιεπισκό-
που μετέβην μετὰ τοῦ κ. Θ. Κυριακίδου εἰς τὴν Ἑλλ. Πρε-
σβείαν καὶ μετὰ τὴν τηλεφωνικὴν συννεόησιν μετὰ τοῦ Ἄρχ.
Οὐψάλης ἐν συνοδείᾳ τοῦ κ. Κυριακίδου ἀνεχώρησα εἰς Οὐ-
ψάλην τῇ 5 μ. μ. Ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ τῆς Οὐψά-
λης ἀνέμενον αὐτοπροσώπως ὁ Σ. Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τοῦ
γνωστοῦ μοι ἐξ Ἑλβετίας, ὡς γραμματέως τῆς προκαταρκτι-
κῆς συνδιασκέψεως, ταγματάρχου ἐν διαθεσιμότητι κ. Ἄνδρ.
Sjöstedt. Ὁ Σ. Ἄρχ. ἀφοῦ μὲ προσεφώνησε θερμότητα μὲ
ὠδήγησεν ἐπὶ αὐτοκινήτου πρῶτον μὲν εἰς τὸν Καθηδρικὸν
Ναὸν τῆς Οὐψάλης, τὸν μέγιστον τῶν ἐν ἀπάσῃ τῇ Σκανδι-
ναυίᾳ, πρὸς προσκύνησιν καὶ εἶτα εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν
αὐτοῦ οἶκημα, ὅπου καὶ μοι ὤρισε κατάλυμα. Τὴν ἐπιούσαν,
Σάββατον, ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβροῦ αὐτοῦ κ. *Bril-
lioth*, ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐπεσκέφθην τὸ νεόδμη-
τον οἰκοδόμημα τοῦ διασήμεου Πανεπιστημίου τῆς Οὐψάλης
καὶ τὴν πλουσιωτάτην αὐτοῦ Βιβλιοθήκην καὶ περιειργάσθην
τὸν περίφημον καθηδρικὸν αὐτῆς Ναὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μετ'
ἄκρας τάξεως καὶ ἐπιμελείας φιλαττόμενα ἀπ' ἀρχαιοτάτων
ἱερᾶ σκευῆ καὶ ἄμφια. Ἄφοῦ δὲ τὴν μεσημβρίαν ἐπεσκέφθην
τὸ ἐν Οὐψάλῃ ἀρχαῖον τῶν βασιλέων τῆς Σουηδίας ἀνά-
κτορον καὶ προσεγευμάτισα παρὰ τῷ ταγματάρχῃ κ. *Sjöstedt*,

τὴν ἐσπέραν ἀπῆλθον μετὰ τοῦ Σ. Ἀρχιεπ. εἰς *Stromsberg*, ὅπως ἴδω ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ κόμητος *Henning Wachtmeister* ἐλαιογραφίαν τοῦ ἀειμνήστου Οἰκ. Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως. Ἡ εἰκὼν αὕτη μεγέθους μετροῦ παριστᾷ τὸν Πατριάρχη ἐν πλήρει ἀρχιερατικῇ στολῇ τ. ἔ. μετὰ σάκκου, ὠμοφορίου καὶ μίτρας. Ἡ ἀσκητικὴ αὐτοῦ μορφή ἔχει πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰς ἄλλοθεν ἡμῖν γνωστὰς αὐτοῦ εἰκόνας. Δεξιὰ τῆς εἰκόνας ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφὴ: *Cyrillus Patriarcha Constantinopolitanus etatis suae 62 An. 1634*. Τοῦ κόμητος ἀπόντος ἐκτὸς τῆς Σουηδίας οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ μοι ἐξηγήσῃ πῶς περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ἢ μέρος τῆς ἰδιωτικῆς αὐτοῦ πινακοθήκης νῦν ἀποτελοῦσα εἰκὼν τοῦ Πατριάρχου. Ὡς μᾶλλον πιθανὴ φαίνεται ἡ ἐξηγήσις, ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη γραφείσα ἐν Κων]πόλει κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἔτος ἀνῆκεν εἰς εὐγενῆ τινα Σουηδὸν, Πρεσβευτὴν ἴσως ἐν Κων]πόλει, γνωστῶν οὐσῶν τῶν σχέσεων, εἰς ἃς διετέλει ὁ ἀδελφὸς Πατριάρχης πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς τῶν διαμαρτυρομένων Δυνάμεων ἐνταῦθα. Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος εὐηρεστήθη νὰ μοι διωρήσῃ εὐμεγέθη φωτογραφίαν τῆς ἐλαιογραφίας ταύτης. Μετὰ ποιμαντικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐν *Wässländ* τὴν ἐπιούσαν Κυριακὴν πρὸς ἐγκατάστασιν ἱερατικοῦ προΐσταμένου, καθ' ἣν παρακολουθήσας αὐτὸν ἔτυχον πλείστον τιμῶν καὶ φιλοφρονήσεων παρὰ τοῦ λαοῦ ἐπανήλθομεν καὶ αὐθις εἰς Οὐψάλην. Τὴν ἐπιούσαν Δευτέραν ἀνεχώρησα εἰς Στοκχόλμην καὶ τὴν Τρίτην ἐγενόμην δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Διαδόχου Ἀντιβασιλέως τῆς Σουηδίας, ὅστις ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ εἰς Σουηδίαν ἐπισκέψει μου, μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος ἠρώτησε τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ καθ' ἕλληνας τὴν συνδιάλεξιν ἐδείχθη ἀκριβῆς γνώστης τῆς γινομένης κινήσεως πρὸς ἔνωσιν ἢ συνεννόησιν τῶν ἐκ]σιῶν Ὡσαύτως μοι ἀνέφερε περὶ τοῦ σχε-

διαζομένου ταξειδίου αὐτοῦ εἰς Ἑλλάδα καὶ τῆς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐπισκέψεως τοῦ ἀγ. Ὄρους, περὶ τῶν φιλολογικῶν καὶ ἀγιογραφικῶν τοῦ ὁποίου θησαυρῶν ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρ' ἐμοῦ πληροφορίας. Αὐθημερὸν ἐγενόμην δεκτὸς ἐν τῷ καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Στοκχόλμης (*Stor-Kyrkan*) ὑπὸ τοῦ Κομιστορίου τῆς πρωτεύουσας, ἐξ ὀνόματος τοῦ ὁποῦ μου με προσεφώνησε γερμανιστὶ ὁ προεδρεύων αὐτοῦ *Dr Lindskog*, ἐκφράζων τὴν χαρὰν τοῦ Κομιστορίου ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει μου καὶ προσθέτων, ὅτι παρ' ὅλας τὰς ὑφισταμένας μεταξὺ τῶν δύο ἐκ]σιῶν διαφορὰς, κατὰ βᾶθις ὑφίσταται μεταξὺ αὐτῶν μεγάλη ἀόρατος ἐνότης, τῆς ὁποίας ὄρατὴ ἐκδήλωσις εἶνε ἡ παρουσία μου. Ἀπαντῶν νῆχαρῶστα ἐπὶ τῇ ὑποδοχῇ καὶ προσέθηκα, ὅτι καθῆκον ἔχομεν πάντες νὰ μὴ εὐρύνωμεν τὰς ὑπαρχούσας διαφορὰς, ἀλλὰ νὰ ἐνώσωμεν τὰς προσπάθειάς ἡμῶν πρὸς ἐπίτευξιν συνεννοήσεως ἐπὶ ἠθικοῦ κατὰ πρῶτον ἑδάφους, ἵνα παρασκευάσωμεν τὴν τελείαν ἐν ἀπωτέρω μέλλοντι ἔνωσιν. Ἀφοῦ δὲ ἐπεσκέφθην τοὺς μᾶλλον ἀξιοσημειώτους γαοὺς τῆς πρωτεύουσας καὶ τὰ ἀξιόθεατα αὐτῆς ἐπανήλθον εἰς Οὐψάλην τῇ Τετάρτῃ (2 Σεπτ.) Αἱ δύο ἐπόμεναι ἡμέραι, Πέμπτη καὶ Παρασκευὴ, ἀφιερώθησαν εἰς τὰς δι' ἰδιαιτέρων τοιχοκολλήσεων καὶ δημοσιεύσεων προαναγγελθείσας διαλέξεις μου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Οὐψάλης. Τὴν διοργάνωσιν τῶν διαλέξεων τούτων γινομένων ἀπὸ ἱκανῶν ἑτῶν ὑπὸ διαφόρων ἐπιστημόνων ἐξ ὅλων τῶν Θεολογ. σχολῶν καὶ πανεπιστημίων τοῦ κόσμου εἰσηγήσει τοῦ Ἀρχιεπ. Οὐψάλης κ. Νάθαν ἀνέλαβε τὸ κληροδότημα τοῦ *Olaus Petri*. Ὡς θέμα τῶν ἐμῶν διαλέξεων ὠρίσθη ἐτὸ Οἰκοιμ. Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἔνωσις τῶν ἐκ]σιῶν». Αἱ διαλέξεις αὗται, εἰς ἃς συνέρρευσαν ἐκτὸς τῶν καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν τῆς Θεολ. Σχολῆς, ὁ πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου καὶ πλείστοι ἐκ

τῶν καθηγητῶν τῶν ἄλλων σχολῶν, πολυάριθμοι φοιτηταὶ καὶ πλῆθος ἄλλο ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἐγένοντο ἢ μὲν πρώτη ἐν γλώσση γερμανικῇ, ἢ δὲ δευτέρα κατὰ παράκλησιν τοῦ Ἄρχιεπ. Οὐψάλης ἐν ἑλληνικῇ, μεταφράζοντος εἰς τὴν σουηδικὴν τοῦ ἀπ' ἀρχῆς ὡς ξεναγοῦ μου ὀρισθεντος ἱερέως *H. Neander*. Ἐν τῇ πρώτῃ τούτων παρέσχον βραχείαν ἐπισκόπῃσιν τῆς καταστάσεως τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖου ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρι σήμερον ἐν τῇ σχέσει αὐτοῦ πρὸς τὴν πολιτείαν, ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοικήσει, ἐν τῇ πρὸς τὰς ἄλλας ἐκ]σίας ἀναφορᾷ, ἐν ταῖς πρὸς μόρφωσιν τοῦ λαοῦ καθόλου καὶ τοῦ κλήρου ἰδίᾳ προσπαθείαις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ζωῆς τῶν πιστῶν. Ἡ δευτέρα περιτραφεῖσα κυρίως περὶ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα: «ἐνωσις τῶν ἐκ]σιῶν ἢ συνεννόησις;» ἀπετελέσθη ἐκ τριῶν μερῶν ἐν τῷ πρώτῳ προσεπάθησα νὰ ἄρω κρατούσας παρὰ τοῖς ξένοις πλάνας περὶ τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῆς Ὀρθοδ. ἐκ]σίας καὶ τῆς θέσεως τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖου ὡς κέντρου αὐτῆς: τὸ δεύτερον ἠσχολήθη περὶ τὰ κωλύματα καὶ τὰς δυσχερείας πρὸς ἐπίτευξιν πραγματικῆς καὶ τελείας ἐνώσεως τῶν ἐκ]σιῶν ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις μεθ' ὅλας τὰς ὁμοιότητας ἐν τοῖς οὐσιωδεστάτοις: ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ἀνέπτυξα διὰ μακρῶν τὸ ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖου συντόμως διατυπωθὲν πρόγραμμα περὶ τῆς μόνης τῶ γε νῦν δυνατῆς συνεννοήσεως τῶν ἐκ]σιῶν διὰ τῆς συμπήξεως κοινωνίας αὐτῶν. Ἀμφότεραι αἱ διαλέξεις ἐγένοντο δεκταὶ διὰ ζωηροτάτων ἐπευφημιῶν καὶ χειροκροτημάτων ὑπὸ τοῦ ἀκροατηρίου, ἐν ᾧ συγκαταλέγοντο ὁ τε Ἄρχιεπίσκοπος καὶ οἱ ἐν τῷ μεταξὺ καταφθάντες δύο Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι, ὁ δὲ τύπος, ὅσους ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐνθουσιωδῶς ἐχαιρέτισε τὸν ἀφιξίν μου, ἔδη-

μοσίλευσεν ἐκτενεῖς αὐτῶν περιλήψεις μετὰ κρίσεων εἰμενῶν. Αἱ διαλέξεις αὗται θὰ δημοσιευθῶσι ἐν τῇ ἐκ πολλῶν τόμων ἀποτελεσθησομένῃ συλλογῇ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος κληροδοτήματος τοῦ *Olans Petri*. Τὴν ἐσπέραν τῆς ἐπομένης ὁ πρῦτανις τοῦ Πανεπιστημίου παρέσχε πρὸς τιμὴν μου δεῖπνον ἐν ᾧ συνεκεντρώθησαν οἱ ἐξέχοντες πολιτικοὶ καὶ ἀκαδημεικοὶ κύκλοι. Ἡ Κυριακὴ, 6 Σεπτεμβρίου, ἦτο ὀρισμένη ὡς ἡμέρα τῆς χειροτονίας ἐν τῷ καθεδρικῷ Ναῷ δύο νέων ἐψηφισμένων σουηδῶν ἐπισκόπων τοῦ *Vasteras Billing* καὶ τοῦ *Visby Danele*. Εἰς τὸ γεγονός τοῦτο ἀπεδόθη ὅλος ἰδιαιτέρα σημασία, διότι πρώτην φορὰν ἐμελλον νὰ μετάσχωσιν ἐπισήμως τῆς χειροτονίας, ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντες, οἱ δύο Ἀγγλικανοὶ ἐπίσκοποι, ὁ *Durham Henley Henson* καὶ ὁ *Peterborough E. T. Woods*. Ὡς γνωστὸν ἡ Σουηδικὴ ἐκ]σία, καίπερ λουθηρανικὴ τὸ δόγμα, διετήρησεν ἀδιάκοπον τὴν ἀποστολικὴν τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς διαδοχὴν καὶ ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον διακρίνουσα τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν καὶ δι' ἰδιαιτέρας ἐπὶ τούτῳ τελετῆς ἐγκαθιστῶσα αὐτούς. Ἄλλ' ἢ Ἀγγλικ. Ἐκ]σία μόλις ἐκ' ἐσχάτων τ.ε. ἐν τῇ τελευταίᾳ *Lambeth Conference* ἀνεγνώρισε τὴν ἀποστολ. διαδοχὴν τῆς σουηδ. ἐκ]σίας καὶ ἠθέλησε πρὸς ἀπόδειξιν τῆς τελείας ἐνότητος νὰ συμμετάσχῃ τῆς χειροτονίας διὰ τῶν ἀποσταλέντων ἐπισκόπων αὐτῆς. Διάφορος βεβαίως ἦτο ἡ θέσις ἐμοῦ ἐντολὴν λαβόντος, ὅπως παραστῶ ἀπλῶς ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἴκ. Πατριαρχεῖου κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην καὶ ὑπὸ τὸν τύπον τοῦτόν μοι ἀπεστάλη ἡ ἐπίσημος πρόσκλησις τοῦ Κογιστορίου τῆς Οὐψάλης. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστη ὁ διάδοχος ἀντιβασιλεὺς μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ, πλείστα ἐξέχουσαι προσωπικότητες ἐκ Στοκχόλμης ἐπὶ τούτῳ ἀριχθεῖσαι, ὅλοι οἱ σημαίνοντες τῆς Οὐψάλης καὶ πλῆθος ἄ-

πειρον προσδραμὴν καὶ ἐξ ἄλλων πόλεων καὶ ἐκ τῶν πέριξ, ὅπως ἀπολαύσῃ τοῦ μοναδικοῦ θεάματος. Μετὰ τὴν συνήθη ἐωθινήν προσευχὴν καὶ τὸ κήρυγμα ἐπηκολούθησε μεγαλοπρεπῆς λιτανεὶα ὄλων τῶν μετεχόντων τῆς χειροτονίας ιερέων, τῶν δύο σουηδῶν ἐπισκόπων, τῶν δύο ἀγγλικανῶν ἐπισκόπων καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, πάντων περιβεβλημένων τὰς ἱερατικὰς ἢ ἀρχιερατικὰς αὐτῶν στολὰς καὶ κρατούντων τὰς ποιμαντικὰς αὐτῶν ράβδους. Τῆς λιτανείας ταύτης μετέσχον καὶ γὰρ περιβεβλημένως μανδύαν καὶ ἐγκόλπιον καὶ κρατῶν ποιμαντικὴν ράβδον. Ἡ λιτανεὶα ὀρμηθεῖσα ἐκ τοῦ Σκευοφυλάκιου διέσχισε τὸν ναὸν καὶ κατέληξεν εἰς τὴν ἐξέδραν, ἐφ' ἧς τὸ θυσιαστήριον, κειχωρισμένον διὰ ἡμικυκλιοειδοῦς κιγκλιδώματος ἀπὸ τοῦ ἄλλου ναοῦ. Πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἕστησαν ὁ Ἀρχιεπ. καὶ οἱ 4 ἐπίσκοποι, ἔσωθεν δὲ τῶν κιγκλιδίων κυκλοτερῶς πάντες οἱ ἱερεῖς καὶ ἔξωθεν ἔναντι ἀκριβῶς τοῦ θυσιαστηρίου ἐγονυπέτησαν οἱ ἐψηφισμένοι φέροντες τὰ συνήθη παρὰ δυτικοῖς λευκὰ στιχάρια. Δεξιόθεν καὶ ἐπὶ τῆς ἐξέδρας τοῦ Ἰ. Βήματος ἐτοποθετήθη ἕδρα, πρὸ τῆς ὁποίας καὶ ἕστην παραστατούμενος ἐκατέρωθεν ὑπὸ δύο ἱερέων περιβεβλημένων τὰς ἱερατικὰς αὐτῶν στολὰς. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βασιλ. διατάγματος περὶ κυρώσεως τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων γενομένην ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιάρχου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προσεφώνησε τοὺς ἐψηφισμένους, ἀπαντήσαντας αὐτῷ, καὶ ἀπηύθυνεν αὐτοῖς ἐρωτήσεις σχετικὰς πρὸς τὴν ἐκουσίαν ἀνάληψιν τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, ἐν πλήρει γνώσει τῶν εὐθυνῶν αὐτοῦ. Εἶτα πάντες οἱ συμμετέχοντες τῆς χειροτονίας κληρικοὶ ἀνέγνωσαν σχετικὰ πρὸς τὸ ποιμαντικὸν ἀξίωμα χωρὶα ἐκ τῶν εὐαγγελίων καὶ τῶν ἐπιστολῶν εἰς ἐπήκουσιν πάντων, ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος ἀπήγγειλε τὴν εὐχὴν τῆς χειροτονίας. Εἰς ταύτην ἐπηκολούθησεν ἡ μεγαλοφώνως γενομένη

ἀπαγγελία τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, καθ' ἣν οἱ συλλειτουργοῦντες ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὑποψηφίους. Μετὰ τινὰ ἄσματα ὑπὸ τοῦ χοροῦ οἱ λειτουργοὶ κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Σκευοφυλάκιον, ὅπου καὶ ἀπεδύθησαν. Τὴν μεσημβρίαν ὁ Ἀρχιεπ. παρέδηκε γεῦμα εἰς ὑπεροδοῦντα πρόσωπα, ἐν οἷς πρῶην πρωθυπουργοὶ, ὑπουργοὶ, βουλευταὶ, ὁ πρύτανις, οἱ καθηγηταὶ, οἱ συμμετασχόντες τῆς χειροτονίας ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς, ὧν οἱ πλείστοι καθηγηταὶ τῆς Θ. Σχολῆς, καὶ ἄλλοι. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ὁ Ἀρχιεπίσκοπος λαβὼν τὸν λόγον ἀγγλιστὶ ἐχαιρέτισε τὴν παρουσίαν τῶν ἀγγλικανῶν ἐπισκόπων· εἶτα ὠμίλησε γαλλιστὶ εὐφρόμως μνημονεύσας τῆς παρουσίας ἀντιπροσώπου τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖου καὶ ἐξ ἀφορμῆς ταύτης πλέξας τὸ ἐγκώμιον τῆς Ὁρθοδ. Ἐκκλησίας ἐν τέλει στρέψας τὸν λόγον εἰς ἀρχαῖζουσαν ἑλληνικὴν ἐπέειπεν, ὅτι ὡς τεκμήριον τῆς ἐγκαινιζομένης μεταξὺ τῶν δύο ἐκκλησιῶν, τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου καὶ τῆς σουηδικῆς, φιλίας, ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Σουηδίας ἠδῶκε τὴν ἀπονεμίην τῷ ἀντιπροσώπῳ αὐτῆς τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Πολικοῦ Ἀστέρος. Οἱ συνδαιτυμόνες ὑπεδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ Ἀρχιεπισκόπου διὰ χειροκροτημάτων, ἐγὼ δὲ ἠὺχαρίστησα ἐπὶ τῇ προσγινομένη μοι τιμῇ, ἧτις ἀντανακλᾷ εἰς τὸ σεπτὸν Οἶκου. Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύω.

Μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἑορτῶν ὁ Σ. Ἀρχιεπίσκοπος αἰτήσας τοῦ Κονιστορίου Στοκχόλμης μὲ παρεκάλεσεν, ὅπως τὴν ἐπομένην Κυριακὴν ὀμιλήσω ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Στοκχόλμης κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ, τοῦ *H. Neander* ἀναλαμβάνοντος τὴν εἰς τὴν σουηδικὴν μετάφρασιν τῆς ὀμιλίας, ἵνα γένωμαι καταληπτὸς καὶ εἰς τὸ πολὺ ἐκκλησίασμα. Κατὰ τὴν ἐπακολούθησασαν ἐβδομάδα ὁ Σ. Ἀρχιεπίσκοπος ὠδήγησε τοὺς ἀγγλικ. ἐπισκόπους καὶ ἐμὲ εἰς

ἐπίσκεψιν διαφόρων ἀρχαιολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς σπουδαιότητος ναῶν καὶ μοναστηρίων καὶ ἑξοχικῶν μεγάρων καὶ ἐκανεπιλημμένως συνεζήτησε μετ' αὐτῶν καὶ ἐμοῦ τὰ τῆς διοργανώσεως τῆς προσεχούσας «Οἴκουμ. Συνδιασκέψεως», ἐξ ἧς πολλὰ τὰ καλὰ ἀπεκδέχεται ὑπὲρ τῆς καθόλου ἐκ]σίας. Ἐν μᾶ τῶν ἐκδρομῶν τούτων πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἱστορικοῦ ἀνακτόρου τῶν βασιλέων τῆς Σουηδίας *Gripsholm* καὶ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ *Strånghus* παρακληθεὶς ὠμίλησα ὡσαύτως ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου μεταφράζοντος τοῦ *H. Neander*. Τὴν πρωίαν τῆς ἐπομένης Κυριακῆς κατόπιν ἀναγγελίας τοῦ Ἀυτάρχου πρὸς τὸν Σ. Ἀρχιεπίσκοπον ἐγεγόμενη δεκτὸς ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, ἵνα εὐχαριστήσω αὐτῷ ἐπὶ τῇ παρασημοφορίᾳ. Ἡ Α. Μ. μὲ ὑπεδέχθη λίαν φιλοφρόνως καὶ διηρώτησε μετ' ἐνδιαφέροντος περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον. Τῇ ἑσπέρᾳ περὶ ὧραν θην κατὰ τὰ προηγημένα ὠμίλησα ἐν τῷ καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Στοκχόλμης. Ὁ ναὸς ἦν πλήρης ἐκκλησιάσματος ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων· τὸ Κοινιστόριον παρίστατο ἐν σώματι· ἦτο δὲ τόση ἡ συρροή, ὥστε παρὰ τὸ πλῆθος τῶν καθισμάτων, πολλοὶ ἵσταντο ἐπὶ ποδός. Τῆς ὀμιλίας προηγήθη ἑσπερινὸς καθ' ὃν πολυμελῆς χορὴς ἔψαλε μελωδικώτατα κατάλληλον τῇ περιστάσει ᾄσμα, τὴν δὲ ἀκολουθίαν ἐτέλεσαν δύο τῶν μᾶλλον κολιφώνων ἱερέων τῆς Στοκχόλμης. Τὴν ὀμιλίαν ἠκροάσθη καὶ ἡ μικρὰ ἑλληνικὴ παροικία Στοκχόλμης προσελθούσα ἀθρόα. Ὁρμηθεὶς ἀπὸ τοῦ χωρίου 1 Κορ 13, 1 ἀφοῦ ἐξήρα τὴν σπουδαιότητα, ἣν κέκτηται διὰ τὸν καθόλου χρισ]σμὸν ἡ χώρα, ἐξ ἧς προέρχομαι καὶ ἡ ἐκ]σία, εἰς ἣν ἀνήκω, ἐξήτασα διὰ βραχέων τὰς ὁμοιότητας, αἵτινες συνδέουσι τὰς ἀκουσίως ἀπ' ἀλλήλων εὐφραδίαις κεχωρισμένης ἐκ]σίας ἡμῶν, τὴν Ὁρθό-

δοξον καὶ τὴν Σουηδικήν, καὶ αἵτινες ἐπεκτείνονται οὐ μόνον εἰς τὸ δόγμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐκ]σίας, διὰ τῆς διατηρήσεως τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν θείαν λατρείαν, διαφυλάξασαν ἐν τοῖς πλείστοις τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς τύπον καὶ κανόνα. Αἱ ὁμοιότητες αὗται ἀποτελοῦσι τὸν κρίκον, ὅστις συνδέει τὴν Σουηδικήν πρὸς τὴν ἀρχαῖαν ἐκ]σίαν καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὴν μετ' ἐκείνης ἀρρήκτως συνδεδεμένην ἡμετέραν Ὁρθοδ. Ἐκκλησίαν. Καίτοι δὲ δὲν ἀπέκρυψα καὶ τὰς ὑπεστῶσας διαφορὰς, ὑπέδειξα, ὅτι εἰς τὴν εὐφρυνσιν αὐτῶν συνετέλεσαν καὶ ἄλλοι λόγοι, οἳ οὐ χρόνος καὶ ἡ ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητος δογματικὴ ἐξέλιξις, ἀλλ' ἰδίᾳ ἡ ἐκ πρακτικῶν κυρίως λόγων ἀφορηθεῖσα ἀντίθεσις. Εἰς τὴν ἄρσιν δὲ ἀκριβῶς τῆς ἀντιθέσεως ταύτης καὶ τὴν βαθμιαίαν ἐξάλειψιν τῶν διαφορῶν θὰ συντελέσῃ ἡ ἐγκαινιζομένη νέα σχέσις τῶν ἐκ]σιῶν πρὸς ἀλλήλας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀγάπης, ἣν ὁ Ἀπ. Παῦλος ἀνακηρύσσει μετὰ τῶν ἀρετῶν. Μόνον διὰ τοιαύτης συνεργασίας εἶνε δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ ἡ ἀνακαίνισις τῆς ἀνθρωπότητος, ἧς τὰς πληγὰς ἀπεκάλυψεν πρὸ τῶν ὀμμάτων ὄλου τοῦ κόσμου ὁ τελευταῖος πόλεμος. Ἡ ὀμιλία κατέληξε διὰ θερμῆς ἐκκλήσεως πρὸς πάντας, ποιμένας καὶ ποιμαινομένους, ὅπως μετὰ ζήλου ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου σκοποῦ. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ὀμιλίας καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ πλείστοι τῶν τε ἱερέων καὶ τοῦ λαοῦ προσελθόντες μοι ἠὲχαρίστησαν κατὰ τὸ αὐτόθι ἔθος διὰ τὰ λεχθέντα.

Τὴν ἐπομένην Δευτέραν κατέφθασεν εἰς Στοκχόλμην ἐξ Οὐψάλης ὁ Σ. Ἀρχιεπίσκοπος πρὸς ἀποχαιρετισμὸν μου ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ συμβούλου τῆς ἐπικρατείας κ. *Palmgren*, παρ' ᾧ κατὰ σύστασιν αὐτοῦ ἐφιλοξενούμην κατὰ τὴν ἐν Στοκχόλμῃ διατριβήν μου. Μὴ κατορθώσας ὁμοῦ, ὡς ἐπεθύμουν, νὰ ἀ-

ναχωρήσω αὐθημερόν (14 Σεπτεμ.) διὰ τὰς δυσχερείας τοῦ ταξειδίου ἀπῆλθον ἐκ Στοκχόλμης τὴν Πέμπτην ἑσπέρας καταλλήλως προπεμφθεὶς.

Περατῶν τὴν ἐκθεσί μου ταύτην στεροῦμαι λόγων, ὅπως ἐξάρω τὸν ἐπιδειχθέντα παρὰ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Οὐψάλης καὶ τῆς Σουηδικῆς Ἐκ]σίας καθόλου ἀπειρον σεβασμὸν πρὸς τὴν Ὁρθόδ. Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Οἶκον. Πατριαρχεῖον ἰδίᾳ καὶ τὴν θερμὴν καὶ ἀδελφικὴν φιλοξενίαν τοῦ Σ. Ἀρχιεπισκόπου πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ. Ρήτωρ δεινὸς καὶ γλωσσομαθὴς, τύπος ἀληθοῦς σοφοῦ καὶ ἀπειρίτου χριστιανοῦ. ζηλωτῆς τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐκ]σίας αὐτοῦ, ἀπολαύων μεγίστης τιμῆς καὶ ἀπεριορίτου κύρους παρὰ τοῖς κρατοῦσιν, ἀγάπης δὲ μέχρι λατρείας ἐξικνουμένης παρὰ τῷ Σουηδικῷ λαῷ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀποτελεῖ συγχρόνως τὰ μέγιστα ἐκτιμωμένην ἐκκλησιαστικὴν προσωπικότητα ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Εὐρώπῃ, ἐν Ἀμερικῇ. Ὁ οἶκος αὐτοῦ εὐλογηθεὶς διὰ δεκάδος τέκνων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χρησιμεύει ἐστία ζωῆς θρησκευτικότητος καὶ ἀόκνου ὑπὲρ τῶν πασχόντων καὶ δεομένων ἐνεργείας, πρωτοστατούσης τῆς ἐφ' αὐτῷ εἰς λόγον ζήλου καὶ χριστιανικῆς ἀπλότητος καὶ εὐσεβείας συζύγου αὐτοῦ. Ἡ διατήρησις διηγεκοῦς σχέσεως καὶ ἐπαφῆς ἀπὸ μέρους τῆς Μ. Ἐκκλησίας πρὸς τοιαύτην προσωπικότητα ἐνδείκνυται ἐξ αὐτοῦ τοῦ καλῶς ἐννοουμένου συμφέροντος αὐτῆς. Ὡσαύτως ὀφείλω νὰ μνημονεύσω τῆς θερμῆς, ἧς ἔτυχον ὑποδοχῆς ἐν Σουηδίᾳ παρὰ τοῦ Ἐξοχ. ἀντιπροσώπου τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως κ. Γ. Καρατζᾶ καὶ τοῦ γραμματέως τῆς αὐτόθι πρεσβείας κ. Θ. Κυριακίδου μετὰ πολλῆς τῆς στοργῆς προθυμειθέντων, ὅπως παράσχωσι πᾶσαν εὐκολίαν εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου πρὸς ἐπιτυχέστεραν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς αὐ-

τοῦ. Ἰδιαιτέρως ὄλωσ συνιστῶ εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν τῆς Μ. Ἐκκλησίας τὸν ἀκραιφνῆ ὑπέρομαχον τῆς Ὁρθοδ. Ἐκ]σίας καὶ θερμὸν φιλέλληνα ἱερέα κ. *Herrmann Neander*, ἀκαμάτως ὑπουργήσαντά μοι ὡς ξεναγὸν κατὰ τὴν αὐτόθι διατριβήν μου.

Ἐν τέλει κρῖνω καλὸν, ὅπως ἐπισυνάψω τῇ παρουσίᾳ μου ἀντίγραφα μεταφράσεων εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ τῶν σουηδικῶν ἐφημερίδων κατὰ τὴν ἐν Σουηδίᾳ παρουσίαν μου ἄρθρων, συνεντεύξεων καὶ περιλήψεων τῶν γενομένων ὑπ' ἐμοῦ διαλέξεων καὶ ὁμιλιῶν.

Ἐπὶ τούτοις δὲ διατελῶ μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ

Ἐν Χάλκῃ τῇ 26ῃ Ὀκτωβρίου 1920.

τῆς Ὑμετ. Σεβασμιότητος πρόθυμος θεράπων
† ὁ Σελευκειᾶς ΓΕΡΜΑΝΟΣ

B. A. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ

Η ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΝ

Ἐπειδὴ ἐν τοῖς φύλλοις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας ἐγένετο τελευταῖον λόγος περὶ τῆς ἐν τῇ Τσεχοσλοβακίᾳ τελουμένης μεγάλης θρησκευτικῆς κινήσεως καὶ ζυμώσεως, χάριν τῶν ἀναγνώστῶν αὐτῆς τε καὶ τοῦ Ν. Ποιμένου δημοσιεύομεν τὴν παρὰ πόδας διατριβὴν περὶ τῶν ἀφορῶν τῶν εἰς τὴν νέαν ταύτην ἰσχυρὰν Δημοκρατίαν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ὀφειλομένην τῇ ταχίστῃ καὶ ἀγαστῇ προθυμίᾳ τοῦ ἐπικόρου ἡμῶν συνεργάτου καὶ φίλου κ. Β. Α. Μυστακίδου, εἰδικοῦ ἐπὶ τοιαύταις ἐργασίαις.

§ 1. Ὁ Παγκόσμιος πόλεμος, ὡς δικαίῳ τῷ λόγῳ, ὃ τελευταῖος πόλεμος ἀνομάσθη ἐν τῇ καθόλου Ἱστορίᾳ κατ' ἀρχὴν ἔληξεν, ἀλλ' ἄνευ τῆς ὑπὸ πάντων ποθουμένης εἰρήνης καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀναμενομένων ἀγαθῶν. Αἱ ἐπάλληλοι συνθήκαι δι' ὧν ἐπεβλήθη ὑπὸ τῶν νικητῶν ἢ κατάπαυσις τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν εἰρήνευσις, ἥλλαξαν τὸν χάρτην. Εὐρώπης καὶ Ἀνατολῆς, ἀνέστρεψαν θρόνους, ἀνεκάλεσαν εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἐλευθερίας λαοὺς ἤσαντας ἐν ἐλευθερίᾳ πολεμήσαντας ψυχῇ τε καὶ σῶματι πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἀπ' αἰῶνων ἀπολεσθεῖσης τριαύτης, ἧς ἐφράσατο ὑπὸ σιδηροῦς κλειούς. Περιορισθῶμεν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν Ἀύστρια-Ὀύγγρικὴν δῆλα δὴ μοναρχίαν. Τὸ αὐτοκρατορικὸν τῶν Ἀυβούργων διάδημά τὸ ὁποῖον ἔφερεν ὃ ἐν πλείονι γῆρα πρὸ τριετίας ἀπαθανὼν φιλόσοφος βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσήφ (ἀπὸ τοῦ 1848) κεκοσμημένον καὶ ὑπὸ τῶν μικροτέρων τῆς Βοημίας, Γαλιτίας καὶ Δαλματίας, καὶ ὃ πῶς τοιοῦτος Κάρολος, ἐπικύσθη

και η Αυστρο- Ούγγαρια, ητις κατά την εϋφυᾶ ἔκφρασιν τοῦ μεγάλου Καβόρ (était en Europe une anomalie politique) ἦτο ἐν μέσῃ τῇ Εὐρώπῃ πολιτικὴ ἀνωμαλία, ὡμαλλίσθη, διότι οἱ ὑπὸ τὰς μειονότητες, τὴν γερμανικὴν ἢ τὴν μαγυαρικὴν τελοῦντες λαοί, οἱ πλειοψηφοῦντες ἀνέκτησαν τὰ μετὰ προνομίας καὶ ἐπιτηδευιότητος καταπατούμενα δίκαια αὐτῶν, καὶ τὴν ἐλευθέραν τῶν κατ' αὐτοὺς διάθεσιν μετὰ τὸ κύρος τῶν συνθηκῶν ἰδίως τῆς ἐν Ἀγίῳ Γερμανῶ καὶ τῆς ἐν Βερσαλλείαις καὶ τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν τῆς Συνδιασκεψείας τῶν πρεσβευτῶν κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1920, ἐπὶ τῷ ζήτηματι τοῦ Τσικίνου (Tessin), ὀνομαστοῦ ἔντε τῇ παλαιᾷ καὶ νέῃ Ἱστορίᾳ ὀριστιερῶθεν συμβάλλοντος τῷ Πάδῳ.

§ 2. Οὕτω αἱ ἐθνότητες, αἱ μὴ γερμανικαὶ καὶ μὴ μαγυαρικαὶ, ἐν τῇ εὐρείᾳ αὐστρο-ούγγαρικῇ μοναρχίᾳ, ητις εἶχε προσαιρηθῆ ἄμεσως μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ δευτέρου τουρκικοῦ Συντάγματος (10 Ἰουλίου 1908) καὶ διὰ τῆς προσαρτήσεως τῆς Βουσίας καὶ Ἐρζεγοβίνης (=51,000 τετρ. χλ. καὶ 2,000,000 Κ), ἐπαρχιῶν καθαρῶς σερβικῶν καὶ κροατικῶν, ὄρθωσαν κεφαλὴν καὶ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ἀνδρῶν πεφροτισμένων καὶ φιλοπατρίδων προέβησαν εἰς περισυλλογὴν τῶν ἰδικῶν καὶ ὕλικῶν αὐτῶν δυνάμεων, εἰς διάρθρωσιν τῆς καταστάσεως αὐτῶν καὶ εἰς θεμελίωσιν ἐπὶ βάσεως σαφούς, ἀκηριβιωμένης ὑπὸ πολιτικὴν, διπλωματικὴν, οἰκονομικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν ὄψιν, Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ἄξιου τοῦ ὀνόματος τούτου.

§ 3. Ἐκ τῆς διαλύσεως τῆς πολυμεροῦς Αὐστροουγγαρικῆς μοναρχίας καὶ τῆς καταλύσεως τοῦ μεγάλου καὶ βαρυηχοῦς οἴκου τῶν Ἀψβούργων προέκυψαν νέα κράτη. Τούτων διὰ πολλοὺς λόγους τὴν πρῶτην ὀμολογουμένως θέσιν ἔχει νῦν ἡ Δημοκρατία τῆς Τσεχοσλοβακίας ἢ Τσεχοσλοβακικὴ Δημοκρατία (La République Tchecoslovaque, ἢ la Tchecoslovaquie), ὡς ἐπισημῶς γράφεται καὶ ἐν ταῖς μετὰ τῶν Δυνάμεων Συμβάσεσιν.

§ 4. Οὕτω σήμερον ἔχομεν ἐν τῷ νέῳ τῆς Εὐρώπης γεωγραφικῆς χάρτῃ, ἐν αὐτῷ ἀκριβῶς τῷ κέντρῳ αὐτῆς, νέον Κράτος, νέαν ἰσχυράν καὶ ἐδρασίαν Δημοκρατίαν, κατὰ τὴν ἀληθῆ καὶ σφόδρα τῆς λέξεως ἔννοιαν ὑπὸ πρόεδρον τὸν δρα Τ. Γ. Masaryk, πρῶτον ἐγκαινίζοντα νέους ὀρίζοντας ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καθηγητὴν,

φιλόσοφον, κοινωνιολόγον ὀξυνούστατον δὲ πολιτικόν, ὅστις ἤξιώθη διαδήματος βασιλείας λαμπροτέρου παρ' ἀνθρώποις, τὴν προεδρίαν κατὰ τοὺς δέκα καὶ πέντε σχεδὸν ἑκατομμυρίων. Οὗτος ἀπολαύων τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν συμμάχων καὶ δὴ τῶν Ἀγγλων καὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ξένων καὶ κατὰ τὰ ἀγγλικά φύλλα, ὡς τελευταῖον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀνέγγων, πρὸς αὐτὸν τὸν ἐν Ἀμερικῇ νῦν διακρίβοντα μέγαν Ἑλληνασυγκρινόμενος ὑπῆρξεν ἔκ τῶν γενναίων προμάχων τῆς ἐλευθερίας τῶν μικρῶν τέως ἀνυπερασπίστων λαῶν, εἰς τῶν κυριωτάτων ὀργανιστῶν τῶν τσεχοσλοβακικῶν λεγεῶνων ἐν Ρωσίᾳ, ὁ ἀληθὴς καὶ τροπαιοφόρος τῆς ἐπαναστάσεως μοχλός, ὁ ἐπιτυχὴν ἵνα συμπήξῃ ἐπὶ τέλους πολιτικὸν κατασκευάσμα σφριγηλόν, βιώσιμον, εὐρὺ ἔχον τὸ μέλλον καὶ ὡς ἐκ τῆς τῶν κατοίκων εὐφυΐας καὶ φιλοτιμίας καὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως, τῇ συναντιλήψει ἄλλων τέκνων τῆς κοινῆς πατρίδος, τοῦ Στεφαννίκ π. χ. καὶ τοῦ Βενέξ. Τοῦ τελευταίου τούτου ἀνδρός, ὡς ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν ἔχομεν καὶ Ἐκθεσίαν (exposé) ἐπίσημον περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Δημοκρατίας ἐνώπιον τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ Κοινοβουλίου κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 27 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους τούτου, ἐπιδοκιμασθεῖσαν. Οὗτος ἐτόνισεν δὲ ἡ διπλωματικὴ καὶ αὐτοῦ καὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ δὲν εἶναι μυστηριώδης. Οἱ πολιτικοὶ καὶ διπλωματικοὶ ἄνδρες ὅσον ἂν ἴστανται ὀψηλότεροι οὐδὲν ἄλλο ἔχουσι περισσότερον ἵνα κρᾶττωσιν ἢ ἐν μετριοπαθείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ δύνωνται ἵνα καταλαμβάνωσι τὰ γεγονότα καὶ κατ' αὐτὰ κανονίζωσι τὰς ἐνεργείας αὐτῶν. (1)

§ 5. Παρατηρητέον δὲ — καὶ σημειωτέον τοῦτο — ὅτι ἡ Τσεχοσλοβακικὴ μόνῃ ἐξ ὄλων τῶν Κρατῶν ἄτινα ἔθιξαν αἱ νέαι Συνθήκαι, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς οὔτε θυμουμένη οὔτε ὀργιζομένη οὔτε ὀπερηφανευομένη ἐπὶ τοῖς κτηθείσιν ἀποτελέσμασιν, ἐπιελήφθη ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν σαφρῶνων πολιτικῶν συντόνου ὀργασίας καὶ πάντων, ὧν

(1) La Politique de la R. Tchecoslovaque Exposé de M. Benés, ἐν Πράγῃ, 1921, σ. 36 εἰς 80ν. Τελευταῖον ἐν σελ. 35-36 ποιείται λόγον καὶ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι συγχρόνων γεγονότων. Ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ γραμμῶν ἀνεγρόφῃ αὐτῇ λέξει τὰς μὴ ἀναγραφείσας καὶ μὴ γνωσθείσας: On ne peut s'attendre à une résistance prolongée de la Grèce aux alliés: aucun polit. État ne saurait résister longtemps et surtout supporter l'isolement dans lequel se trouve celui-ci.

ὑπερείδεν, ἤρξατο ἐπιτυγχάνουσα, ἀποτελέσματα δὲ τῆς ἐπιμελείας ταύτης, τῆς ἀδίκου, τῆς μειωτημένης ἐργασίας, ἦν παρηκολούθησα ἕνεκα φίλων μου προσώπων μεθ' ὧν ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν ἵνα σχετισθῶ καὶ συμφιλολογήσω, μετὰ καθήγητῶν π. χ. τῆς Πράγας, ἀπεσταλμένων τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας ἐνταῦθα—νῦν προκρίνεται(1), αἱ γενόμεναι εἰς γαλλικὴν καὶ ἀγγλικὴν γλῶσσαν πολλὰ κατὰ ἑκατοντάδας φυλλαδίων ἢ τευχῶν ἢ τόμων δημοσιεύσεις(2) ὑπὸ ἀνδρῶν κατὰ κλάδους κατηγορημένων, ἐτοιμῶν μετ' εὐκολίας, ἦν παρέχει τὸ Κράτος, ἵνα διαδράμοσι τὴν ἐτοιμασθεῖσαν τῇ πετριδί αὐτῶν μακρὴν ὁδὸν καὶ ἐπιτύχωσιν οὐκ εὐκρινῶς ἀνάγκην, εἶναι πηρὰ προσδικίαν ἄξια μελέτης προσοχῆς· δὸς δ' εἰπεῖν καὶ θαυμασμοῦ. Οὐ μόνον περὶ τοῦ δημοκρατικοῦ αὐτῶν πολιτεύματος ἐφρόντισαν ἵνα ἐπὶ ἐδραίων θεμελίων τοῦτο καταρτίσθῃ ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν οἰκονομικῶν (ἐν γένει), περὶ τῶν συγκοινωνιακῶν, τῶν παιδευτικῶν, ἐμπορικῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν καθόλου, τῶν κοινωνικῶν, τῶν ἀγροικῶν, τῶν μεταλλευτικῶν, τῶν ἐργατικῶν, τῶν ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ ἐμπορικῶν πλῆρη ὕψεως, ἀκόμη περὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς θέσεως τῆς γυναικός, περὶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων αὐτῆς(3) καὶ τῆς ὁμοιογενείας ἠθικῆς, περὶ τῆς ὑγιεινῆς πρὸ πάντων τῶν παιδίων (10—12 ἐτῶν) ἐν τῇ ἔργασίᾳ, ἣτις ἀπαγορευομένη δι' αὐτὰ ἐν ὄρα νυκτὸς δὲν πρέπει ἵνα ὑπερβαίῃ τὸ ὄριον καθ' ἡμέραν ἐν ἡμερησίοις σχολαίᾳ, ἢ τὸ τετράωρον κατὰ τὰς διακοπὰς καὶ τοῦτο μόνον ἐν οἰκιακῆς ἢ γεωργικῆς ἑλαφροῦς ἐργασίαις καὶ καθ' ἡμέρας μὴ κορτασίμους, διότι ἡ Κυριακὴ καὶ αἱ ἑορτάσιμοι ἡμέραι, καθ' ὅς ἀδοτηρῶς ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς παῖδας οἰαδήποτε ἐργασία, εἶναι ἀριερωμένα διὰ τὴν ὑγίαν καὶ τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν. (Νόμος τῆς 29]12 Δεκ. 1919).

(1) Πρβλ. καὶ ἄρθρον δίστηλον ἐν τῷ ἐνταῦθα «1.» Βοσφῶνος τῆς 12 Μαρτίου ε. ε., ἐν ᾧ ἀναλύονται ἡ πολιτικὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας κατὰ τὸν λόγον τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν κ. Βενέξ καὶ αἱ πρὸς ἄλλα τὰ ἔθνη σχέσεις τῆς νέας Δημοκρατίας.

(2) Ἐκδίδονται πρὸ πάντων ὑπὸ φιλοπατριδος Συνδέσμου ἐβρεῦντος ἐν Πράγᾳ Comité de Propagande du Bureau des Etrangers.

(3) La situation économique et sociale de la femme dans la République. 1920 εἰς 4ον.—Les droits politiques de la femme... ὑπὸ τῆς κ. Plaminka, εἰς 4ον.

§ 8. Περὶ τῆς νομοθεσίας τῆς ἀπορρώσεως εἰς τοὺς ἐργάτας ν γένει τοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ καὶ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι, τοὺς ὑπερριθμούς καὶ περὶ πάντων τῶν σχετιζομένων πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν συντήρησιν αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν ἐναντι ἀπυχημάτων ἐπίσης πρόβλεψις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας (Prévoyance Sociale) καὶ φάρμακα εὐρέθησαν τοῖς τοσοῦτοις κακοῖς, ἅτινα ἔπασχον κυρίως οἱ Τσέχοι καὶ Σλοβάκοι· διότι ἐπιτραπήτω μοι ἐκ τοῦ τεύχους τοῦ κ. Εὐγενίου Stern τοῦ πρὸ ὀλίγου ἐκδοθέντος (1) ἐν Πράγᾳ καὶ εὐμενῶς προσφερθέντος μοι ἀρμόμενος ἵνα ἀναφέρω ὅτι ἐν Αὐστρίᾳ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ συγκεντρωτικοῦ μοναρχισμοῦ, τοῦ δυναστεύοντος τὰς ἐθνότητας, τὰς μὴ γερμανικὰς καὶ μαγναρικὰς, οἱ τῆς δυναστείας καὶ τῆς ἀριστοκρατίας Γερμανοὶ καὶ Μαγναροὶ κατέχουσι τὰς εὐρυτέρας καὶ πλουσιωτέρας γαίας καὶ ἑπαύλεις ἐν τῇ Τσεχικῇ γῶρᾳ. Ὁ ἀρχιδουὶξ Φρειδερίκος, π. χ. δ ἀρχηγὸς τῆς φιλοπολέμου μερίδος, ἦτο κύριος, ἰδιοκτήτης δηλονόδι, σχεδὸν τοῦ τετάρτου τῶν γαιῶν ἐν μόνῃ τῇ Σιλεσίᾳ καὶ τῶν ἐν αὐταῖς βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, δι' ὧν ἄλλως ἐξηναγκαζόντο οἱ ἐργαταὶ ἐπὶ ποιῆ ἀποπομπῆς ἵνα ἐγγραφῶσιν ὡς γερμανικῆς ἢ μαγναρικῆς καταγωγῆς καὶ στείλωσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὰ γερμανικὰ ἢ μαγναρικὰ σχολεῖα. πάλιν δὲ τὸ τρίτον καὶ πλέον τῆς ὅλης ἐπιτραπείας τῆς Βοημίας, ἦτοι πλέον τῶν 18000 τετρ. χλ. ἀνήκεν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῖς γερμανοῖς ἀριστοκρατικοῖς ἢ τοῖς ἐκγερμανισθεῖσι τοιοῦτοις. Ὑπὸ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ κ. Μαζαρίκ, ὁ ἀξιόλογος συγγραφεὺς καὶ διδάσκαλος ἐν Πράγᾳ ἔτι ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς ἔδρας ἔχει προκαλέσει τὴν προσοχὴν τῶν ἀκρατῶν καὶ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ καὶ ἐστήριξε τὸν δυτικὸν σλαβικὸν κόσμον τὸν ἐν δουλείᾳ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐξωτερικῷ(2). Καταδιωχθεὶς τῷ 1906 καὶ ὑπὸ 308 κατηγορητῶν

(1) Legislation ouvrière Tchécoslovaque» ἐκ σ. 70.

(2) Ὑπὸ τῶν τίτλων Les grands Tchécoslovaques ἐκδίδονται ὑπὸ τοῦ Πατριωτικοῦ Συνδέσμου, ὡς ἄλλοτε παρ' ἡμῖν τοῦ Πατριωτικοῦ Ἰδρυμάτος καὶ Βιογραφίαι τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῶν συντελεστῶν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ ἔθνους. Πρῶτον φυλλάδιον τῆς σειράς· ῥαφῆς τὰς δεται δίκαιῳ τῷ λόγῳ κατὰ μτφρ. ὁ βίος τοῦ πρώτου προέδρου τῆς Δημοκρατίας τοῦ κ. Masaryk.

κατηγορηθείς ὡς καινὰ δαιμόνια εισφέρων καὶ προσβάλλον τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς δόξαν ἀχθεῖς ἠθωώθη, ἐξέφρασε δὲ τὴν περιφρόνησιν αὐτοῦ ἐπὶ τοῖς γενομένοις τομύχαις ἐν ἀποκαλέῃ τὴν κυβέρνησιν «*κυβέρνησιν τῶν συνοφαντῶν*». Ἐντεῦθεν ἐξέσπασε νῦν ἡ κατὰ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας παλαιὰ ἀπέχθεια καὶ ἀνεργιστὴ ἡ κατὰ τῶν Αὐστριακῶν Ἐπισκόπων, ἐντεῦθεν ἡ ἐν τῇ λειτουργίᾳ χρῆσις τῆς *Τσεχικῆς* ἀντὶ τῆς *Λατινικῆς*, καὶ ἐν γένει ἡ νέα θρησκευτικὴ κίνησις περὶ ἧς ἡ «*Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*» (φύλ. 45) τελευταῖον ἱκανὰ καὶ σπουδαῖα ἐδημοσίευσεν ἐξ ἀγγλικῶν πηγῶν.

§ 7. Αἱ μεταρρυθμιστικαὶ τοῦ νῦν Προέδρου διδασκαλίαι ἐν τῇ κοινῇ τῆς Τσεχοσλοβακίας ἐστηρίχθησαν ἐπὶ τῷ ἀξιώματι, ὅπερ ἦτο ἡ ἀνανάγκασις τῆς ἀληθοῦς καὶ πραγματικῆς καταστάσεως τῆς χώρας. «*Τὸ Τσεχικὸν ζήτημα ἦτο κοινωνικὸν ζήτημα*» καὶ ἔπρεπεν ἵνα λυθῇ καὶ ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ ἐξαγνισθῇ διὰ νέας *Ἐγγελοῦ μεταρρυθμίσεως* (*reforme foncière*), καθ' ἣν δὲν ἐπετρέπετο ἰδιοκτησία εὐρυτέρα τῶν 150 ἢ 250 ἑκταρίων ἑκτάσεως, τοῦ λοιποῦ μέρους τῶν γαιῶν ἀπαλλοτριουμένου καὶ κατανομιομένου κατὰ νέον σάφρονα καὶ δίκαιον ἀναδασμὸν μεταξὺ τῶν μικρῶν ἐκμισθωτῶν, τῶν *μορτιτῶν* ἢ *ἡμισειαστῶν*, ἵνα μεταχειρισθῶ τοὺς ἐν τῷ βυζαντιακῷ γεωργικῷ νόμῳ ἄρους, οἵτινες ὅμως δὲν ἦσαν δεδεδειμμένοι ἢ προσηλωμένοι ἐπὶ γῆ ἢ ἐπὶ *χωροδεσπότη* ἢ *χωροδοῦτη*.

§ 8. Οὕτω ἔχομεν σήμερον τὴν κομμὴν καὶ ἱστορικὴν *Πράγαν* (*Praha*) ἐπανακτήσασαν ἀπὸ τῆς 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1918 τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς καὶ ἐλευθερίαν δράσεως. Ἡ Πράγα, τὸ ἀρχαιότερον πανεπιστημιακὸν κέντρον ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ (ἵδρυσις 1348), ἐξ οὗ ὁ πρῶτος σπινθὴρ τῆς μετὰ ταῦτα *Θρησκευτικῆς Μεταρρυθμίσεως*, ἔχασε τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῆς ἐλευθερίαν μετὰ τὴν μάχην τοῦ *Λευκοῦ Ὄρους* (*am Weissen Berge*) τῇ 8 Νοεμβρίου τοῦ 1820 ὑπὸ τὸν Ἀψβουργικὸν *Φερδινάνδον τὸν Β'*, καθολικὸν (1619—1637), ἐν ἀναλάβῃ, αὐτὴν ἀκριβῶς μετὰ *τριάκοντα ἔτη*, καὶ αὐτὴς ἀναδείξῃ καὶ ἀναστήσῃ τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὐκλειαν, ἧς εἶναι ἀξία.

B'.

§ 9. Εἶπον ἐν τοῖς προηγουμένοις ὅτι ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι κράτος νέον, ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι νέον. Εἶναι κράτος παλαιὸν κυκλούμενον ὑπὸ κρατῶν ξένων διαφόρων τὸν τε φυλετικὸν κλάδον τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν φιλοδοξίαν, τὸ κεντρικώτατον τῆς ὅλης Εὐρώπης, εἰς ὃ συγκροτοῦνται πάντοθεν αἱ διαφορώταται πρὸς ἀλλήλας ἐπιρροαί. Αἱ μικραὶ σλαβικαὶ φυλαὶ τῆς Βοημίας καὶ Μοραβίας, ἐνωθεῖσαι βαθμηδὸν κατὰ τὸν Ι' καὶ ΙΑ' αἰῶνα ἀπετέλεσαν κράτος, τὴν *Σλοβακίαν*, μέχρι τῆς τῶν Μαγνάρων ἐπιδρομῆς καὶ ἐπικρατήσεως (1026 μ. Χ.). Οἱ Τσεχοσλοβάκοι οἱ τὸ νέον κράτος συγκροτήσαντες κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ὑψηλοῦ Συνεδρίου ἀνήκουσιν, ὡς οἱ *Πολωνοὶ*, οἱ *Γιουγκοσλάβοι* καὶ οἱ *Ρῶσοι* εἰς τὴν μεγάλην *σλαβικὴν* ὁμοφυλίαν, ἀποτελοῦσι δὲ τὸν κλάδον τῶν Σλάβων τὸν ἰσχυρότερον καὶ τὸν εἰς τὰ Δυτικὰ τῆς Εὐρώπης μέρη βαθύτερον εἰς χωρῆσαντα, οὕτως ὥστε αὐτοὶ καὶ οἱ Πολωνοὶ εἶναι οἱ *Δυτικοὶ Σλάβοι*, οἱ *Γιουγκοσλάβοι* (= *Νότιοι Σλάβοι*) εἶναι οἱ *Νότιοι Σλάβοι*, ὡς καὶ τὸ ὄνομα φανερώσῃ, οἱ δὲ *Ρῶσοι* εἶναι οἱ *Ἀνατολικοὶ Σλάβοι*.

§ 10. Ἡ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ λοιπὸν εἶναι ἡ χώρα ἡ κατοικουμένη ὑπὸ τῶν Τσεχοσλοβάκων ἀποσπασθεῖσα δὲ ἀπὸ τῆς αὐστρουγγρικῆς μοναρχίας ἐσχημάτισε κράτος ἐκ τῶν ἱστορικῶν λευγάνων τοῦ ἀρχαίου τσεχικοῦ (βοημικοῦ) Βασιλείου καὶ τῆς *Σλοβακίας*. Ἡ ΣΛΟΒΑΚΙΑ ὅμως μέχρι τοῦδε δὲν ἦτο χώρα αὐτόνομος, ἀλλὰ τμήμα τοῦ βουαίτου τῆς Οὐγγαρίας, καὶ δὴ τὸ Β ὄρεινόν αὐτοῦ τμήμα. Αἱ δυνάμεις τῆς Συνεννοήσεως, ἡ Ἀντάντ, ὡς λέγομεν, αἱ προστάτιδες, εἰς ἃς καὶ ἡ Ἰταλία νῦν περιλαμβάνεται, νικητρίαι ἀπέσπασαν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Οὐγγαρίας ἵνα προσαρτήσωσιν εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Βοημίας ἦτοι τὴν νῦν Δημοκρατίαν. Οὕτω τὸ νέον κράτος ὅπερ *τραεὶς* περιλαμβάνει χώρας τὴν *Βοημίαν*, (ΒΔ) τὴν *Μοραβίαν* ἐν τῷ κέντρῳ, τὴν *Σιλεσίαν* (ΒΑ) κατὰ τὴν ἄκρην ἵνα συγκεντρώσῃ διὰ τῆς προσαρτήσεως ταύτης, τῆς ἐλλόγου καὶ δικαίας, κατὰ τὰς ἀξιώσεις καὶ τὰς διδασκαλίας τοῦ Μαζαρίκ, ἀκουσθείσης δὲ διὰ τοῦ περὶ τῶν ἐθνοτήτων Διαγγέλματος τοῦ μεγάλου Οὐίλσονος, τοὺς Τσεχοσλοβάκους ἐν τῇ αὐτῇ περιοχῇ καὶ κρατικῇ δυνάμει, σὺν τῇ ὑποκαρπαθίᾳ Ρωσικῇ.

§ 11. Τσεχο-Σλοβακία λοιπὸν εἶναι τὸ κράτος τῶν ἐνωθέντων Τσεχοσλοβάκων. **Τσεχοσλοβάκοι** εἶναι **Τσέχοι** καὶ **Σλοβάκοι**, δύο ὀνόματα, ἅτινα φέρει εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λαός. Ἐὰν δὲ οἱ Τσεχοσλοβάκοι, ἴδωσιν, ὀνόμασι διεκρίθησαν, αἰτία ἡ πολιτικὴ τοῦ λαοῦ τύχη καὶ περιπέτεια· διότι οἱ μὲν Τσέχοι ὑπετάγησαν τοῖς Αὐστριακοῖς, οἱ δὲ Σλοβάκοι διετέλεσαν ὑπὸ τὸν σκληρότερον ζυγὸν τῶν Μαγυάρων, ἕνεκα δὲ τούτου, ὡς μοι ἐβεβαίωσαν, οἱ φίλοι μου παρατηροῦνται καὶ μικραὶ διαφοραὶ καὶ ιδιώματα ἐν τῇ γλώσῃ ὀλιγώτεροι, ὅμως ἡ ὕψαι παρατηροῦνται ἐν τῇ γαλλικῇ τῆς Β καὶ τῆς Ν. Γαλλίας. Ἄξιον δὲ ἐπὶ τούτοις παρατηρήσεως εἶναι ὅτι καίτοι ἦσαν διηρημένοι πολιτικῶς, δὲν ἔπαυσαν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ βίβη ἐκμαγαρισθέντες ἵνα ᾧσιν ἠνωμένοι ἠθικῶς, ἵνα τρέφωσι τὰ αὐτὰ αἰσθήματα, ἵνα ἔχωσι τὰς αὐτὰς βλέψεις, τοὺς αὐτοὺς πόθους, κοινούς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ σχηματίσωσιν κράτος ὁμογενὲς ἀνεξάρτητον αὐτοτελές, ὡς ἠξιώθησαν ταχθέντες παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Συμμάχων.

§ 12. Οἱ Τσεχοσλοβάκοι κατοικοῦσι τὴν **Βοημίαν** τὴν **Μοραβίαν** καὶ τὴν **Σιλεσίαν** ἐν τῇ τέως Αὐστρία, τὴν **Σλοβακίαν** ἐν τῇ τέως Οὐγγαρία, πάντοθεν δὲ συνάπτονται καὶ σχετίζονται πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη, ἐν Βοημία μὲν καὶ Μοραβία πρὸς τοὺς Γερμανοὺς ἐξ ὧν καὶ ὠφελήθησαν, ἐν Σιλεσία ἐπίσης πρὸς τοὺς Γερμανοὺς καὶ πρὸς τοὺς Πολωνοὺς, ἐν Σλοβακία δὲ πρὸς τοὺς Μαγυάρους καὶ ἐν μέρει πρὸς τοὺς Οὐκρανοὺς Ρουθῆνοὺς τῶν ὁποίων ἀφῆρσαν ὀλίγην χώραν πρὸς Ν. τῶν Καρπαθίων μόλις ὑπὸ τετρακοσίων ἐξήκοντα χιλιάδων οἰκουμένην, ἀλλὰ τῇ οἰκείᾳ αὐτῶν προαιρέσει καὶ αἰτήσῃ ὑπὸ ὄρους τινὰς αὐτονομίας. Οἱ τὸ πρὸς Α. ἀκρότατον τοῦτο μέρος τῆς νῦν Τσεχοσλοβακικῆς Δημοκρατίας οἰκοῦντες **Ρουθῆνοι** ἢ **Ρῶσοι** τῆς **Οὐγγαρίας** ἦσαν, ὡς ἀνέγγων ἐν ἰδίᾳ ἐκθέσει, οἱ ἐν ἀδελφότητι καταστάσει πνευματικῇ καὶ ὕλικῇ τελοῦντες ὑπὸ τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐντὺ τῷ ἐπίτηδες γαλλισεὶ τὸ σχετικὸν μέρος, τὸ εἰς τὴν **Ἰποκαρπᾶθειον Ρωσίαν** ἀφορῶν, ἵνα ὁ ἀναγνώστης ἀπαλλάξῃ με παντὸς σχόλιον διὰ τὴν πατρικὴν διοίκησιν, ὅφ' ἦν διετέλουν... Nulle part la faillite de l'administration magyare n'est plus apparente que dans cette contrée où 90 o/o des habitants sont entièrement illettrés, où n'existe, pour ainsi dire, aucune voie de communication con-

venable et où la misère est telle que le nombre des originaires de cette région émigrés en Amérique est de 400000 environ... Ἄλλ' οὗτοι οἱ Ἐμιγρῆς, οἱ μετανάσται, οἱ ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν τῶν Ἀμερικῆς προσφυγόντες τὰ νάματα τῶν ἐλευθεριῶν ἐποτίθησαν, δι' ἀντιπροσώπων δ' αὐτῶν συνενωθέντες καὶ συσκεφθέντες διὰ δημοψηφίσματος ἀπεράσισαν διὰ μεγάλης πλειοψηφίας ἵνα τὴν πατρίδα αὐτῶν προσαρτήσῃ τῇ μελλούσῃ ἵνα συμπηχθῇ Τσεχοσλοβακία. Ἐκ τῶν 75000 μετασχόντων τῆς ἐπὶ τούτῳ ψηφοφορίας 9 ο/ο ἐτάχθησαν ὑπὲρ τῆς πλήρους ἀνεξαρτησίας, **ΕΞΑΚΟΣΙΟΙ** δὲ μόνον! φεῖ! ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν ὑπὸ τὴν νέαν **Οὐγγαρίαν**. Οἷα ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ταλαιπώρων διάθεσις ἵνα ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα αὐτῶν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἀπολειπομένους ὑπὸ τὴν μαγυρικὴν διοίκησιν ἀδελφοὺς αὐτῶν! Τὸ ἐν Φιλαδελφίᾳ τῆς Ἀμερικῆς ἔννομον κίνημα μετὰ μῆνα ἐπανελήφθη ἐν αὐτῇ τῇ Καρπαθίᾳ χώρῃ. Τῇ 18 Δεκεμβρίου τοῦ 1918 παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν πρεσβεία πολυμελῆς τῶν [Οὐγγρο]-Ρῶσων τούτων, ὡς ἔλεγοντο ἐν Ἀμερικῇ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ χωρικοῦ Κορμανίσκη ἐπέδιδε τῷ ἐν Βουδαπέστη κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου διατρέβοντι ἐπισήμῳ ἀντιπροσώπῳ τῆς Τσεχοσλοβακίας ἐν Οὐγγαρίᾳ πρὸς διευθέτησιν τῶν σχέσεων τοῦ νέου κράτους κ. Hodra ἱκετηρίαν, δι' ἧς ὑπεζητεῖτο ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῶν ἐπικειμένων αὐτοῖς κακῶν, καὶ προσαρτηθῶσι τῇ Τσεχοσλοβακίᾳ. Οὕτως ἡ γνώμη τῶν ὑπὸ τὰ Καρπαθία Ρῶσων, (Ρουθηνῶν) καὶ τῶν ἐν Ἀμερικῇ συνέπιπτε, καὶ ἐπερίσχυσε, τῆς ἄλλης, καθ' ἣν ἔκρεπεν ἵνα ἐνωθῶσι πρὸς τὴν Οὐκρανίαν, ἀφ' οὗ μάλιστα καὶ οἱ τὴν γνώμην ταύτην ὑποστηρίζοντες ἕνεκα τῶν ἐν τῇ Οὐκρανίᾳ καὶ Γαλικίᾳ ἀναφυσίων ταραχῶν ἀμέσως ἄνευ πολλοῦ κόπου προσεχώρησαν τῇ πλειοψηφούσῃ. Ἐδυνχῶς αἱ ἐλπίδες αὐτῶν δὲν καταχύνθησαν, οἱ πόθοι αὐτῶν ἐν τῇ Καρπαθίᾳ χώρῃ ἱκανοποιήθησαν διὰ τῶν συνθηκῶν καὶ σήμερον ἡ **ΥΠΟΚΑΡΠΑΘΙΑ ΡΩΣΙΑ ἢ ΡΟΥΘΗΝΙΑ** εἶναι αὐτόνομος πολιτεία τῆς Τσεχοσλοβακικῆς Δημοκρατίας με πρωτεύουσαν τὴν **Οὐζχορόδην** κατὰ τὰ ΒΔ μέρη πρὸς τὴν Σλοβακίαν καί μιν πόλιν, ὁργανοῦται δὲ καὶ ἐκκλησιαστικῶς. Οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων διατηροῦσαντες διάλεκτον τῆς Μικρᾶς Ρωσίας καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ ἑλληνοδυντικῇ (grecque unite) τὴν σλαβικὴν λειτουργίαν ἔπασχον πολὺ, ἔλλείπει ἀστικοῦ ἀνεπτυγμένου πληθυσμοῦ διευθυ-

νόμει· ὑπὸ κλήρου μάγιστροφιλου, ὀλίγου· μάλιστα ἐδέησε πιεζόμενον ὑπὸ τοῦ ὀνίτου ἐπισκόπου· ἵνα δεχθῶν ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις τὴν μαγιστρικὴν λειτουργίαν. Ἀντέστησαν ὁμοῦ ὑπερανθρώπιος, ἡ δὲ ἀντίστασις αὐτῶν ἐν τισὶ τμήμασι προσέλαβε χαρακτηρισμὸν τὸσον ὄξυν καὶ τὸσον ἰσχυρὸν, ὥστε ἤρξαντο ἐν ἀποκλίνωσιν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ὀρθοδοξίας, ἀρ' ἧς εἶχον ἀποσπασθῆ διότι, ὡς γνωστὸν οἱ Σλάβοι πολυώνομοι, Σέρβοι, δὴλα δὴ Κροάται, Σλοβάκοι Ρουθῆνοι, ἢ Βούκοβινοιοι, Δαλμάται ἐπιστρέφαντες κατ' ὀλίγον εἰς τὸν χριστιανισμὸν ἐδέξαντο κατὰ τὸν ἕνατον αἰῶνα τὴν σλαβικὴν λειτουργίαν τοῦ Μεθοδίου (+885) καὶ ἕνεκα τούτου αἱ ἐκκλησίαι αὐτῶν συνεδέθησαν δεσμοῖς ἰσχυροῖς μετὰ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, μόνον δὲ ἀρ' οὗτου ἠνώθησαν μετὰ τῆς Οὐγγαρίας ἐπεκράτησεν ὁ λατινισμὸς. Ἀλλὰ ἡ ἀνησυχία σασα μαγιστρικῆ κυβέρνησις ὀλίγους ἔτι μῆνας πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου εἰς τὸ κίνημα τοῦτο ἀντέταξε βίαν, κατεδίωξεν ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ 280 χωρικοὺς τῆς περιφερείας Μαργάρου ἀσπασθέντας τὴν Ὀρθοδοξίαν... Νῦν ἐλευθερία ἐν πᾶσι.

Οἱ Τσεχοσλοβάκοι ἐξ ἰδίων κρίνοντες, τὰ παλαιὰ αὐτῶν ἐν τῇ πρόσφατῳ μνήμῃ μνησκόμενοι ἐχορήγησαν, πλήρη (pleinement) ἐλευθερίαν δικαιωμάτων καὶ ἰσότητος κατὰ τὰς Συνθήκας καὶ τὸν Συνταγματικὸν αὐτῶν Χάρτην, περὶ ὧν κατωτέρω. Δὲν ἐφθόνησαν τὴν θέσιν αὐτῶν οὐδ' ἐβάσκησαν αὐτοῖς μέλλοντας ἵνα ζήσωσιν ὡς οὗτοι, ἡσυχίοι, τεκμήριον φιλοτιμίας τοῦ ζητήσαντος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ διδόντος.

Ἡ τοιαύτη πολιτεία χρησιμεύσει ἐν λίαν προσεχεῖ μέλλοντι ὡς ἐνωτικὴ γέφυρα μεταξὺ τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς γειτόνος Ρουμανίας καὶ τῶν ἐν γένει σχέσεων αὐτῆς.

§ 13. Τὸ Τσεχοσλοβακικὸν κράτος, ὡς νῦν κληρονομήσει ἔχει ἐπιφανείαν 140000 τετρ. χιλμ., πληθυσμὸν δὲ ἑξήκοντα καὶ τοσσαῶν ἑκατομμυρίων, ὧν τὰ 3/4 εἶναι Τσεχο-σλοβάκοι.

Ἐκ τούτων κατὰ στρογγύλον ἀριθμὸν

	τετρ. χιλμ.	πληθ.
ἡ Βοημία	ἔχει 52000	7,000,000
ἡ Μοραβία	» 22000	2,500,000
ἡ Σιλεσία	» 4000	700,000
ἡ Σλοβακία	» 50000	3,000,000
ἡ Ὑποκαρπαθία P.	12000	500,000

Ἐκ τοῦ ὅλου τούτου πληθυσμοῦ κατὰ θρήσκεια

85 τοῖς ἑκατὸν εἶναι καθολικοὶ	
4,3 » » οὐνίται (grecs unis)	
4 » » λουθηρανοὶ	
2,5 » » καλβινισταὶ καὶ	
2,7 » » Ἰσραηλίται	

Ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ δ' ἐπίσης τούτου κατὰ τὰς τελευταίας ἀκριβεστερας στατιστικὰς καλλιέργουσι κατὰ διαφόρους τρόπους ἐκμεταλλευόμενοι τὴν γῆν 5,700000 καλλιεργηταὶ, διότι οἰκονομολογικῆ μετ' ἐπιστάσιος γενομένη στατιστικὴ κατέδειξεν ὅτι 4 μόνον τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς ὅλης ἐκτάσεως τῆς χώρας εἶναι ἀκατάλληλος πρὸς τινὰ παραγωγὴν τὸ δὲ λοιπὸν εἰς πᾶσαν ἀνάλογον καλλιέργειαν κατάλληλον.

§ 14. Ἡ φυσικὴ τῆς χώρας θέσις καὶ ἡ τοῦ ἔδαφους ἐν γένει ὑποτίπωσις ὅσα τε τὰ περιελθόντα ἔρη (πρὸς Μεταλλικὰ ὄρη, ὅσα τὰ ὄρη (33 τοῖς ἑκατὸν τῆς ἐπιφανείας), ὅσα τὴν εὐφροίαν τῶν πεδιάδων, γεωλογικὰς εὐκάρποις πεποικίλων, κατὰ τῆς γῆς τὴν ἐπιδεκτικότητά καθ' ὅλου εἰς πᾶν εἶδος καλλιέργειας καὶ θερμοκρασίας, τὰς ὁποίας θαυμασιῶς ὑποβοηθοῦσιν οἱ διαρρέοντες ποταμοὶ μικροὶ τε καὶ μεγάλοι καὶ αἱ ἐπὶ τούτῳ εἰδικὰ σχολαί, ὅσα τοὺς κλιματολογικὸς σταθμοὺς, ὅσα τὰς θερμὰς ἱαματικὰς πηγὰς, τὰς περὶ ἠμῶν

ἀνά τὴν ὑψηλίον (πρὸς Καρλσβιάδ τὸ Καρλίβου Βάρου κατὰ τοὺς Τσέχους, τὸ Μάριεν βιάδ, τὸ Φραντσεσβιάδ κτλ.) τὰς ὁποίας ἐπιπέτονται κατ' ἔτος τοὐλάχιστον ἑκατὸν καὶ εἰκοσι χιλιάδες ἄτομα πρὸς τινὰ ἀνάλογον θεραπείαν, διὰ τὴν ἐν γένει βιομηχανίαν (ζαχαροποιεῖαν π. χ. 92 τοῖς ἑκατὸν ὄλης τῆς παραγωγῆς τῆς τέως μεγάλης μοναρχίας, 20 δὲ τῆς ὑψηλίου, ζυθοποιεῖαν-ζύθοι Pilsen-χαρτοποιεῖαν, οἴνοπνευματοποιεῖαν, χημικῶν προϊόντων κτλ.) κατέστησε μέλλει δὲ ἐν' ἀποκαταστάσει τὴν νέαν τοῦ κέντρου τῆς Εὐρώπης Δημοκρατίαν εὐδαίμονα καὶ πλουσίαν.

Δὲν ἐπιθυμῶ ἵνα μὴ μνημονεύσω ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τοῦ λόγου μου τὴν παρὰ τὸ Καρλσβιάδ Joachimstal ἢ νῦν τεραστὶ Jachymov πηγὴν λίαν ραδιενεργὴν (source t ès fortemment radioactif). Ἡ Ἰωακείμειφ προμηθεύει εἰς ὅλον τὸ κόσμον ράδιον. Ἐπίσης δὲ καὶ τὴν εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα χιλμ: ἀπὸ τῆς Πράγας ἀρχαίαν ἱστορικὴν πόλιν τοῦ λαμπροῦ Ποδεβράδου τοῦ ἔθνικοῦ τούτου μονάρχου τῶν Βοημῶν, ὅστις ἠθέλησε καὶ τοὺς Κωνσταντινουπολίτας ἵνα βοηθήσῃ κατὰ τῶν Τούρκων. (1) Ἐν ταύτῃ τὰ λουτρά διακρίνονται κατὰ τὸν γράφοντα ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων ἱατρὸν κ. Μιρατσέκ ('Ἀπριλίφ ε. ε) διὰ τὴν θεραπείαν τῶν πασχόντων ἐκ καρδιακῶν ἀρτηριακῶν, χρονίων νοσημάτων καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ διαβήτου.

Ὁ ἀδάμιος δὲ, ὡς καλοῦσιν οἱ Μοραβοί, τῶν μόραβικῶν λουτροπόλεων, τὸ ἐντευκτήριον Τσέχων καὶ Σλοβακῶν ἦτο καὶ εἶναι ἡ πόλις Λουχακόβιτς ἐν πεδιάδι ὑπὸ τὰ Λευκὰ Καρπάθια, γνωστὴ καὶ διὰ τὰς τῶν κατοίκων ἐγχαρίους ἐνδυμασίας, ὡς ἐν Ἑλλάδι εἶχονεν τὰς τῶν Μεγάρων, Μακεδόνων κτλ.

§ 15. Ἐπὶ τοῖς ἄνω πρέπει ἵνα μὴ μείνῃ τὸ περὶ συγκοινωνίας ἀπαρτήρητον. Ἡ Τσεχοσλοβακία δὲ ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς, ἀτε κειμένη μεταξὺ Γερμανίας καὶ Αὐστρίας εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς οικονομικὴν καὶ ἐμπορικὴν ἀνταγωνισμόν, τὸν ὅποιον δέον διπλωματικῶς καὶ πρακτικῶς ἵνα παρακάμπῃ. Κατὰ τὰς Συνθήκας ἔχει ἐλευθερίαν πλοῦ ἐπὶ τε τοῦ Ἄλβιος μέχρις Ἀμβούργου καὶ ἐπὶ τοῦ Δανουβίου καὶ

(1) Πρὸς Β. Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ σ. 40 Ἐπὶ τῇ Ἀλώσει, Μωδαθ. Β. 1921, περὶ ΠΟΜΕΒΡΑΔΟΥ.

τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς εἰς τὴν Τεργέστην ἀγούσης. Μὴ λησιμονηθῆτωσαν δὲ, ὡς καὶ κατὰ τὸν νέον ὑπ' ἑμὴν μου τεραστὶ συντεταγμένον μέγαν χάρτην τῆς Δημοκρατίας (ὑπό κλ: 1: 400000) καὶ αἱ τῆς προπολεμικῆς περιόδου γράμματ' μεταξὺ Ληνθίνου Παρισίων Βελιγραδίου εἰς ΚΠολιν ἢ ἐκ Παρισίων διὰ Βαρσοβίας εἰς Πετρούπολιν ἢ ἐκ Βερολίνου Δρέσδης Πράγας εἰς Βιέννην Τεργέστην ἢ Πρεσποβόρον, Βουδαπέστην, Σεγεδίνον, Βελιγράδιον... Ὅμοσβα, Βουκουρέστιον κ. ἕξῃς. Διὰ τῆς Πράγας λοιπὸν αἱ κυριώτεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, νῦν ἐπὶ νέαν οικονομολογικῶν βάσεων μεταρρυθμισθήσονται διὰ τε τὴν συγκοινωνιακὴν καὶ τὴν τῶν μεταφορῶν τῶν ἐμπορικῶν ἐπιτόπιον καὶ διεθνή ἀνάγκην, ὡς καὶ ἡ τῆς ποταμοπλοίας ἐκμετάλλευσις, διότι, ὡς ἡ τελευταία στατιστικὴ δεικνύει, κατὰ τὸ δεύτερον ἕξάμηνον τὸν παρελθόντος ἔτους ἢ μετὰ τοῦ ἐφοριακοῦ συναλλαγῆ δὲν περιορίσθη ὡς κατὰ τὸ πρότερον μετὰ 20 κρατῶν ἀλλὰ ἰξετάθη εἰς 52 γινομένου νῦν αὐστηροῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς καὶ τῆς διαμετακομίσσεως. Νέα γρημὴ ἐκ Παρισίων ὀριωμένη εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν εἰσερχομένη ἢ καὶ διερχομένη σχεδιάζεται, ἥτις θὰ διέρχεται διὰ Βροδ—νο—λεσὺ, Πίλσεν, Πράγας... Εὐὶ ἄητον ὅτι καὶ τὰ τῆς ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας διεκανονίσθησαν καὶ διακανονίζονται δι' ἐνκομιτῶν διαφόρων ὀργανισμῶν, περὶ ὧν δὲν εἶναι ἀνάγκη ἵνα μὴ κύνω τὸν λόγον.

§ 16. Ἐν ὅλαις ταύταις ταῖς διαρρυθμίσεσι ἡ πολιτικὴ δὲν εἶναι ὅλως ἀμέτοχος ἢ ἀδιάφορος. Ἐξ ὧν ἀπρομελετήτως καὶ τυχαίως ἀνέγγων κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας νομίζω ὅτι διέκρινα πολιτικὴν τῆς Τσεχοσλοβακίας μᾶλλον οἰκείως ἔχουσαν πρὸς τὴν ἀπομονωθείσαν Αὐστρίαν, ἢ πρὸς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἀφοῦ οἱ δεσμοὶ τῆς Αὐστρίας πρὸς τὴν τέως μεγάλην σύμμαχον Γερμανίαν, οἵτινες μετὰ τὸν πόλεμον ἐφάνησαν πως πρὸς ἀληθῆ ἔνωσιν τείνοντες ἐκόπησαν ὑπὸ τὸ ἀμελικτον νετο τῆς ρυθμιζούσης τὰς τύχας τοῦ κόσμου πολιτικῆς τῶν Συμμάχων ἡνωμένων, ἀφ' οὗ ἄλλως αὐτὴ ἡ μεγαλομανὴς καὶ μεγαλορρημὸν Συμμαχία τῶν διαμαρτυρομένων Χοζεντζόλερον ὀλονέν κρατιουμένων καὶ τῶν καθολικῶν Ἀψβούργων ὀλονέν καταπιπτόντων καὶ πρὸς διάλυσιν βαιώντων ὑπέστη τὴν γνωστὴν τραγικὴν λύσιν, ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Νέας μεγάλης Δημοκρατίας ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τὸν δόκτορα Βενὲς ἀνέλαβε νέαν ἐνέργειαν, προσπαθεῖ ἵνα τηρήσῃ

σημάτων καθάως τσεχοσλοβακικόν και συγκρατήση εξουδετέρωσιν τῆς Ογγαρίας, οὐχι βασιλευομένης, βοηθήση δὲ τῇ Αυστρίας. Καὶ ἀληθῶς παρέσχεν τῇ τελευταίᾳ ὠφελήματα οικονομικὰ μικρὰ μὲν, ὠφελήματα δὲ ἄριστα. Διότι τί σημαίνει ἡ παροχὴ γαιανθράκων εἰς μαίζονας ποιότητος, καὶ διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ εξαγωγικοῦ δασμοῦ δι' αὐτάς, καὶ ἄλλα τινά. Ἀνέγγων μάλιστα που εἶναι ὁ κ. Βενὲς εἰάν δὲν ἤγειροντο διαμαρτυρίαι τινές, ἢ μᾶλλον μεμψιμοιρίαι ἐκ τῆς Γιουγκοσλαβίας ἵσως δὲν θὰ ἐβλάπη μὲ ἀγρίον βλέμμα τὴν εἰσοδὸν τῆς Αυστρίας εἰς τὴν **κευπάγη Μικρῶν Ἀντάντ**, ὅπως εἶδε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀγαθοῦ Καρόλου εἰς τὴν Ογγαρίαν.

Ἡ Διὰ τὴν πολιτικὴν ταύτην ἢ **Τσεχοσλοβακία** διακανονίσει καὶ τὰ τῆς σύγκοινωνίας, ἥτις ἀρρήκτως συνδέεται πρὸς οικονομολογικοὺς συνδυασμοὺς, ὡς γνωστόν.

§ 17. Ἐν ταῖς **Στατιστικαῖς** ταῖς προὑπάρχουσιν δὲν πρέπει ἵνα ἀσημονηθῇ, ὡς γίνεται συνήθως τοῦ λόγου ὄντος περὶ ἔθνολογικῆς καταγραφῆς τῶν κατοίκων, ὅτι ἡ δυναστεία τῶν Ἀψβούργων ἠδύνησεν φυσικῶς τῷ λόγῳ τὸν γερμανισμόν, τὸν σύμμαχον (;) καὶ ὅτι διαφοροῖς τρόποις ἐπέλεξε καὶ ἐμελεῖ τὸν σλαβικὸν πληθυσμὸν, ἀπεστέρει αὐτὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀγωγῆς διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γλώσσης. Ἐν χωρίοις π. χ. ἢ ἐν πόλεσιν, ἐν αἷς οἱ Τσεχοὶ ἐθρόσκοντο ἐν μειονότητι, δὲν ἐπετρέπετο ἵνα διατηρῶνται τσεχικὰ σχολεῖα, πανταχοῦ ἐτίθεντο ἔμπόδια καὶ εἰς τὴν σύστασιν σχολείων, ἅτινα ἐπρόκειτο ἵνα συντηρῶσιν εἰρηρατῆς ἢ σύλλογοι τσεχικοὶ ἐξ ἰδίων συνδρομῶν, ταυτέστιν ἀνεῦ κυβερνητικῆς βοηθείας, ὡς παρ' ἡμῶν ἐγένετο καὶ γίνεται. Ἐντεῦθεν καὶ αἱ εἰς Ἀμερικὴν ἀποδημίαι, ἐντεῦθεν ἢ ἐν τισὶ πλειοψηφίαι τοῦ γερμανισμοῦ, εἰς τὴν δὲν πρέπει ἵνα ἀποστασιωθῇ ὅτι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι συνέτελεσαν πῶς· διότι οὗτοι συνήθως ἔχουσι τὴν ἐπιτηδεύματα ἵνα προσκολλῶνται εἰς τὴν ἐπικρατούσαν φυλὴν. Οὕτω διὰ τῆς ἐμμονῆς εἰς τὴν πατριὸν γλῶσσαν κατὰ τὸ δυνατόν συνεκρατήθη τὸ ἔθνικόν αἰσθητὴ τῶν Τσεχῶν ἐνηγορός.

Δὲν εἰσερχομαι εἰς στατιστικὰς λεπτομερείας, ἀλλ' ἀπλοῦστατα ἐξ ἄλλου τεύχους εὐγενῶς ἀποσταλέντος μοι ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Μαυερ, βιβλιοφυλάκος τοῦ **Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου**, ὑπὸ τὸν τίτλον «L'enseignement dans la République Tchécoslovaque» Notes

présentées à nos amis de l'étranger par l'Inst. Pédagogique. I. A. Komensky 1) σημειοῦμαι ὅτι ἐν τῇ **Σλοβακίᾳ** π. χ. κατὰ τὸ 1913—14, ἐκ τῶν 344 σλοβακικῶν σχολείων οὐδὲ ἐν συντήρητῷ ὑπὸ τοῦ κράτους, ἐνῶ τὰ 3242 μαγυαρικὰ εἶλα ὑπ' αὐτοῦ.

Δὲν ἀναφέρω τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις τμήμασι τῆς **Δημοκρατίας** ἀριθμοὺς πρὸς παραλληλισμὸν οὐδ' ἀκόμη ὅτι κατὰ τὸ 1907—8 τὰ σλοβακικὰ σχολεῖα ἤριθμοῦντο εἰς 502 τὰ δὲ 1904 ἀνήρχοντο εἰς 130. Ὅποια κατὰπτωσις ἐν μᾶζ εἰκοσαετίᾳ! ὁ ἐκμαγυρισμὸς προῶδου βήματι ἀσφαλεῖ. Βεβαίως νῦν τὰ πράγματα ἤλλαξαν διὰ νέων νόμων, ἀφ' ὅτου ἓνα μῆνα μετὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς Τσεχοσλοβακίας τῇ 14 Νοεμβρίου 1918 ὁρίσθη καὶ ὑπουργεῖον τῆς **δημοκρατίας** ἐκπαιδεύσεως, καὶ παρὰ τὸ ὑπουργεῖον βαθμηδὸν συνέστησάν συμβούλια **ἐκπαιδευτικὰ** ἀπαρτιζόμενα οὐχι ἐκ νομικῶν ὡς ἦσαν τῶς ἢ **λατρῶν** ἀλλ' ἐκ διδασκάλων καθηγητῶν δηλαδὴ, Φραντλάσθητι δὲ φίλε ἀναγνώστα, ὅτι ἐν τῇ Σλοβακίᾳ οὐδὲν σχολεῖον μέσης παιδείσεως σλοβακικὸν ὑφίστατο· τὰ δὲ τῆς πρώτης παιδείσεως ἐσκόπων «de plier les âmes enfantines à la domination magyare.» (σ. 27 αὐτῆσι), ὅτι δὲ εὐτυχῶς νῦν οὐ μόνον περὶ τῆς πρώτης ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς μέσης παιδείσεως, περὶ τῶν διαφορῶν τύπων τῶν γυμνασίων ἐλήφθη κυβερνητικὴ πρόνοια καὶ περὶ γεννητοτέρως ἀμειβίης τῶν διδασκάλων ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἴνα μὴ ἐκτείνωμαι ἀλλὰ καὶ ἐκὼν ἄκων εἰς ἀναγραφὴν θεσπισμάτων τῆς τῶς μεγάλης δυνάμεως **Μοναρχίας**, δι' ὧν ἐπέρχονται εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν ὅμοια τῶν ἐνταῦθα παιδευτικῶν ἀρχῶν ἐπὶ τῶν νεοτουρκικῶν μάλιστα χρόνων ἐν τοῖς σχολείοις τῶν **χριστιανικῶν** καὶ ἰδίως τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων ἀναφέρω πρῶτον ὅτι ἐν τοῖς προγράμμασι τῶν τσεχικῶν σχολείων ἀνεγράφησαν περισσότεραι ὄραι διδασκαλίας τῆς γερμανικῆς ἢ τῆς οὐγγρικῆς γλώσσης καθ' ἑβδομάδα, ὅτι ἐν τοῖς διδακτικοῖς βιβλίοις, ἅτινα ἦσαν προσωρισμένα διὰ

(1) «Πράγμα», 1920, 8ον ἐν σελ. 8—10. Ἡ πρώτη παιδευσιζέται «ὄποχρῶν», διακοῦσα ἀπὸ τοῦ 8 ἔτους τῆς ἡλικίας, ἐν Σλοβακίᾳ 28-ἔτη, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις συστατικαῖς χύραις 30-ἔτη. Ὁ Komensky εἶχεν ὁ καθ' ἑλληνικῶν Κομένιος (Ἰωάννης), ὁ τῆς νέας παιδαγωγικῆς ἀρχηγός, ὅστις ἦτο Μοροβός, κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ 1627 ἐκ μέρους τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας μετ' ἄλλων συμπατριωτῶν αὐτοῦ ἐκπατρισθεὶς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς εἰς τὸν καθολικισμόν ἐπιβληθείσης προσεύσεως.

τὰ τσεχικὰ σχολεῖα εἶχον ἀφαιρεθῆ πάντα τὰ καίμανα τὰ μὴ σιγῶν-
κα πρὸς τὴν διδασκαλίαν ἢ ἐν τοῖς γερμανικοῖς ὁμοίοις σχολείοις ὅτε
μόλις τελευταῖον εἶχεν ἐπιτραπὴ ἢ ἐν τοῖς βιβλίοις ἐγγραφῆ μερικῶν
κεφαλαίων ἐκ τῆς σλοβικῆς γραμματολογίας. Ὅτε καὶ ἡ διδασκαλία τῆς
ἱστορίας, δι' ἣν ἰδιαίτερος ἠρώτησα τοὺς συνόντας μου φίλους, καὶ
αὐτὴ ἐπαισχυν. Ἡ λογοκρισία ἐφιλοτιμαίτο ἵνα εἰς τὸ τελευταῖον δυνα-
τὸν τῆς ἀνοχῆς κατ' αὐτὴν ὄριον ὑπαβιάσῃ τὰ ἐπὶ τῆς τσεχικῆς ἱστο-
ρίας σχολία καὶ πορίσματα. Τελευταῖον μάλιστα πρὸς κατάπνιξιν πά-
σης ἐθνικῆς ἐξάρσεως ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τὸ αὐστριακὸν ὑπουργεῖον
ἀπέβαλεν εἰς τοὺς τσέχους μόνον μαθητὰς ὅπως συντάττωσι πατριωτι-
κὰς (patriotiques) συνθέσεις καὶ εἰς τὰς δύο γλώσσας, καὶ ταύτας ὑ-
ποβάλλωσι τῷ αὐτοκρατορικῷ διοικητῇ, ὃ δὲ καὶ πλέον κατὰ τὴν ἐγάρ-
ξιν τοῦ πολέμου ὑπεχρέωσαν τοὺς μαθητὰς ἵνα μετὰ τὴν προσευχὴν
ψάλλωσι τὸν αὐτοκρατορικὸν ὕμνον, ὡς ἐδῶ παρ' ἡμῖν καὶ τὸν ὕμνον
τῆς δῆθεν ἐλευθερίας. Ὁμιλος μικρῶν μαθητῶν προσεποιεῖτο ἐνθουσια-
σμιῶν, ἐνθ' οἱ μεγαλύτεροι ἐσιώπων, ἢ δὲν ἐκίγουν τὰ χεῖλη κατὰ τὸ ἄ-
σημα. (1) Παρατηρήθη δὲ ὅτι καὶ οὗτοι οἱ φιλοπάτριδες τσέχοι διδάσκα-
λοι, καὶ μάλιστα οἱ σλοβάκοι δὲν ἦσαν ἄριστα μεμορφωμένοι εἰς τὴν ἰ-
δίαν αὐτῶν γλῶσσαν ἐπιτήδες δὲ ἀπεμακρύνοντο τῆς ὑπηρεσίας ἢ με-
τετίθεντο εἰς μέρη ἐν οἷς κατ' ἀνάγκην ὃ' ἀπεμάνθανον περισσότερον
τὴν χρῆσιν τῆς ἰδίας αὐτῶν αὐτῆς.

Τὰ αὐτὰ καὶ ἄλλα ἐπιτήδεια μέτρα ἐλαμβάνοντο ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ.
Οἱ Σλοβάκοι μαθηταὶ μόλις ἦτο δυνατόν ἵν' ἀσκηθῶσι ἐν τῇ ἐθνικῇ
αὐτῶν γλώσσᾳ. Οἱ Σλοβάκοι καίτοι διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Συνδέσμων
ἠδύνακτο ἵνα ἰδρῶσιν σχολὰς ἔστω καὶ μετὰ δυσκολίας ἐν τούτοις προ-
ετίμων οἱ δυνάμενοι καὶ μὴ δυνάμενοι ἵν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰ ξένα.

(ἔπεται τὸ τέλος)

(1) Ὁρα ἄλλο τεῦχος τοῦ Velominsky «les écoles secondaires Tchéco-
slavesques 1919, Praga σ. 10. «l'enseignement de l'histoire n'était guère
s'épargné. Les coursiers.... leurs aînés se reufermaient dans un silence
morne».